

คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและ
นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มงคล มีทอง

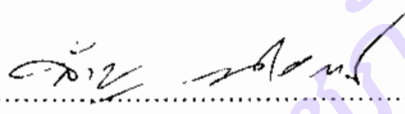
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2549

คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและ
นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มงคล มีทอง

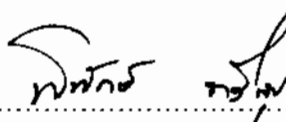
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

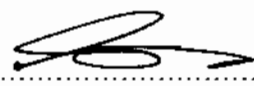
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่พึง
ประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอโดย นายมงคล มีทอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

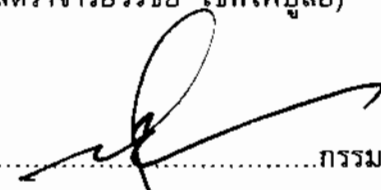

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส)
วันที่ 26 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร. เจลิมชัย หาญกล้า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทักษ์ ทวีสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรชัย โชคไพบุลย์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(นายสุเทพ กำเพ็ชร)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน
นักเรียน	ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทักษ์ ทวีสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรชัย โชคไพบูลย์
ชื่อนักศึกษา	มงคล มีทอง
สาขา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษาและ 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น อายุ และความรู้สึที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 387 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 12,305 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 84 คน และนักเรียน จำนวน 303 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทุกฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) และ การทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน คุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอน ด้านวิชาการ

เป็นคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของนักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษาของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

3. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตาม ระดับชั้น และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นเมื่อจำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Thesis Title	Desirable Characteristics of Administrators according to the Opinions of Teachers and Students of Sueksasongkhro Schools under Office of the Basic Education Commission
Thesis Advisors	Asst. Prof. Pitak Taweesuk Asst. Prof. Weerachai Chokphaiboon
Name	Mongkhon Meethong
Concentration	Educational Administration
Academic Year	2006

ABSTRACT

The research aimed to 1) study desirable characteristics of administrators according to the opinions of teachers and students of Sueksasongkhro Schools under the Office of the Basic Education Commission, 2) compare their desirable characteristics according to the opinions of teachers of Sueksasongkhro Schools as classified by age, teaching experience, and educational level, and 3) compare their desirable characteristics according to the opinions of students of Sueksasongkhro Schools as classified by grade level, age, and their impression toward the school. The sample group, obtained by stratified random sampling, was 387 teachers and students, i.e. 84 teachers and 303 students drawn from a population of 12,305 of Sueksasongkhro Schools under the Office of the Basic Education Commission. A set of questionnaire designed by the researcher with reliability of 0.97 and approved by 5 experts was used. All questionnaires were completed and returned then analyzed to calculate percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, and F-test.

The findings were as follows:

1. the desirable characteristics of administrators categorized in 4 aspects: goodness and morality, academics, human relationships, and personality were rated at a high level. According to the opinions of teachers, the academic aspect of the administrators was the most desirable characteristics; however, the most desirable characteristics of the administrators according to the opinions of students was goodness and morality.
2. regarding the comparison on the opinions of school teachers toward the desirable characteristics of the administrators, classified by age, teaching experience, and educational level of teachers showed no statistically significant difference.

3. in regards to the opinions of the students toward the desirable characteristics of the administrators when classified by class level and their impression toward the school, it showed statistical significant difference at a level of .01; however, when classified by age, it showed no statistically significant difference.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมีนักศึกษาคุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทักษ์ทวิสุข ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระชัย โชคไพบุลย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและให้ข้อคิดต่างๆ ในการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ สุขเคหา นายบัญชา จันทร์ดา นายบรรจบ อินทร์น้ำ นางสาวชิราพันธ์ แดงทิพย์ และนายสายนต์ พันธุ์ไม้ ที่กรุณา ตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส ประธานสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ และประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นายสุเทพ กำเพ็ชร ตลอดจนผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นายมงคล มีทอง

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส.....	11
ความหมาย ความสำคัญของการจัดการศึกษา.....	11
รูปแบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส.....	13
ประเภทของเด็กด้อยโอกาส.....	16
สิทธิในการได้รับการศึกษา.....	18
นโยบายการจัดการศึกษา.....	19
การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	
พุทธศักราช 2540.....	19
การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ.....	20
การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.....	22
การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน.....	26
ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน.....	26
บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน.....	27
บทบาทของครูในโรงเรียน.....	40
คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์.....	41
ความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	41

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์.....	42
ขอบข่ายคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์.....	48
ด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	48
ด้านวิชาการ.....	56
ด้านมนุษยสัมพันธ์.....	64
ด้านบุคลิกภาพ.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
งานวิจัยในประเทศ.....	73
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	79
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	81
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	116
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	116
สมมติฐานในการวิจัย.....	116
วิธีดำเนินการวิจัย.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	117
อภิปรายผล.....	122

	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	133
บรรณานุกรม.....	135
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	145
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย.....	158
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	164
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	166

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม.....	80
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละของตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียนของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	88
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะ ผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	90
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านวิชาการ ตามคุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	91
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามคุณลักษณะ ผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	93
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านบุคลิกภาพ ตามคุณลักษณะ ผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน....	95
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ตามคุณลักษณะ ผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	97
ตาราง 8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึง ประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามอายุ ในรายด้านและภาพรวม.....	98
ตาราง 9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึง ประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอนในรายด้านและภาพรวม.....	99

ตาราง 10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม.....	100
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที่ ด้านวิชาการ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม.....	101
ตาราง 12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม.....	103
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที่ ด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม.....	105
ตาราง 14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที่ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ตาม คุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนใน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม.....	106
ตาราง 15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึง ประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ในรายด้านและภาพรวม.....	107
ตาราง 16	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test).....	108

ตาราง 17	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test).....	108
ตาราง 18	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)	109
ตาราง 19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามอายุ ในรายด้านและภาพรวม.....	110
ตาราง 20	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตามอายุ เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)	111
ตาราง 21	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน ในรายด้านและภาพรวม.....	111
ตาราง 22	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test).....	113

- ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อจำแนกตาม ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการ ทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)..... 114
- ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เมื่อจำแนก ตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่มโดยวิธีการ ทดสอบของฟิชเชอร์(Fisher's Least Significant Difference test)..... 115

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันนั้น จะต้องส่งกระทบมายังสังคมของประเทศไทยและย่อมปฏิเสธไม่ได้เลยว่าจะต้องส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารการศึกษาอีกทอดหนึ่งด้วย ระบบการจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวเร่งพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก โดยยังดำรงรักษาความเป็นไทยไว้ให้ได้ ถ้าจะดูจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปแบบชัดเจนโดยเริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และสืบเนื่องมาเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดแนวนโยบายไว้อย่างชัดเจน และในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) เป็นช่วงเวลาที่หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับต้องรับผลกระทบทางความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการปฏิรูประบบบริหารที่ต้องเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร สายการบริหาร ระบบงบประมาณ วัฒนธรรม และค่านิยมในการทำงานเป็นองค์การของการเปลี่ยนแปลงที่ไปด้วยกันทั้งระบบ การบริหารการศึกษาเป็นกลไกหนึ่งของการดำเนินงานทั้งหมดของภาครัฐ และเกี่ยวข้องอยู่กับระบบใหญ่ คือ ระบบบริหาร ราชการแผ่นดิน ในระยะปัจจุบันรัฐได้กำหนดแผนปฏิรูประบบราชการ ภาครัฐ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์หลายด้านอย่างแท้จริง โดยมีอำนาจตามมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 ที่ระบุว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจ การตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน” ดังนั้นข้าราชการทุกฝ่ายต้องปรับกระบวนทัศน์ เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานใหม่ เพื่อให้ระบบราชการเป็นระบบที่มีคุณภาพและคุณธรรม มีประสิทธิผลและเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2546, หน้า 26-30)

การศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีความซับซ้อนเกี่ยวพันกับหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบก็มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนอยู่ในตัว ดังนั้นการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาจึงต้องมีปรัชญาเป็นเป้าหมายใหญ่ มีวัตถุประสงค์เป็นเครื่องชี้แนวทาง และมีนโยบายที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ เพื่อให้การศึกษาของประเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคมได้อย่างเหมาะสม ประเทศไทยเริ่มจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แต่มีใช้ว่า ก่อนหน้านั้นคนไทยจะไม่ได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมเสมอมา

แต่การศึกษาที่ไม่เป็นระบบ นั้นหมายถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีหลักสูตร ไม่มีแผน ไม่มีนโยบาย หรือเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นระบบ แต่นับจากพระองค์ได้ทรงปฏิรูปการศึกษาไทย ในครั้งนั้นสำเร็จ ระบบการศึกษาของประเทศจึงเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่เป็นรูปแบบสากลที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้ไว้แก่ประเทศนั้นเมื่อเวลาผ่านไปย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทุกประเทศในโลกต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้มีรูปแบบที่เป็นสากล สำหรับประเทศไทยก็เช่นกันที่ต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเช่นกัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของนานาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546, หน้า 3) จุดเริ่มต้นที่ จะทำให้สังคม องค์การชุมชนหรือระบบต่างๆ มีคุณภาพได้นั้นเริ่มจากปัจจัยพื้นฐานสำคัญคือ คนมีคุณภาพทั้งสิ้น คนคุณภาพในที่นี้หมายถึง คนดีและเก่งโดยใช้ความดีเป็นกรอบและใช้ความเก่งเป็นพลังขับเคลื่อนให้องค์การหรือชุมชนนั้นอยู่รอดและพัฒนาต่อไป (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2543, หน้า 8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี นั้นเป็นจุดเริ่มของ การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีปรัชญาพื้นฐาน และหลักการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจมีสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษายึดหลัก 3 ประการ คือ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนภายใต้ ความเชื่อที่ว่าต้องพัฒนาคน เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการตลอดชีวิตเรียนรู้ด้วยตนเองไปเรื่อยๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย 2) การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน องค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และ 3) พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เหมาะสมกับตนเองและให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2543, หน้า 15)

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นต้นมา ทำให้การปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการค่อนข้างจะเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในองค์การของการบริหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นระบบของการสอบคัดเลือกหรือการสรรหาบุคลากรเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารมืออาชีพอย่างแท้จริงในการรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาที่กำลังจะติดตามมา (เนตรนพิชญ์ จำปาทองเทศ, 2544, หน้า 22)

ในการบริหารจัดการสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ทรรศนะที่มีความสำคัญในการดำเนินการจะประกอบไปด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำมาพิจารณาในการจัดการศึกษาถึงแม้ว่าในองค์กรนั้นจะมีอุปกรณ์ทางการบริหาร อันได้แก่ เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่ดีสักเพียงไร สิ่งเหล่านี้ก็เป็นแค่วัตถุดิบไม่สามารถดำเนินการจัดการภายในองค์กรนั้นๆ ได้แต่ถ้ามีคนที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการก็จะทำให้องค์การนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดี ในทางกลับกันถ้ามีคนไม่ดี มีความสามารถไม่เพียงพอเข้ามาบริหารจัดการในองค์กรก็จะทำให้องค์การนั้น ขาดความเจริญก้าวหน้าไปในทางที่ดีเช่นกัน จะเห็นได้ว่าคนนับเป็นทรัพยากรในการบริหารที่สำคัญมากที่สุด ยิ่งคนในฐานะผู้นำหรือในตำแหน่งผู้บริหาร ก็ยิ่งมีความสำคัญที่สุดต่อประสิทธิภาพของงานเพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประสานประโยชน์ภายในหน่วยงาน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2532, หน้า 3) หนึ่งในองค์ประกอบของการปฏิรูปการศึกษาคือการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 39 และ 40 (ชัยพจน์ รั้งงาม, 2544, หน้า 11)

จากผลงานวิจัยของทุกประเทศได้ข้อสรุปตรงกันว่าคุณลักษณะที่มีในตัวผู้บริหารในหลายด้านมีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นๆ ที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จ ในประเทศต่างๆ จึงดำเนินยุทธศาสตร์ที่จะให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น สหราชอาณาจักร ได้ระบุถึงผู้ที่จะเป็นผู้บริหารโรงเรียนว่าจะต้องมีทักษะในการบริหารจัดการสูง มีประสบการณ์มานาน และมีผลงานที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณชน เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ ที่ให้ความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ การนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อสร้างความเป็นเลิศให้เกิดแก่ผู้เรียน และเชื่อว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นจุดสำคัญ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา (รุ่งเรือง สุขภิรมย์, 2544, หน้า 9 -10) เช่นเดียวกับปริญญ์ อินทรการุณเวช (2545, หน้า 38) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ควรมีมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่และการมีวินัยในการทำงาน สอดคล้องกับประพนธ์ ไพระดำ (2537, หน้า 73 - 75) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำที่ต้องการคือ มีความรับผิดชอบสูง ซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล สุขุมรอบคอบ มองการณ์ไกล มีความเชื่อมั่น มีความรอบรู้กับงานในหน้าที่ มีบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้ากับสังคมและชุมชนได้ มีน้ำใจไมตรี ให้ความอบอุ่นกับผู้ที่บังคับบัญชา และมีสุขภาพจิตดี

ด้านความสามารถในการบริหาร มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน แก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้ดี

ผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ ที่มีเป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียนหรือนักเรียนเป็นสำคัญ การปรับบุคลิกลักษณะการทำงานที่จะให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และการสื่อสารไร้พรมแดน ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องปรับตัวให้มีคุณลักษณะในด้านความเป็นผู้นำ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ การตัดสินใจที่ดี ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถนำองค์กรของตนให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนประจำที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภทที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาดังปกติได้ อาทิ เช่น แรงงาน เด็ก โสเภณีเด็ก เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กยากจน เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กที่พ่อแม่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ตลอดทั้งเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 42 โรงเรียน (กองการศึกษาสงเคราะห์, 2544, หน้า 1-10)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วม และตอบสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชน ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาในเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์การคัดเลือก การแต่งตั้งผู้บริหาร โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนและ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,305 คน จำแนกเป็นครูผู้สอนจำนวน 2,225 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 10,080 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite populations) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % หรือมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 387 คน ในการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน จำนวน 42 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

2.1.1 สถานภาพ

- 1) ครูผู้สอน
- 2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 4

2.1.2 อายุ

- 1) นักเรียนช่วงชั้นที่ 4
 - 1.1) ต่ำกว่า 15 ปี
 - 1.2) 15 – 17 ปี
 - 1.3) มากกว่า 17 ปีขึ้นไป

- 2) ครูผู้สอน
 - 2.1) ต่ำกว่า 25 ปี
 - 2.2) 25 – 30 ปี
 - 2.3) 31 – 36 ปี
 - 2.4) มากกว่า 36 ปีขึ้นไป
- 2.1.3 ประสบการณ์ในการสอน
 - 1) ต่ำกว่า 10 ปี
 - 2) 10 – 19 ปี
 - 3) มากกว่า 19 ปีขึ้นไป
- 2.1.4 วุฒิการศึกษา
 - 1) ครูผู้สอน
 - 1.1) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - 1.2) สูงกว่าปริญญาตรี
 - 2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 4
 - 2.1) กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 2.2) กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 2.3) กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 2.1.5 ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน
 - 1) ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับมาก
 - 2) ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง
 - 3) ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายคุณลักษณะ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปรารถนา ซึ่งคุณลักษณะนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ อาทิเช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ คุณธรรมหรือก่อให้เกิดคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

2. คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน แสดงพฤติกรรมต่างๆ ตาม

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายคุณลักษณะ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามโดยยึดถือหลักธรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อควบคุมกาย วาจา และใจให้ตั้งอยู่ในความดี ความงาม ความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ 2) มีความรัก ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น 3) มีความตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 4) ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี 5) มีความยุติธรรม เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 6) เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 7) ตรงต่อเวลา 8) มีใจสาธารณะในการรักษาสังแวดล้อม 9) ไม่เสพสิ่งเสพติด และมีวามรอบคอบ 10) มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 11) ประพฤติตนตามกฎหมายระเบียบของสังคม และ 12) มีความขยัน ประหยัด และอดทนในสัมมาอาชีพ

2.2 ด้านวิชาการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่สามารถแสดงออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาการประกอบด้วย การมีความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และนำองค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการบริหารการครองใจคนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิสัมพันธ์ความรักใคร่ ความผูกพัน ความเข้าใจ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจในการอนุเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้การทำงานอย่างมีความสุขมีสวัสดิภาพในการทำงานสามารถตอบสนองตามความต้องการ ของผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้าง โดยการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งกำหนดขอบข่ายดังนี้ 1) มีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 2) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3) เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 4) สามารถทำงานเป็นทีมได้ 5) สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม 6) เป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น 7) เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขันยิ้มแย้มแจ่มใส 8) เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน 9) เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา 10) เป็นผู้ที่เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน 11) จำชื่อผู้อื่นได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ 12) เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 13) เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบาก

ต่อกริยาทำทางและการกระทำของผู้อื่น และ 14) เป็นผู้ที่มิปฏิบัติไหวพริบเฉลียวฉลาด ในการพูดคุยเสนอ ความคิดเห็นในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

2.4 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล รวมทั้งลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย และทักษะด้านต่างๆ ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม 2) มีพฤติกรรมแสดงออกที่ถูกกาลเทศะ 3) ความสุภาพอ่อนโยน 4) มีวาจาไพเราะ 5) มีบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ 6) รู้จักแสดงบทบาทตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 7) มีสุขภาพจิตที่ดี 8) มีการแต่งกายที่เหมาะสม 9) มีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นด้วยดี 10) มีทัศนคติที่ดีต่องาน 11) มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของงานที่ทำ 12) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 13) กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม 14) สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี และ 15) มีความอดทนสูง กล้าเผชิญกับอุปสรรคอย่างไม่หวั่นไหว

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่บริหารโรงเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

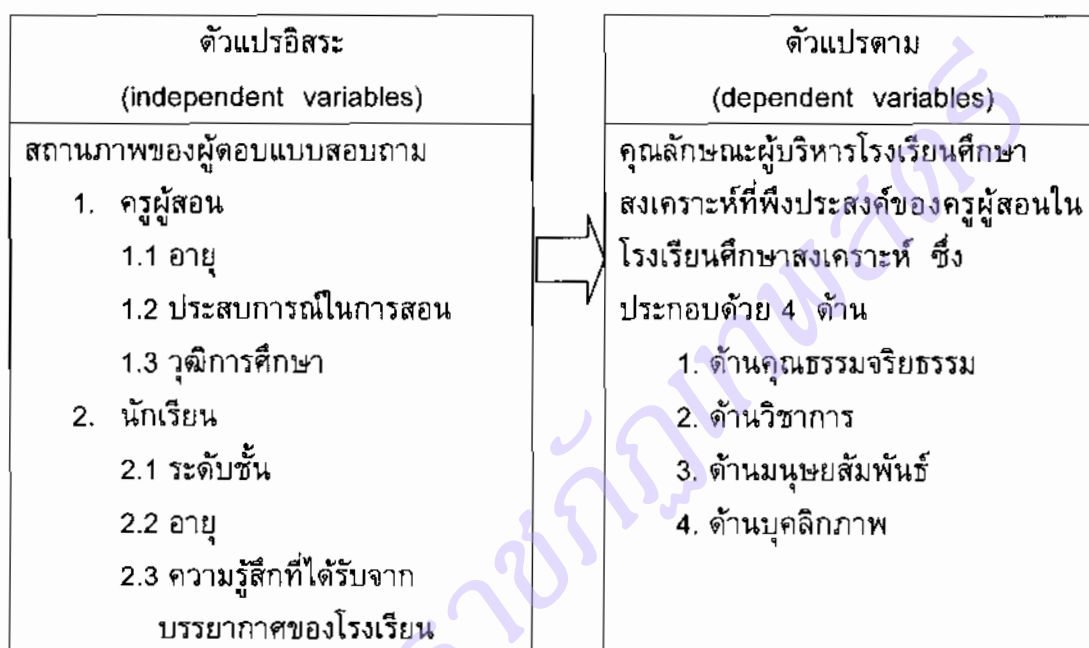
5. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

6 เป็นโรงเรียนประจำ จัดการศึกษาแบบให้เปล่า รับเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ทั่วประเทศ ปัจจุบันมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 42 โรงเรียน

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในระดับช่วงชั้นที่ 4 เป็นนักเรียนที่อยู่ประจำในโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคุณลักษณะที่กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 17) กำหนดโดยเลือกศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา
2. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับชั้น อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส
 - 1.1 ความหมาย ความสำคัญของการจัดการศึกษา
 - 1.2 รูปแบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส
 - 1.3 ประเภทของเด็กด้อยโอกาส
 - 1.4 สิทธิในการได้รับการศึกษา
 - 1.5 นโยบายการจัดการศึกษา
 - 1.5.1 การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 - 1.5.2 การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.5.3 การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 1.5.4 การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน
 - 2.1 ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน
 - 2.2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
 - 2.3 บทบาทของครูในโรงเรียน
3. คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์
 - 3.1 ความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 3.2 คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์
 - 3.3 ขอบข่ายคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์
 - 3.3.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.3.2 ด้านวิชาการ
 - 3.3.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์
 - 3.3.4 ด้านบุคลิกภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส

1. ความหมาย ความสำคัญของการจัดการศึกษา

1.1 ความหมายของเด็กด้อยโอกาส (the disadvantaged children)

คำว่าเด็กด้อยโอกาส (underprivileged children หรือ disadvantaged children) ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (children in especially difficult circumstance) นั้นได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 2) ให้ความหมายของเด็กด้อยโอกาสว่า หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต มีสภาพจิตใจและพัฒนาการที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ และให้การช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย จนสามารถบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดได้ ตามความหมายดังกล่าวนี้อาจเรียกเด็กด้อยโอกาสว่าเป็น “เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก” ซึ่งเป็นวลีที่มาจากภาษาอังกฤษที่ว่า “children in especially difficult circumstances” ตั้งขึ้นโดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) และใช้กันแพร่หลาย

ประเสริฐ จุฑา (2544, หน้า 2) ได้กล่าวถึง ความหมาย ของเด็กด้อยโอกาสตามแนวคิดขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ว่า หมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาของสังคม เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด เด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ครอบคลุมทั้งในเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม และโอกาสในการได้รับบริการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544, หน้า 25) ให้ความหมายเด็กด้อยโอกาสว่า หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก อันได้แก่ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เป็นต้น

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาสว่า หมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาของสังคม อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด เด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นตามพ่อแม่

ความต้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ ครอบคลุมทั้งในเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษาวรรณกรรม และโอกาสในการได้รับบริการ

1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเด็กต้อยโอกาส

ยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่มีโอกาสน้อยกว่าเด็กทั่วๆ ไปในการศึกษา และการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต เด็กกลุ่มนี้ คือเด็กที่มีปัญหาด้านต่างๆ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กที่เป็นแรงงาน เด็กพิการ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กที่ครอบครัวยากจนมาก ฯลฯ หรือที่รวมเรียกกันว่า เด็กต้อยโอกาส แต่เนื่องจากสภาพของปัญหา สภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ผิดแผกไปจากเด็กธรรมดาทั่วไป ทำให้ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนตามปกติได้ เช่น เด็กที่มีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อช่วยเสริมรายได้ของครอบครัว ซึ่งต้องใช้เวลากลางวันส่วนหนึ่งไปกับการทำมาหากินทำให้นักเรียนต้องขาดเรียนเป็นประจำ หรือไม่สามารถมาเรียนได้เต็มเวลาตามกำหนดของโรงเรียน เด็กเร่ร่อนซึ่งคุ้นเคยกับชีวิตอิสระอยู่บนท้องถนน โดยปราศจากการบังคับ มีความสนใจระยะสั้น มีความสามารถในการเรียนรู้ต่ำกว่าธรรมดา และขาดทักษะในการเข้าสังคม จะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้ เด็กยากจนในถิ่นทุรกันดารที่บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก จนเด็กไปโรงเรียนด้วยความยากลำบาก ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนน้อยกว่าการให้ลูกอยู่บ้านเพื่อช่วยงานของครอบครัว เด็กที่มีปัญหาด้านยาเสพติด เด็กหญิงที่ตั้งครรภ์ หรือเด็กที่มีปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งต้องออกจากโรงเรียนเมื่อเกิดปัญหา เด็กชนกลุ่มน้อยซึ่งมีปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งต้องออกจากโรงเรียน เด็กชนกลุ่มน้อยซึ่งมีปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน เรียนไม่ทัน ไม่ผ่านการวัดผลในแต่ละปี และต้องออกจากโรงเรียนไปในที่สุด สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หลักสูตร และวิธีสอนของโรงเรียนไม่อำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหว และไม่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ สถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้สะท้อนให้เห็นความล้มเหลวของระบบการศึกษาปกติในการตอบสนองต่อปัญหาทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ เพราะไม่สามารถเปิดโอกาสให้อย่างทั่วถึง และไม่สามารถพัฒนากระบวนการที่เหมาะสมต่อสภาพของเด็กเหล่านี้ได้ การให้บริการด้านการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ จึงต้องมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากระบบที่รัฐใช้เป็นบรรทัดฐานทั่วประเทศ และกลไกการให้บริการต้องมีความคล่องตัว และยืดหยุ่นสูง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของเด็กกลุ่มนี้ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงเป็นบทบาทของสถาบันทางสังคมอื่นๆ เช่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ที่จะเข้ามาเกื้อหนุนการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 2-3)

ยูวดี กังสตาล (2545, หน้า 67) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิด

จากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา และให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 สถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ในการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเด็กที่จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และไม่ก่อปัญหาสังคม เพราะสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา ย่อมมีอิทธิพลต่อความสุข ความตั้งใจและการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตัวบ่งชี้สำคัญที่ทำให้มองเห็นสภาพความสำเร็จของการจัดการการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนที่ควรคำนึงถึง คือ สภาพความสำเร็จของผู้เรียน สภาพความพร้อมของการดำเนินงานและสภาพความพร้อมของปัจจัยต่างๆ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของคน ช่วยปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ที่มีคุณภาพหมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมสอดคล้องกับความนิยมของคนไทย คนเก่ง คือ มีความรู้และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร และมีความสุข คือมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีช่วยให้คนมีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนได้ศึกษา ในทุกๆ

2. รูปแบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้นต้องมีกระบวนการที่เป็นพลวัต มีความหลากหลายและมีมิติต่างๆ ตั้งแต่การป้องกันปัญหา การแก้ไขฟื้นฟู และปรับสภาพ การพัฒนาศักยภาพ และการเตรียมความพร้อมเพื่อนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 180-230)

2.1 การศึกษาในระบบ

2.1.1 การเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษา รูปแบบดังกล่าวจะเน้นการเพิ่มความสามารถของโรงเรียนให้รองรับเด็กได้มากขึ้นเป็นความพยายามที่มุ่งสู่การให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กในชนบทห่างไกล เด็กยากจน และเด็กในระบบโรงเรียน แรงงานเด็ก เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากโรงเรียนกลางคัน เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

2.1.2 การให้ทุนการศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งเพื่อมุ่งสู่การบูรณาการเด็กให้เข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ โดยเน้นการให้ทุนการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทางการศึกษา

2.1.3 การปรับเปลี่ยนการศึกษาในระบบโรงเรียนให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเด็ก เป็นการปรับวิธีการศึกษาในระบบโรงเรียนให้

ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะหรือพิเศษของเด็ก เช่น การปรับตารางเวลาการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียนพิเศษ การปรับหลักสูตรการเรียนการสอน

2.1.4 การให้การศึกษาเสริม เพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องออกจากโรงเรียน อันเนื่องมาจากการเรียนไม่ทันคนอื่น หรือเพื่อเสริมความรู้ให้เด็กสามารถกลับเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติได้ เช่น เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจอย่างรุนแรง เด็กที่ต้องออกจากโรงเรียน ถูกไล่ออก เด็กด้อยความสามารถ เด็กกระทำความผิด และเด็กติดยาเสพติด เป็นต้น

2.2 การศึกษาสู่ชุมชน

2.2.1 การตั้งโรงเรียนชุมชน รูปแบบดังกล่าวเป็นการตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นในพื้นที่ที่การให้บริการการศึกษาของรัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

2.2.2 รูปแบบที่เน้นการเข้าถึงง่ายและดึงดูดให้เด็กเข้ามาใช้บริการใช้ยุทธศาสตร์การจัดสถานที่และการให้บริการที่เอื้อต่อเด็กและครอบครัวในการเข้ามาใช้บริการได้ โดยสะดวก และมีการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้เด็กเข้ามาใช้บริการ

2.2.3 การสอนแบบเข้าถึงตัวเด็ก เป็นรูปแบบที่มีการให้บริการการศึกษาในแหล่งที่เด็กด้อยโอกาสอาศัยหรือทำงานอยู่ เช่น การให้การศึกษาที่บ้าน สถานที่ทำงาน และตามท้องถนน เป็นต้น กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีปัญหาในด้านความประพฤติในโรงเรียน หรือถูกไล่ออกจากโรงเรียน

2.3 การจัดตั้งสถาบันเฉพาะ

การจัดโรงเรียนพิเศษ หรือสถาบันเฉพาะสำหรับเด็กบางกลุ่ม ในส่วนรูปแบบการจัดสถาบันเฉพาะนั้นมักเห็นได้จากกรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่กระทำความผิด โดยจะมีการแยกเด็กที่อยู่ในสถาบันพิเศษเพื่อดำเนินการแก้ไขเยียวยาเด็กให้สามารถกลับคืนสู่สังคมและไม่กระทำความผิดซ้ำซากอีก ซึ่งโดยหลักการแล้วจะให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการแก้ไขความประพฤติของเด็ก กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กกำพร้า หรือเด็กถูกทอดทิ้ง

2.4 การผสมผสานหลายรูปแบบ

การผสมผสานหลายรูปแบบ มีการใช้วิธีการที่หลากหลายในการให้บริการการศึกษาและมีการให้บริการที่นอกเหนือไปจากการให้การศึกษา เช่น ด้านที่พักอาศัย อาหาร การให้บริการตรวจสุขภาพ และการช่วยเหลือภายหลังจบการศึกษา (การเรียนรู้ต่อ และการหางานทำ) เป็นต้น

2.5 การศึกษาและการทำงาน

2.5.1 ฝึกอาชีพ เป็นรูปแบบที่มีการฝึกอบรมอาชีพ

2.5.2 การทำงานควบคู่ไปกับการเรียน เป็นรูปแบบที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กที่รับบริการการศึกษาสามารถทำงานได้ด้วยโดยแบ่งเวลาบางส่วนเพื่อการศึกษาและบางส่วนสำหรับการทำงาน กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานเด็ก เป็นต้น

2.5.3 การทำงานเพื่อการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่มุ่งทำให้การทำงานของเด็กรับองค์ประกอบด้านการศึกษา และมุ่งสู่การทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานเหมาะสมสำหรับการศึกษาและการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กด้อยโอกาส

2.6 การมีส่วนร่วมของเด็ก

2.6.1 การมีส่วนร่วมของเด็กในการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบที่มีได้คำนึงถึงเด็กว่าเป็นเพียง “ผู้รับ” หากแต่พยายามส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือเป็นรูปแบบที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ให้การศึกษาแก่เด็กอื่น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากการเป็นผู้ให้การศึกษา รวมทั้งคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพของการนำการศึกษาเข้าถึงตัวเด็ก กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กด้อยโอกาส เด็กติดยาเสพติด เด็กที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียน เด็กที่มีปัญหาจิตใจอย่างรุนแรง เป็นต้น

2.6.2 การมีส่วนร่วมของเด็กในกระบวนการทางสังคม เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมต่างๆ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กทั่วไป เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

2.7 การสนองตอบความต้องการพิเศษของเพศหญิงและชาย

การแยกเด็กชายหญิง เป็นการให้บริการการศึกษาเฉพาะสำหรับกลุ่มเด็กชายหรือเด็กหญิง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างของแต่ละเพศอย่าง เป็นสำคัญ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กกระทำความผิดเล็กน้อย

2.8 โครงการจิตอาสา

โครงการจิตอาสา เป็นรูปแบบการให้บริการที่มีกระบวนการง่ายไม่ซับซ้อน และยุ่งยาก และดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายจำนวนไม่มาก แต่มีประสิทธิภาพสูงกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กพิการ เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ และเด็กในชนบท

2.9 การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ

2.9.1 การวิจัยและติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนา การติดตาม ประเมินผล และวิเคราะห์รูปแบบการให้บริการการศึกษาต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ เด็กที่เป็นลูกของผู้ต้องขัง เด็กพิการ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

2.9.2 โครงการนำร่อง เพื่อการขยายผล เป็นโครงการที่ริเริ่มดำเนินการเพื่อทดสอบและประเมินควมมีประสิทธิภาพก่อนมีการขยายผลต่อไป กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานเด็ก เด็กยากจน เป็นต้น

2.9.3 รูปแบบที่ตอบสนองต่อประเด็นที่ยังไม่เป็นที่สนใจมากแต่มีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหารุนแรงในอนาคต กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีปัญหาในด้านความประพฤติในโรงเรียน หรือถูกไล่ออก เด็กติดยาเสพติด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ต้องการนั้น มีรูปแบบในการจัดการศึกษาหลายรูปแบบซึ่งอาจจัดในรูปแบบของการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบหรือการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาเอง ในการจัดการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียนรวมถึงชุมชน

3. ประเภทของเด็กด้อยโอกาส

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2544, หน้า 25-27) ได้จำแนกเด็กด้อยโอกาสออกเป็นกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วย 10 ประเภท กล่าวคือ

3.1 เด็กถูกละเมิดสิทธิ

เด็กถูกละเมิดสิทธิเป็นเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมหรือถูกเอาเปรียบในลักษณะต่างๆ และไม่ได้รับการเคารพในสิทธิอันพึงมีพึงได้ ได้แก่

เด็กที่ถูกทารุณกรรม หมายถึง เด็กที่ถูกทำร้าย หรือถูกคุกคามต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพ โดยบุคคลอื่นด้วยการกระทำที่มีลักษณะเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา ตลอดจนการกระทำทารุณทางเพศ และการข่มขืนกระทำชำเรา

เด็กที่ถูกใช้แรงงานก่อนวัยอันสมควร หรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี (ตามข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ) ซึ่งทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนในการทำงานหรือไม่ก็ตาม ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรม การบริการและงานขนส่ง เด็กเหล่านี้จะมีโอกาสถูกเอาเปรียบจากนายจ้างในเรื่องการใช้แรงงาน ค่าจ้างสภาพการกินอยู่และโอกาสพัฒนาความก้าวหน้าในชีวิต

เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ หมายถึง เด็กที่ประกอบอาชีพหารายได้จาก การให้บริการทางเพศ อาจมาอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศด้วยความสมัครใจหรือถูกบังคับขู่เข็ญ กักขังหน่วงเหนี่ยวไว้ให้บริการ

3.2 เด็กเร่ร่อน

เด็กเร่ร่อน (street children) หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ไร้ที่พึ่งพาอาศัยอย่างเป็นสุข มีวิถีชีวิตที่ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงอยู่ อาศัยนอนตามใต้สะพานสวนสาธารณะข้างถนน วัด ที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง ชายหาดริมทะเล หรือบนโต๊ะขายของที่วางเปล่าในตลาด

3.3 เด็กที่อยู่ในบริการทางเพศ

เด็กที่อยู่ในบริการทางเพศ แต่เดิมมักเรียกกันว่า โสเภณีเด็ก หมายถึง บุคคลทั้งเพศชายและหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี สัมผัสใจหรือถูกบังคับปลงลงให้ยัฒนาชีพขายบริการทางเพศ ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคู่หลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น

3.4 เด็กที่ถูกทอดทิ้ง

เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นเด็กที่ผู้ให้กำเนิดคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่างๆ รวมไปถึงเด็กที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย โดยพ่อแม่ไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ เลี้ยงดูให้เหมาะสมเนื่องจากปัญหาการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความผูกพัน และความเข้าใจกัน

3.5 เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ

เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เป็นเด็กที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิทั้งร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ไม่ได้รับความอบอุ่นในวัยเด็ก ถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบบังคับกดดันจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีสภาพจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ รวมถึงการถูกล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะต่างๆ จากบุคคลข้างเคียง

3.6 เด็กในสถานพินิจ

เด็กในสถานพินิจ เป็นเด็กที่ได้กระทำการด้านกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวตัดสินให้เข้ารับการฝึกอาชีพและอบรมที่สถานฝึกและอบรมในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

3.7 เด็กในชนกลุ่มน้อย

เด็กในชนกลุ่มน้อย เป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทย จนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการศึกษาหรือบริการอื่นๆ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามชายแดนของประเทศไทย

3.8 เด็กติดสารระเหย และยาเสพติด

เด็กติดสารระเหยและยาเสพติด เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ประพฤติตนไม่เหมาะสม ผูกพันอยู่กับกลุ่มมิจฉาชีพ หรือเด็กด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะนำไปสู่การสร้างปัญหาในสังคม

3.9 เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ หรือมีพ่อแม่เป็นเอดส์

เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ หรือมีพ่อแม่เจ็บป่วย และเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์มีโอกาสที่จะกลายเป็นเด็กกำพร้า หรือเป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่น แต่เป็นเด็กที่มักจะถูกมองอย่างรังเกียจ จนไม่สามารถเข้ารับการศึกษาคู่บริการอื่นๆ จากสังคมเหมือนเด็กปกติทั่วไปได้

3.10 เด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ

เด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ เป็นเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคู่เหมือนเด็กปกติทั่วไปได้

พ่อแม่ มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม

4. สิทธิในการได้รับการศึกษา

การจัดการศึกษาในภาพรวมคือสมาชิกทุกคนในสังคมแต่ เนื่องจากมวลชนเหล่านี้มีจำนวนมากมายเกินกว่าจะมีองค์กรใดสามารถจัดการศึกษาให้ครบถ้วนครอบคลุมได้ จึงต้องมีการแบ่งตามอายุ แบ่งตามสาระเนื้อหา แบ่งตามลักษณะของบุคคล สิทธิในการได้รับการศึกษาจึงแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

4.1 เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ หรือคนเลี้ยงดู เป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และขณะเดียวกันก็ให้การศึกษาอบรมด้วย การให้การศึกษาลักษณะนี้ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบ แต่เป็นธรรมชาติจึงยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษา

เมื่อทารกเติบโตขึ้นพอช่วยตนเองได้แล้ว พ่อแม่ซึ่งต้องมีการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงลูก ไม่อาจดูแลบุตรได้ ก็ปล่อยให้อยู่ในการดูแลของบุคคลอื่น เช่น บุคคลในกลุ่มเครือญาติหรือมีเจ้านั้นก็ต้องจ้างคนดูแล ทางเลือกอีกประการหนึ่งคือการส่งบุตรหลานเข้ารับ การอบรมศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ปฐมวัย ศูนย์รับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาเบื้องต้นที่มีการจัดการศึกษา โดยมีผู้ดูแลที่ได้รับการศึกษาอบรมมาพอสมควรเป็นผู้ดูแลเมื่ออายุถึงวัยประมาณสามขวบ สถานศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบและมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

4.2 บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไปหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองต้องนำเข้าเรียน คืออยู่ในข่ายการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเหมาะสม สำหรับประเทศไทยกำหนดให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับ และหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตน ได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.3 ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างกันนี้อาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจคือคนจนที่ด้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่นเด็กที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทางร่างกายจิตใจและสมอง เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้จำเป็นต้องจัดให้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะ และความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทน ความเมตตา ความเข้าใจ และความละเอียดละไมในการปฏิบัติต่อผู้ด้อยโอกาส สำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ต้องมีความเข้าใจ มีทักษะและได้รับการอบรมมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4.4 ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษามาแตกต่างกัน และมุ่งศึกษาเพิ่มเติมโดยมีเหตุผลต่างกันไป ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาระดับสูงขึ้นในสถาบันการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินโครงการพิเศษ (เช่น โครงการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินการที่มีผู้จัดการบริการให้สถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น) นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษา นอกกรอบและตามอัธยาศัยในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การศึกษาสัญญาที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้ การศึกษาผ่านสื่อโทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือการเรียนรู้อย่างตนเองต่าง ๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้ อาจมีการรับรองวุฒิให้หรืออาจไม่เทียบวุฒิตามเป็นทางการก็ได้ การจัดการ อบรมสำหรับผู้มีงานทำนั้น รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควร สนใจติดตามรับการอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถ ในการประกอบอาชีพของตนเอง

4.5 ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็น ประโยชน์สำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีและการเพิ่มพูนความคิดความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนจากสื่อมวลชนจากกลุ่ม คนใกล้ชิดจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอาจทำได้ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้หลากหลาย เพื่อการพัฒนา คุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และปรับตัวเองกับความเปลี่ยนแปลง ได้อย่างเหมาะสมการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริม ในรูปการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหลัก เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษามีหลากหลาย ผู้นำ ชุมชนและท้องถิ่นพึงมีบทบาทในการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในการ จัด การศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดบริการ การศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนและเกิดประโยชน์ได้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5 -14)

5. นโยบายการจัดการศึกษา

5.1 การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา มีการคุ้มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่น้อยกว่า 12 ปี และให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ ตามมาตรา 8 มาตรา 27 และมาตรา 39 สาระสำคัญที่มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา และให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นมาใหม่เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับดังกล่าว กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นกระทรวงหลักในการพัฒนาการศึกษาของชาติได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทุกด้านเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายหลักของประเทศที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 16)

5.2 การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาอาศัยหลักการในการจัดระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาตาม มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

5.2.1 มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ นั่นคือ มีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง ดังนั้น แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจึงใช้กรอบนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และใน ขณะเดียวกัน จะมีการกำหนดนโยบายตามความต้องการและความจำเป็นของตนเองเพื่อบริหารและจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ด้วย

5.2.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือมีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้ง สามองค์กรดังกล่าวอย่างชัดเจนไม่ก้าวท้าวซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงควรถึงมือ ผู้ปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงอยู่ที่ การกำกับดูแลสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการศึกษา ให้เป็นไปตาม

นโยบายที่กำหนด โดยสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดความต้องการ ดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป

5.2.3 มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีมาตรฐาน และดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการที่ชัดเจนสามารถประเมินและตรวจสอบได้ ดังนั้นทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานโดยอาศัยแนวทางและวิธีการต่อไปนี้

- 1) มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพองค์กร มาตรฐานการปฏิบัติงานของ องค์กร และมีดัชนีชี้วัดคุณภาพองค์กรที่สามารถประเมินและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้
- 2) มีการบริหาร และจัดการตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดมาตรฐานที่กำหนด
- 3) มีการประเมินคุณภาพองค์กร โดยคณะกรรมการทั้งภายในและจากภายนอกองค์กร
- 4) มีการรายงานผลการประเมิน ต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และเปิดเผยผลการประเมิน
- 5) มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไข มาตรการ และคาบเวลาที่กำหนด
- 6) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต้องมีแผนและโครงการพัฒนาบุคลากรที่ต่อเนื่องชัดเจน
- 7) มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการในการระดมทรัพยากร มาใช้ในการจัดการศึกษา การสร้างและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการ บริหารและการจัดการศึกษา จากหน่วยงาน องค์กร บุคคล ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
- 8) มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงดำเนินการโดยอาศัยคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว (ปรัชญา เวสารัชช, 2545, หน้า 6-12)

5.3 การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

5.3.1 แนวการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด ความประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุขเจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคม มีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่ แตกต่างกันไป

เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการมี รูปแบบขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการมีทรัพยากรต่าง ๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย

ทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์หรือผลสะท้อนสุดท้ายคือการมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์

5.3.2 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

1) ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจหรือโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาว์ปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการ ส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นต้น ส่วนเด็กวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3) ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาดังปกติ ที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษา

เฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่น นอก
ระบบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูง ในเชิงคุณภาพ
วัตถุประสงค์นี้ มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านเพื่อ
ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์
วิจัยระดับสูงมุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรม
เฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการ
ในรูปแบบ การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ เป็นต้น

5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และ
ตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนา
มนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา
คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติความเป็นหน้าที่ของ
สถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะ
การฝึกอบรมเฉพาะทาง แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติหรือการใช้สื่อต่างๆ ช่วย
ส่งเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะ และคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้ว หรือ
ผู้ที่ผ่านการศึกษาตามกระบวนการปกติให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ และวิทยาการที่มีการ
เปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

จากนโยบายการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถใน
การจัดการของผู้บริหาร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุ
และผู้บริหารก็จะต้องได้รับการประเมินจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

5.4 การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นเพื่อรับเด็กที่มีอุปสรรคการศึกษา เนื่องจาก
กำพร้า บิดามารดา ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนหรืออยู่ห่างไกล การคมนาคม ให้เข้าศึกษาตาม
พระราชบัญญัติประถมศึกษา จึงให้เปิดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5.4.1 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

- 1) เพื่อให้รับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสกลุ่มเป้าหมายเข้าเรียนในโรงเรียน
ศึกษาสงเคราะห์
- 2) เพื่อหาแนวทางในการให้นักเรียนที่ทุพพลภาพมีโอกาสเข้าเรียนต่อใน
ระดับมัธยมศึกษามากขึ้น
- 3) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ มีจิตสำนึกในการปกครอง
ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) เพื่อสนับสนุนให้มีผลิตสื่อ/แผนการสอนร่วมกันหรือมอบให้โรงเรียนที่มีความสามารถไปผลิตแล้วนำไปใช้ร่วมกันในสหวิทยาเขต

5) เพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานทางด้านทักษะคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและภาษาต่างประเทศ

6) เพื่อให้นักเรียนนำความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและภาษาต่างประเทศไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

8) เพื่อให้โรงเรียนเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา

9) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้และทักษะกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ และการมีรายได้ระหว่างเรียน

10) เพื่อให้ครู - อาจารย์ มีความรู้ ความชำนาญในการใช้สื่อและความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์

11) เพื่อพัฒนาครู – อาจารย์ ให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

12) เพื่อจัดกิจกรรมเชิญชวนให้ชุมชน เอกชน หน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้มากขึ้น

13) เพื่อโรงเรียนได้ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานสูงขึ้นตามนโยบาย

14) เพื่อให้โรงเรียนมีระบบสารสนเทศในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4.2 เป้าประสงค์

มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการอ่านและการเขียน ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3) มีทักษะด้านงานอาชีพ สามารถประกอบอาชีพที่ตนสนใจได้

4) นักเรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ รักการออกกำลังกาย ห่วงใยสิ่งแวดล้อม

5) รักความเป็นไทย รักหาค่านิยมที่ดีงามและเอกลักษณ์ไทย รักชุมชน มีสำนึกรักบ้านเกิด

6) อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ความเป็นประชาธิปไตย

5.4.3 พันธกิจ

- 1) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ที่สุดของชุมชนเพื่อบริการผู้เรียนและประชาชนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 2) พัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กด้อยโอกาสตามแนวทาง การปฏิรูปการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรม
- 3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการทั้งระบบโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) พัฒนาคุณภาพงานทุกด้านให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- 5) ขยายการรับนักเรียนด้อยโอกาสให้ทั่วถึงมากขึ้นโดยกำหนดเป็นแนวปฏิบัติการเชิงรุกเพื่อให้เข้าถึงผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด
- 6) พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 7) ส่งเสริมความเข้มแข็งระบบบริหารสถานศึกษา โดยกระจายอำนาจให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกงาน รวมทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ในรูปคณะกรรมการให้มากที่สุด
- 8) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเด็ก และเยาวชนเพื่อจัดระบบการส่งต่อผู้เรียน ในทุกระดับและทุกประเภท
- 9) สนับสนุนให้โรงเรียนบูรณาการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 10) ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนาผลงานทางวิชาการของครู
- 11) ส่งเสริมการวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง
- 12) สนับสนุนให้นักเรียนจัดทำโครงงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างหลากหลาย
- 13) พัฒนาห้องสมุดให้ได้มาตรฐานและสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้
- 14) ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอาชีพที่หลากหลายและให้เรียนรู้ด้านอาชีพควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ
- 15) พัฒนาระบบประกันคุณภาพและประเมินมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 16) จัดให้มีอุปกรณ์เครือข่ายให้ครบถ้วนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

17) จัดให้มีเว็บไซต์ของโรงเรียนที่สมบูรณ์และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถจัดทำเว็บไซต์เพื่อพัฒนาเป็นอาชีพได้

18) พัฒนาบุคลากรครู อาจารย์ของโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ทุกคนสามารถผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนจากคอมพิวเตอร์ได้

19) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน

20) สร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

21) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่อง การวางแผนงบประมาณระยะปานกลาง การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ การปฏิรูป การศึกษาการประกันคุณภาพ และการมีส่วนร่วม

จากประวัติและการจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับและการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากลรวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

1. ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2536, หน้า 300) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการดำเนินงานของสถานศึกษานั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 7) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐ และเอกชน

สุนีย์ บุญทิม (2542, หน้า 6) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 21) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ภายในเขต พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งของรัฐและเอกชน

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา ทำหน้าที่ผู้นำองค์กร ที่ใช้อำนาจและความรู้ที่มี

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ประกอบ กุลเกื้อ, และสิทธิพร ลิ้มบริบูรณ์ (2545, หน้า 22-23) ได้กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนทั้งของภาครัฐ และเอกชนมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เป็นประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 2. เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ รวมถึงกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาเอกชน
 3. เป็นผู้บังคับบัญชาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 4. บริหารกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับทางราชการ และของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือของหน่วยงาน
 5. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมรวมทั้ง ความคุม ดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือหน่วยงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
 6. เป็นผู้แทนของสถานศึกษา หรือหน่วยงานในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานได้รับมอบ
 7. จัดทำรายงานกิจการประจำปีเกี่ยวกับกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา
 8. อนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
 9. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 64 -72) ซึ่งได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2544

1.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพสถานศึกษา

1.1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ โดยสอดคล้องกับ

วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1.1.4 นำหลักสูตรไปใช้

1.1.5 นิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.1.6 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาการเรียนรู้ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับ

ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

1.2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ

1.2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

1.3.1 กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

1.3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลประเมินผล

1.3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล โดยเน้นสภาพจริง

จากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน

1.3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ผลการเรียน

จากสถานศึกษาอื่น

1.3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.4 การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา

1.4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพงาน

วิชาการในภาพรวมของสถานศึกษาในโรงเรียน

1.4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการ

เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่

ผลงานกับสถานศึกษา และชุมชน

1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

1.5.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการ

จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ

1.5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

1.5.3 จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และการใช้สื่อ

นวัตกรรม กับสถานศึกษาและชุมชน

1.5.5 ประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

1.6.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในโรงเรียน และในชุมชน

1.6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษา และชุมชน

1.6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน ในการจัดตั้ง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

1.6.4 ส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

1.7 การนิเทศการศึกษา

1.7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

1.7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย

1.7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศในสถานศึกษา

1.7.4 ติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.7.5 แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่นๆ

1.8 การแนะแนวการศึกษา

1.8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงระบบดูแลนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน

1.8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยขอความร่วมมือจากครูทุกคน

1.8.3 ติดตามประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการแนะแนวในสถานศึกษา

1.8.4 ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่นๆ และเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของกระทรวง

1.9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

1.9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผน และติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุง

1.9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ใน การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

1.9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพของ สถานศึกษา

1.9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา

1.10 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน

1.10.1 ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

1.10.2 จัดให้ความรู้ สร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

1.10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง วิชาการ

1.10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ชุมชน

1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาของรัฐ และชุมชน

1.11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการด้อยองค์กร ต่าง ๆ

1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.12.1 สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการ ในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของชุมชน

1.12.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิชาการ และการพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครัวครัว และชุมชน

1.12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครั วและชุมชน

2. การบริหารงานงบประมาณ

2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ

2.1.1 วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา

2.1.2 ศึกษาข้อตกลงผลการปฏิบัติงานและเป้าหมายการให้บริการ สาธารณะทุกระดับ

2.1.3 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาการศึกษาตามกรอบทิศทางของ
เขตพื้นที่การศึกษา

2.1.4 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามข้อตกลงกับเขต
พื้นที่การศึกษา

2.1.5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้
ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

2.1.6 เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้เขตพื้นที่การศึกษา และสาธารณะ
ชนทราบ

2.1.7 จัดทำรายละเอียด แผนงบประมาณ แผนงาน โครงการ เมื่อ
เขตพื้นที่การศึกษาแจ้งนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน
และวิธีการจัดตั้งงบประมาณ

2.1.8 จัดทำกรอบงบประมาณระยะกลาง

2.1.9 จัดทำคำขอรับงบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายระยะ
ปานกลาง

2.1.10 จัดทำร่างข้อตกลงบริการผลผลิตที่จะต้องทำกับเขตพื้นที่
การศึกษาเมื่อได้รับงบประมาณ

2.2 การจัดสรรงบประมาณ

2.2.1 ศึกษาข้อมูลการจัดสรรงบประมาณ ที่สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานแจ้งผ่านเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.2 ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับ

2.2.3 ปรับปรุงกรอบงบประมาณรายจ่ายระยะปานกลางให้
สอดคล้องกับ กรอบวงเงินที่ได้รับ

2.2.4 จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2.2.5 จัดทำร่างข้อตกลงผลผลิตของหน่วยงานภายในสถานศึกษา
และกำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2.6 นำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2.2.7 จัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส

2.2.8 เสนอแผนการใช้งบประมาณผ่านเขตพื้นที่การศึกษาไปยัง
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.9 เบิกจ่ายงบประมาณประเภทต่างๆ ตามแผนปฏิบัติการ
ประจำปี

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และ
ผลการดำเนินงาน

- 2.3.1 จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้เงินทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ
- 2.3.2 จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงาน
- 2.3.3 จัดทำแผนกำกับ ตรวจสอบ ป้องกันความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง
- 2.3.4 จัดทำสรุปผลการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศ พร้อมทั้งเสนอ ข้อปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่สำเร็จ
- 2.3.5 รายงานผลการดำเนินงานตรวจสอบต่อคณะกรรมการ สถานศึกษา
- 2.3.6 กำหนดปัจจัยหลักความสำเร็จ และตัวชี้วัดของสถานศึกษา
- 2.3.7 สร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินผล
- 2.3.8 ประเมินแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี
- 2.3.9 รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
- ขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา

2.4 การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

- 2.4.1 ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษาและสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาทราบ รายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- 2.4.2 วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4.3 สนับสนุนให้บุคลากร และสถานศึกษาร่วมใช้ทรัพยากรในชุมชน
- 2.4.4 ศึกษา วิเคราะห์ กิจกรรม ภารกิจ งาน/โครงการ ที่ต้องใช้
- วงเงินเพิ่มเติม
- 2.4.5 สรรวจนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษา
- 2.4.6 ศึกษา วิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงาน องค์กรใน
- ท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา
- 2.4.7 จัดทำแผนระดมทรัพยากรจากชุมชน
- 2.4.8 เสนอแผนการระดมทรัพยากรจากชุมชน ต่อคณะกรรมการ
- สถานศึกษา

2.5 การบริหารการเงิน

การเบิกจ่ายเงิน การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การโอนเงิน การกันเงินไว้เบิกเหลื่อมปีเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด

2.6 การบริหารบัญชี

- 2.6.1 ตั้งยอดบัญชีระหว่างปีงบประมาณ
- 2.6.2 บันทึกบัญชีคงค้าง บัญชีประจำวัน
- 2.6.3 สรุปรายการบันทึกบัญชีทุกวัน
- 2.6.4 ปรับปรุงบัญชี เมื่อสิ้นงบประมาณ
- 2.6.5 ปิดบัญชี ตรวจสอบ และแก้ไขข้อผิดพลาด

2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- 2.7.1 ตั้งคณะกรรมการสำรวจพัสดุ และสินทรัพย์
- 2.7.2 จำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดกรณีหมดสภาพ
- 2.7.3 จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพย์สิน
- 2.7.4 จัดทำแผนระยะปานกลาง และจัดหาโดยประสานความร่วมมือ

จากชุมชน

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

- 3.1.1 วิเคราะห์ภารกิจ และประเมินสภาพความต้องการของ

สถานศึกษา

- 3.1.2 จัดทำแผนอัตรากำลังและนำเสนอแผนอัตรากำลัง เพื่อขอ

ความเห็นชอบจากเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

- 3.2.1 ดำเนินการสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนด
- 3.2.2 กรณีการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่กำหนด

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

- 3.3.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 3.3.2 กำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

ในการพัฒนาตนเอง

- 3.3.3 ดำเนินการ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนา

3.4 วินัยและการรักษาวินัย

- 3.4.1 ดำเนินการส่งเสริมวินัยของบุคลากรทางการศึกษา
- 3.4.2 ดำเนินการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนวินัย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ

ที่กำหนดในกฎ คณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5 การออกจากราชการ

3.5.1 ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ

คณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. การบริหารงานทั่วไป

4.1 การดำเนินงานธุรการ

4.1.1 ศึกษา วิเคราะห์สภาพงานธุรการ และระเบียบ กฎหมาย

แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 วางแผนออกแบบงานธุรการ และจัดบุคลากรรับผิดชอบ

4.1.3 ดำเนินการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง

รวดเร็วประหยัด และคุ้มค่า

4.1.4 ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุง

4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.1 รวบรวม ประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการ

ประชุม

4.2.2 จัดทำรายงานการประชุม แจกมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

รับทราบ

4.2.3 ประสานการดำเนินงานตามมติการประชุม

4.3 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.3.1 สำรวจ จัดทำระบบเครือข่ายข้อมูล

4.3.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา

4.3.3 พัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบ

4.3.4 นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการบริหารบริการ และ

ประชาสัมพันธ์

4.3.5 ประเมิน ประสานงานกับเครือข่าย และปรับปรุง

4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.4.1 จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา

4.4.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ

4.4.3 ประสานงานกับเครือข่าย เพื่อแสวงหาความร่วมมือ

4.4.4 กำหนดแผนโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระหว่างเครือข่ายการศึกษา

4.4.5 ให้ความร่วมมือกับเครือข่ายการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร

4.5.1 ศึกษาโครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษา

4.5.2 วางแผนออกแบบการจัดระบบโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการ ภายในระบบการทำงาน และการบริหารงาน

4.5.3 นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4.5.4 ประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการ และชุมชนรับทราบ

4.5.5 ดำเนินการบริหารจัดการตามโครงสร้างที่กำหนด

4.5.6 ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง

4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.6.1 สำรวจข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6.2 วางแผน กำหนดนโยบาย และแนวทางการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา

4.6.3 ระดมจัดหาทรัพยากร เทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดการศึกษา

4.6.4 สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา

4.6.5 ติดตาม และประเมินผลการใช้

4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป

4.7.1 สำรวจปัญหาความต้องการจำเป็นของด้านวิชาการ งบประมาณบุคลากร และบริหารทั่วไป

4.7.2 จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.7.3 จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

4.7.4 ติดตาม ประเมินผลการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่างๆ

4.7.5 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

4.8 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.8.1 กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4.8.2 บำรุง ดูแล และพัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย และเหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์

4.8.3 ติดตาม ตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.8.4 สรุป ประเมินผลและรายงาน

4.9 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.9.1 ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูล จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา

4.9.2 จัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา

4.9.3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียน

4.9.4 เสนอข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษา

รับทราบ

4.10. การรับนักเรียน

4.10.1 ให้สถานศึกษาดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการการศึกษา
ร่วมกัน และเสนอข้อตกลงให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ

4.10.2 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงาน
กับเขตพื้นที่การศึกษา

4.10.3 ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

4.10.4 ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนในการติดตาม
ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

4.10.5 ประเมินผลและรายงานผลการรับเด็กเข้าเรียน ให้เขตพื้นที่
การศึกษารับทราบ

4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

4.11.1 สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุก
รูปแบบ

4.11.2 กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัด และพัฒนา
การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้เรียน

4.11.3 ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3
รูปแบบตามความเหมาะสมกับศักยภาพของสถานศึกษา

4.11.4 ประสานเชื่อมโยงประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อส่งเสริม
และสนับสนุน

4.11.5 ติดตามประเมินผลการส่งเสริมและการประสานงานการจัด
การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.12 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

4.12.1 วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัด

กิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาโดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

4.12.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน และสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4.12.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4.12.4 สรุป และประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

4.13 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.13.1 ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล และผลงานของสถานศึกษารวมทั้งความต้องการในการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน

4.13.2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.13.3 จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์

4.13.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบ

4.13.5 สรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

4.14 การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.14.1 กำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคลและชุมชน

4.14.2 ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน

4.15 การจัดระบบควบคุมภายใน

4.15.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาตามโครงสร้างและภารกิจสถานศึกษา

4.15.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยง และจัดลำดับความเสี่ยง

4.15.3 กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงานของสถานศึกษา

4.15.4 วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายใน

4.15.5 ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องนำมาตรการไปใช้ในการควบคุมดำเนินงานตามภารกิจ

4.15.6 ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรฐาน และวิธีการที่
สำนักงานตรวจการกำหนด

4.15.7 ประเมินผลการควบคุมภายใน ตามมาตรฐานที่กำหนด

4.15.8 รายงานผลการประเมินการควบคุมภายใน

4.16 งานบริการสาธารณะ

4.16.1 จัดให้มีระบบบริการสาธารณะ

4.16.2 จัดระบบข้อมูล ข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อ
สาธารณะ

4.16.3 ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่นๆ แก่สาธารณชน
ตามความเหมาะสม

4.16.4 พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณชนให้มีประสิทธิภาพ
และเกิดความพึงพอใจ

4.16.5 ประเมินผลความพึงพอใจ

4.16.6 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

4.17 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

4.17.1 จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบตามความเหมาะสม และ
ศักยภาพของ ผู้ปฏิบัติงาน

4.17.2 ให้ผู้รับผิดชอบวางแผนการปฏิบัติงาน และดำเนินงานให้เสร็จ
สิ้นตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

4.17.3 กำกับติดตาม การดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

4.17.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

โจนส์, และคนอื่นๆ (Jones, et al., 1969, pp. 176 -183) มีความเห็นว่า
ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงบทบาท หน้าที่และภารกิจ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ใน
ความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเข้าร่วมกับสมาชิกกับสมาคมวิชาชีพของตน รู้จักผลิตและ
ใช้งานวิจัย เพื่อประโยชน์ในทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของโรงเรียนย่อมเหนือกว่า
จุดหมายของตนเอง รู้จักใช้คนให้เหมาะกับงาน เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเชื่อมั่น และ
เชื่อในศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน รู้วิธีที่จะขอคำปรึกษาจากคนอื่น ห่วงใยสวัสดิภาพของเพื่อน
ร่วมงานมีศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง

2. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากสถานศึกษาเป็น
สถาบันทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นโรงเรียนควรบริการสังคม และสังคมได้
ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนด้วย

3. เป็นผู้นำในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวก และเกิดประโยชน์

4. รู้จักประเมินผลงานตนเอง หรือบทบาทของตนเองอยู่เสมอ

มาร์เลอร์ (Marler, 1973, p. 194) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทหน้าที่ สำคัญ 6 ประการ คือ

1. เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารโรงเรียน ประสานงาน ให้การนิเทศ และวางแผนการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีลักษณะความเป็นผู้นำ ทั้งทางด้านส่วนตัวและวิชาชีพ
3. มีความเป็นกันเองกับนักเรียน และเข้าใจปัญหาของนักเรียน
4. ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย และใช้ระเบียบข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด
5. วางตัวเป็นกลางต่อการสร้างความสัมพันธ์กับคนทั่วไป
6. มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับครู และช่วยเหลือครู

เคนเนทท์, และเจน (Kenneth, & Jane, 2000, p. 103) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของกลุ่มและกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. บทบาทด้านบุคคล ได้แก่ บทบาทการเป็นหัวหน้าองค์กรและผู้นำของหมู่คณะ
2. บทบาทในด้านข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ บทบาทในการเป็นศูนย์กลางของระบบประสาทขององค์กรอันประกอบด้วย การรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและเป็นรูปธรรมมากที่สุด
3. บทบาทในการตัดสินใจ ได้แก่ บทบาทในการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ เป็นผู้จัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ เป็นผู้จัดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในองค์กร

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารการจัดการศึกษา คือ เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน เป็นผู้ปกครอง บังคับบัญชาข้าราชการครู และลูกจ้างภายในโรงเรียน เป็นผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน การอบรม การสร้างสรรค์ พฤติกรรมอันดีงามที่พึงประสงค์และการเลือกอาชีพในอนาคตของเยาวชนในโรงเรียน และเป็นผู้จัดให้มีการศึกษาข้อมูลเพื่อ กำหนดแนวทางการปฏิบัติ กำหนดกรอบแผนงาน กำหนดผู้รับผิดชอบตามนโยบาย ติดตามผลงาน แก้ปัญหา พัฒนางาน สร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และประเมินผลงานเพื่อพัฒนา ประชาสัมพันธ์และรายงานสู่ประชาชน จังหวัด กรม กระทรวง

3. บทบาทของครูในโรงเรียน

ครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, ไม่ปรากฏเลขหน้า) จำเป็นต้องมีคุณลักษณะของครูยุคใหม่ เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและเรียนรู้ได้ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจมีศักยภาพตามความสามารถของตนเองดังนี้

1. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ให้ความรักชาติ มีความสามัคคี ความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ผลงานดีเด่นของไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและรู้จักแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่งดงามของชาติ
3. ส่งเสริมให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย
4. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์และแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ
5. เสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และในประชาคมโลก
6. ให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบทั้งตระหนักถึงการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544, หน้า 1-6) ได้กล่าวถึง ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ไว้ว่า ครูเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความดี มีปัญญา มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นไทยและสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพและอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ครูจึงจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์แบบ สร้างความมั่นใจให้สังคมยอมรับว่าครูอาชีพเป็นสถาบันวิชาชีพชั้นสูง ครูต้องปรับตนเองเพื่อเข้าสู่ครูอาชีพโดยมีภาระงานดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับข้อมูลตนเองและชุมชน รวมทั้งสามารถพัฒนาสาระเพิ่มเติมได้ เช่น
 - 1.1 ร่วมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนทุกด้าน
 - 1.2 ร่วมกำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดเวลา
 - 1.3 ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะกลุ่มสาระที่มีความถนัดมากที่สุด ร่วมมือกันกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
 - 1.4 รวมครูที่รับผิดชอบการสอนชั้นเดียวกันออกแบบหลักสูตรชั้น / ปี

1.5 ออกแบบการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้รายคาบ / ชั่วโมง

1.6 ร่วมกำหนด ระบบ วิธีการ และเกณฑ์ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. การพัฒนาการสอน ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ดังนี้

2.1 เป็นครูภาษาไทย ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นเครื่องมือสื่อสารแสวงหาความรู้ ครูทุกคนต้องเป็นครูภาษาไทย ดูแลการพัฒนาการด้านภาษา

2.2 เป็นครูแนะแนว ครูต้องรู้จักผู้เรียนค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัดเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

2.3 เป็นครูหน้าที่ พลเมือง ศิลธรรม การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูต้องสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2.4 เป็นครูวัดผล การเรียนการสอนต้องควบคู่การประเมินตามสภาพจริง เพราะจะเป็นผลดีในการดูแลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผู้เรียนได้รับการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ทันเพื่อน ครบถ้วนทุกผลการเรียนรู้

2.5 เป็นครูวิจัย คือ การประเมินตนเองนั้นเองว่าการสอนบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ควรต้องปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอะไร อย่างไร

2.6 ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอนหน่วยการเรียนรู้ใดหรือรายวิชาใดต้องศึกษาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างมั่นใจ และสามารถนำคำตอบผิดของผู้เรียนมาตั้งคำถามใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบได้เองเป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดและการสรุปองค์ความรู้ที่ดี และนอกจากนั้นครูยังสามารถตรวจสอบผลงานผู้เรียนที่มีวิธีการหลากหลายแตกต่างกันได้อย่างมั่นใจ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีคนเก่ง มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความเป็นไทย และสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ได้อย่างต่อเนื่องทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์

1. ความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ (2540., หน้า 45) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่พึงมีได้แก่คุณลักษณะทางด้านปัญญา ความรู้ ความสามารถ ศิลธรรม จริยธรรมอันดีงาม รวมถึงลักษณะทางด้านพฤติกรรมสุขภาพร่างกาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า17) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นลักษณะที่ต้องการให้มีหรือเกิดขึ้นในตัวบุคคล ได้แก่ เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นคนดี มีปัญญา หรือเป็นคนเก่ง และมีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 39 – 59) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ต้องการให้มีหรือเกิดขึ้นในบุคคลที่ปรารถนาซึ่ง คุณลักษณะนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญา
2. จิตพิสัย เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรม
3. ทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ

สุธารี เปาวิมาน (2545, หน้า 6) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่สร้างสมอยู่ในบุคคลทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยหมายรวมถึงคุณลักษณะเฉพาะหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะใน การประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปรารถนา ซึ่งคุณลักษณะนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในด้านต่างๆ อาทิเช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ คุณธรรมหรือก่อให้เกิดคุณลักษณะด้านความสามารถใน เชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

2. คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์

วิศิษฐ์ พิพัฒน์บุญพงศ์ (2535, หน้า 38–39) ได้เสนอหลักและวิธีการปฏิบัติ เพื่อเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดี โดยเน้นการสร้างคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการ 1) การรักษาระเบียบวินัย 2) การเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา 3) มีความเสียสละและให้ความช่วยเหลือต่อเพื่อนร่วมงาน 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน 5) ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต 6) มีความตรงต่อเวลา 7) มีความรับผิดชอบต่องค์กรงานและลูกค้า 8) ประหยัดให้องค์กรการอย่างสมเหตุสมผล 9) รักษาสุขภาพและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และ10) มองโลกในแง่ดี

อำนาจ วีรวรรณ (2535, หน้า 194–199) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จไว้ 7 ประการ คือ

1. ความเป็นผู้รู้ซึ่งถึงแก่่งาน คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ปัญหาในการปฏิบัติ นำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์และพยายามไฝหาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา

2. ความเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยมีจิตสำนึกอยู่เสมอว่า วิทยาการต่างๆ ในโลกก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องตื่นตัวปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ความเป็นผู้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นศิลป์ในการดำเนินงานไม่ให้กระทบกระเทือนต่อผู้ร่วมงานหรือผู้อื่น

4. ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์คือ ต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงานเข้าด้วยกันกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้ศิลปะในการเจรจา และรู้จักสร้างศรัทธา และบำรุงขวัญเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงานด้วย

5. ความเป็นผู้เคารพนับถือในความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนโดยจะต้องรู้จักฟังและนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น

6. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ และมีความมานะพยายาม คือ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจด้วยความเชื่อมั่น และยอมทุ่มเทสติปัญญา กำลังและความสามารถในการทำงานแม้ว่าจะเป็นงานหนักก็ตาม

7. ความเป็นผู้มีคุณธรรมกำกับวิถีทางชีวิต โดยจะต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดี เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้ โดยไม่นึกถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น

दन्य तेनपुष्प (2536, หน้า 203 – 206) ได้สรุปปัจจัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน โดยกล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การมองการณ์ไกล ได้แก่ ความสามารถวางแผนภาพกฎเกณฑ์ในอนาคตได้สมจริงและมีการวางแผนและการเตรียมการสำหรับงานในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

2. ความเป็นผู้นำ ได้แก่ กล้าตัดสินใจ มีความอดทน มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน และค้นคว้าวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ

4. มีความสามารถในการเจรจาเจรจาหรือเป็นนักลอบบี้ ได้แก่ มีความสามารถในการเจรจาทอรอง และเป็นนักมนุษยสัมพันธ์ขั้นสูง

5. มีความคิดเชิงธุรกิจและความรับผิดชอบ ได้แก่ เป็นนักการตลาด ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ

6. ประณีประนอม ได้แก่ สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน และมีความสามารถในการประสานประโยชน์

วีรวัดน์ ปันนิตามัย (2537, หน้า 13 – 16) กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดี ไว้ดังนี้

1. แสดงความเป็นของแท้ หมายถึง ผู้นำต้องแสดงความเชื่อมั่นศรัทธาในสิ่งที่ตนยึดถือต่อค่านิยมเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง กระตุ้นและก่อให้เกิดความทะเยอทะยาน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรได้ สนับสนุนศรัทธาคำพูดของตนด้วยการกระทำ
2. การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้นำมีความสามารถวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกองค์กรในแง่มุมของอดีตและปัจจุบัน คาดคะเนพยากรณ์และสร้างภาพฉายไปในอนาคตได้ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร แล้วทำการสื่อสารภาพดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ
3. ต้องมีความกล้าตัดสินใจ คือ ต้องทำการตัดสินใจที่เหมาะสมทันกาลและต้องตัดสินใจภายใต้ข้อมูลและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ผู้นำที่ดีต้องกล้ารับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจใดๆ ที่เกิดขึ้น
4. แสดงความใส่ใจ ผู้นำต้องเลือกที่จะใส่ใจและสนใจในบางเรื่อง ไม่ควรใส่ใจเสียเวลาในทุกเรื่องหรือให้ความสำคัญในบางเรื่องเท่ากันหมด การจัดลำดับความสำคัญความเร่งด่วนของงานที่ทำได้จึงมีความหมายมาก
5. สร้างความรู้สึกประทับใจเป็นส่วนตัว ผู้นำที่ดีต้องสามารถสร้างศรัทธาและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักการใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการได้อย่างถูกกาลเทศะ สอบถามทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักสร้างขวัญและกำลังใจ
6. มีความสนใจในการสื่อสารและเก่งคน ทักษะในการพูด ฟัง เขียน อ่านของผู้นำจะสะท้อนให้เห็นความสามารถของสมองผู้นำไม่สามารถจะทำงานทุกอย่างได้ด้วยตนเองภายใต้เวลาที่จำกัด ความสามารถสื่อสารและอาศัยการเก่งคน การมีเครือข่ายมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะสามารถทำให้ผู้นำสามารถร้องขอความช่วยเหลือ กระตุ้นแรงจูงใจและใช้คนทำงานได้สำเร็จตามที่ผู้นำต้องการ
7. การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้นำจะต้องพัฒนาลักษณะการทำงานให้ดียิ่งอยู่เสมอเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 278) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันที่จะเปลี่ยนไป โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. ความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง
2. เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม
3. เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี
4. เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ
5. เป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 17) กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ดี มี 4 คุณลักษณะดังนี้คือ

1. ด้านคุณธรรม กล่าวคือ ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาคารวะ ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบสูง และประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดี
2. ด้านวิชาการ กล่าวคือ มีลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาการ ที่สามารถแสดงออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถ แก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ ให้ความร่วมมือร่วมใจในการอนุเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้การทำงานอย่างมีความสุข มีสวัสดิภาพในการทำงานสามารถตอบสนองตามความต้องการ ของผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้าง โดยการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน
4. ด้านบุคลิกภาพ กล่าวคือ มีความสุภาพ อ่อนโยน สุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง แต่งกายเหมาะสม เชื้อมั่นในตนเองมีกิริยาท่าทางสง่า เปิดเผย มีสุขภาพแข็งแรง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2543, หน้า 72-73) กล่าวว่าความเป็นนักบริหารมืออาชีพต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. มีความพร้อมทางด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ต้องรู้ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งภายในและนอกองค์กร โดยมีข้อมูลและสารสนเทศช่วยในการดำเนินการและบริหารงานให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. มีความรู้ทางวิชาชีพ กล่าวคือ เป็นความรู้ที่รวมถึงความรู้ทางเทคนิค เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ทางการบริหาร เช่น หลักการทฤษฎีการบริหาร การวางแผน การจัดองค์กร หลักสูตรการสอน การวัดผล ประเมินผล
3. มีความรู้เท่าทันในสถานการณ์ กล่าวคือ สามารถปรับตัวและสนองตอบได้ฉับไวและต่อเนื่องกับสถานการณ์รอบด้าน และดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และเข้าใจความรู้สึกของคนรอบข้าง
4. มีทักษะในการเข้าสังคม โดยการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การกระจายอำนาจ การเจรจาต่อรองรอบด้าน และดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร
5. มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหา และตัดสินใจ โดยอาศัยหลักตรรกศาสตร์และการใช้เหตุผลเข้าช่วยเพื่อรักษาความสมดุลให้เกิดขึ้นทุกๆ ด้านในองค์กร

6. การควบคุมอารมณ์ กล่าวคือ นักบริหารต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคงในอารมณ์ไม่ว่าในทางใดจะต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกมีจิตระลึกละเอียดและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

7. มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง กล่าวคือ นักบริหารการศึกษามีอาชีพต้องมองงานได้ทะลุปรุโปร่ง รู้ระบบการทำงานอย่างดี รู้ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งตนเอง สมาชิกในองค์การและรู้รับผิดชอบสม่ำเสมอ คำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวและเป้าหมายโดยรวม

8. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ริเริ่มโครงการใหม่ๆ และทำให้สำเร็จเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่ดี มีความละเอียดรอบคอบ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

9. มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาสามารถค้นหาทางเลือกได้หลากหลายเพื่อการแก้ปัญหา รู้จักให้เกียรติและสนใจผู้อื่น

10. มีความใฝ่รู้และฝึกฝนการเรียนรู้ และต้องรู้ให้จริง ต้องคิดเป็น คิดได้ และบูรณาการความรู้ได้ ประยุกต์ใช้ได้ สามารถสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ได้จากการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนางานวิชาการและรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

โนลท์ (Noite, 1966, p.4) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่ดีหลายประการ คือ มีความรู้ดีมีวิธีดำเนินงานอย่างฉลาดมีความเป็นประชาธิปไตย เป็นที่ศรัทธาของคนทั่วไป มีอารมณ์มั่นคง ใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศีลธรรมและทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

สต็อกดิลล์ (Stogdill, 1974, pp. 74 – 75) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่ดีประกอบด้วย

1. คุณลักษณะทางกาย เป็นผู้แข็งแรง มีร่างกายเป็นสง่า
2. พื้นฐานทางสังคม เป็นผู้ที่มีการศึกษาและมีสถานภาพทางสังคมดี
3. สติปัญญาและความสามารถ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาและความสามารถ

เฉลียวฉลาด มีการตัดสินใจดี

4. บุคลิกภาพ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ตั้งตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง

5. คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ

6. คุณลักษณะทางสังคม เป็นผู้ที่สามารถร่วมมือกับคนอื่นได้ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ

คลาร์ก (Clark, 1979, pp. 28 – 29) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. มีความอดทนรู้จักแสดงความพึงพอใจในผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ให้การยอมรับในความสามารถ ศักยภาพ การประสานงาน คุณลักษณะที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชา
3. ให้ผู้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย
4. พัฒนาศักยภาพในจุดอ่อนของผู้ใต้บังคับบัญชา
5. สร้างบรรยากาศการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
6. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
7. ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำประโยชน์เพื่อตนเอง

รอสันบาก, และคนอื่น ๆ (Rosonbach, et al., 1989, pp. 54 – 55) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้านคือ

1. ด้านผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ได้รับการเคารพยำเกรงจากคนที่อยู่แวดล้อมเปรียบเสมือนเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศสำหรับการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ แก่บุคคลเหล่านั้นได้ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์ มุ่งมั่นที่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย มีความสามารถในการสื่อสาร ฉลาดหลักแหลมและมีวิจารณ์ญาณ เข้าใจในธรรมชาติของอำนาจ และหน้าที่

2. ด้านวิชาการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่สามารถแสดงออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการตัดสินใจ หมายถึง พฤติกรรมจากทางเลือกต่างๆ ที่เป็นโดยผู้ตัดสินใจแบบมีเหตุผลในการเลือกของตน เหตุผลดังกล่าวมักจะเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัว หรือความพยายามทางจิตใจ การตัดสินใจใดๆ ควรตัดสินใจจากจุดมุ่งหมาย ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเสี่ยงและกล้าลงทุน

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 1996, p. 272) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่จะต้องควรมีไว้คือ

1. มีความสามารถ ประกอบด้วย ความมีไหวพริบ การตื่นตัวทันต่อเหตุการณ์ การใช้เวลา และภาษาพูด ความเป็นผู้ริเริ่ม และความเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาที่ดี
2. เป็นผู้มีความสำเร็จ ประกอบด้วย ความสำเร็จทางด้านวิชาการและการแสวงหาความรู้
3. มีความรับผิดชอบ ได้แก่ เป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ มีความสม่ำเสมอ มั่นคง อดทน กล้าพูดกล้าทำ เชื่อมั่นในตนเอง และมีความทะเยอทะยาน
4. เป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการกิจกรรม ด้านสังคม ให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัว และมีอารมณ์ขัน

5. มีฐานะทางสังคม มีตำแหน่ง ฐานะทางสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป

ฮอดเกตต์ส (Hodgetts, 1999, pp. 256 – 258) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนว่า ลักษณะพิเศษหลายประการที่ปรากฏในตัวบุคคลจะมีความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คุณลักษณะพิเศษของบุคคลที่จะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นผู้นำดังกล่าวดังนี้ 1) การมีสติปัญญาเหนือผู้อื่น 2) การมีความมั่นคงทางอารมณ์ 3) การรู้จักใช้แรงจูงใจ 4) การมีทักษะในการแก้ปัญหา และ 5) การมีทักษะในการบริหาร

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์หมายถึง คุณลักษณะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำ และเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 2) มีความสามารถทางด้านวิชาการ 3) มีมนุษยสัมพันธ์ 4) มีความซื่อสัตย์ 5) กล้าตัดสินใจ 6) มุ่งมั่นที่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย 7) มีความสามารถในการสื่อสาร 8) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 9) ฉลาดหลักแหลมและมีวิจรรณญาณ 10) เป็นผู้นำ 11) กล้าเสี่ยงและกล้าลงทุน และ 12) เข้าใจในธรรมชาติของอำนาจและหน้าที่

จากคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่ดีที่ได้กล่าวมาแล้ว ย่อมชี้ให้เห็นว่าเป็นคุณสมบัติจำเป็นจะต้องมีประจำตัวเสมอสำหรับผู้บริหารหรือหัวหน้าในองค์กร เพราะการเป็นผู้บริหารที่ดีนั้น เป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะนำองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายคุณลักษณะที่กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 17) กำหนด โดยเลือกศึกษาเพียง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ

3. ขอบข่ายคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์

3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมมักจะกล่าวควบคู่กันเสมอเพราะมีความหมายใกล้เคียงกัน เป็นคำที่แสดงถึงสภาพคุณงามความดีอยู่ในตัวเอง ถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้ว จะพบว่าคำสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “คุณ” แปลว่า ความดี เป็นคำที่มีความหมายเป็นทางนามธรรม ส่วนคำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติหรือกริยาที่ควรประพฤติ เป็นความหมายทางรูปธรรม และคำว่า “ธรรม” แปลว่าคุณความดี หลักประเพณีปฏิบัติในศาสนา ความจริงความยุติธรรม คุณธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดจริยธรรม จริยธรรมจะเป็นผลของการมีคุณธรรมสองคำนี้จึงใช้ประกอบกัน จะขอกล่าวแยกความหมายของคำว่า คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งแบ่งดังนี้

3.1.1 ความหมายของคุณธรรม

พระราชวิสุทธิโมลี (2530, หน้า 82) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีประจำจิตใจ ธรรมะประจำใจประจำตัวของบุคคลนั้น

บรรจง ชูสกุลชาติ (2532, หน้า 5) กล่าวว่า คนมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่มีชีวิต ที่ประกอบด้วยไปด้วยรูปร่างหน้าตาภายนอกที่มองเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น แต่หาจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญซึ่งทำให้แตกต่างไปจากสัตว์โลกทั่วไป สิ่งนั้น คือ "คุณธรรม" เพราะคุณธรรมนี้เองทำให้คนได้ชื่อว่าเป็น "มนุษย์" อันมีความหมายว่าเป็นผู้มีจิตใจสูง คำว่า "คุณธรรม" จึงหมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลาย ซึ่งฝังลึกอยู่ในสำนึกของบุคคล อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของมนุษย์ชาติโดยเฉพาะผู้มีคุณธรรมจึงเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกอย่างถูกต้องดีงาม

สมใจ เขียวสด (2534, หน้า 6-18) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่สะสมอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล หรือข้อกำหนดอันเป็นปทัสถานสำหรับความประพฤติและการปฏิบัติของบุคคล เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ในฐานะเป็นผู้ประกอบคุณความดี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2539, หน้า 189) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำ

พิสิษฐ์ ศิริรักษ์ (2540, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ให้ความหมายคุณธรรม ไว้ เป็น 2 ลักษณะคือ 1) คุณธรรมหมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน 2) คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

วศิน อินทสระ (2541, หน้า 106) กล่าวว่าตามหลักจริยศาสตร์ว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายาม และความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 11) กล่าวว่าคุณธรรม หมายถึง ความรู้และเข้าใจถึงธรรมชาติของความดีจริงๆ แล้วจะไม่พลาดจากการประกอบความดี จะไม่ทำความชั่ว เพราะความไม่รู้นั้นเองทำให้ต้อง ทำความชั่ว ความเขลาเป็นความชั่วร้าย ร้ายพอๆ กับความรู้เป็นคุณธรรมหรือความดี ไม่มีใครตั้งใจทำความผิด ที่ทำผิดเพราะไม่รู้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2542, หน้า 5) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความพอดีพองาม ไม่เอียงสุดไปด้านใดด้านหนึ่ง คือไม่ตึงเกินไปกับไม่หย่อนเกินไป เช่น คุณธรรมคือความกล้าหาญ เป็นท่ามกลางระหว่างความกล้าหาญบ้าบิ่นกับความขลาด คุณธรรมคือ ความจริง เป็นท่ามกลางระหว่างการพูดจริงกับการดูหมิ่นตนเองหรือการถ่อม

จนเกินไป คุณธรรมคือ ความเสียสละเป็นท่ามกลางระหว่างความฟุ้งเฟ้อ สรุ่ยสร้อยกับความตระหนี่เหนียวแน่น

กู๊ด (Good, 1973, p. 641) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าหมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรม ที่ได้กระทำตามความคิดและตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและหลักศีลธรรม

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่สะสมอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้สำนึกได้ว่า สิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องตาม ปทัสถานของสังคมและนำมายึดถือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

3.1.2 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539, หน้า 217) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริย” คือ ความประพฤติ กริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “ธรรม” คือ คุณความดี หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา ความจริง ความยุติธรรม จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

จำนงค์ ทองประเสริฐ (2541, หน้า 13) ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมประกอบด้วยคำ “จริย” ซึ่งแปลว่า พึงประพฤติ, พึงปฏิบัติ, พึงดำเนิน กับคำว่า “ธรรม” ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง ความหมายอย่างหนึ่งคือ “หลักการ” ดังนั้น จริยธรรม จึงอาจแปลว่า ธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติหรือหลักดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาไปตามลำดับจนถึงขั้นพ้นทุกข์หรือหมดกิเลสทั้งปวง

ปราณี วิฑูรวานิชย์ (2542, หน้า 4) ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึงความประพฤติและการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ดีงาม สมควรอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติสืบต่อกันไปและถือว่าจริยธรรมเป็นหน้าที่โดยตรงของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติ

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2542, หน้า 5) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง หลักประพฤติที่มีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดี โดยเน้นที่รายบุคคล เท่ากับที่ตระหนักถึงผลทางสังคมที่จะดำรงรูปแบบของสังคมนั้น ดังนั้น หลักจริยธรรมจึงไม่มีใคร คนใดคนหนึ่งผูกขาด การตัดสินใจไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติไม่สร้างรูปแบบเฉพาะผูกขาดหรือวิถีชีวิตเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง การแปลความหมายคุณธรรม จริยธรรมในชีวิตสังคมซึ่งเต็มไปด้วยการเร่งรัดหน้าที่ จะสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลโดยเป็นความสำคัญในด้านจิตใจ ในการจัดจริยศึกษา

โคลเบิร์ก (Kohlberg, 1964, pp. 383 – 432) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า หมายถึง ผลจากการคิดไตร่ตรองซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ที่นำมาพิจารณาส่วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับฟังจากทรรศนะของผู้อื่นซึ่งอยู่สูงกว่าระดับของตนเอง

พจนานุกรมลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English, 1984, p. 706) ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม ใช้คำภาษาอังกฤษว่า moral แปลว่า เรื่องที่เกี่ยวกับอุปนิสัย ความประพฤติ หรือการกระทำของบุคคล ซึ่งตัดสินว่าดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด โดยถือว่า ต้องการกระทำสิ่งที่ดี ที่ถูก เพื่อให้พฤติกรรมหรือการกระทำของตนบริสุทธิ์ สิ่งใดที่เป็นจริยธรรม สิ่งนั้นควรกระทำ ควรประพฤติ

สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึง หลักประพฤติกี่มีการฝึกอบรมให้เป็น ความประพฤติของพลเมืองดี เป็นเรื่องเกี่ยวกับอุปนิสัย ความรู้สึกรับผิดชอบว่าอะไรดี อะไรชั่ว โดยอาศัยมาตรฐานของการประพฤติในสังคมเป็นเกณฑ์และจริยธรรมบุคคลจะพัฒนาขึ้นตาม เกณฑ์จนมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง จากพฤติกรรมนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด หรือถูก โดยอาศัยทฤษฎีแต่ละระดับของการพัฒนาทางจริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความ ถูกต้อง

กล่าวได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมสองคำนี้เป็นคำที่มีความหมาย เกี่ยวข้องกันและใช้ประกอบกัน คุณธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดจริยธรรม จริยธรรมจะเป็น ผลของการมีคุณธรรม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่ดีงามโดยยึดถือหลักธรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อควบคุมกาย วาจา และใจให้ตั้งอยู่ในความดี ความงาม ความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

3.1.3 องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

อัมรา เล็กเริงสินธ์ (2542, หน้า 69-74) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การตัดสิน คุณธรรมและจริยธรรมของนักจริยศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. ตามทฤษฎีของคานท์ (Kant, 1724-1840, unpage) เห็นว่า ดี ชั่วถูก ผิด เป็นคุณค่าทางศีลธรรมนั้น จะต้องเป็นสิ่งตายตัว กล่าวคือ ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ การกระทำอันใดอันหนึ่งเป็นสิ่งดีมันจะต้องดีเสมอโดยไม่เลือกเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมหรือ บุคคล

2. กลุ่มประโยชน์นิยม (utilitarianism) เชื่อว่าประโยชน์สูงสุดเป็น เครื่องตัดสินการกระทำของมนุษย์ว่าดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ชอบหรือไม่ชอบ กล่าวคือ ถ้าสิ่งใดได้ ประโยชน์มากกว่า สิ่งนั้นก็ดีกว่า และเน้นว่าความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์

3. กลุ่มมโนธรรมสัมบูรณ์ (ultimate consciencism) มโนธรรม คือ ความสำนึกที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ ในการตัดสินว่าอะไรดี อะไรถูกนั้น ถ้าสิ่งที่เป็น รูปธรรมสามารถใช้ประสาททั้ง 5 รับรู้ได้ แต่ความดีเป็นคุณสมบัติทางจริยธรรม นักทฤษฎี มโนธรรมสัมบูรณ์ถือว่ามนุษย์ มีอินทรีย์พิเศษคือ ปัญญา (intellect understanding) บางคน เรียกว่า มโนธรรม (conscience) บางคนเรียกอินทรีย์ทางศีลธรรม (moral faculty) เป็น เครื่องตัดสิน

4. จริยธรรมแบบสัมบูรณ์ (absolute ethics) สิ่งสัมบูรณ์คือ สิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่โดยตัวของมันเองไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาหรือสถานที่ ดี ชั่ว ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นเองตามประโยชน์สุขของพวกเขา ความดี ความชั่ว เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงอย่างแน่นอนตายตัว

5. สัมพัทธนิยม (relationism) เชื่อว่า ความดี ชั่ว มิได้มีค่าอยู่ในตัวเอง แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น ผันแปรไปตามสถานการณ์และเวลา

6. เกณฑ์การตัดสินจริยธรรมในทางพุทธศาสนาในการตัดสินว่าอะไรถูกผิด ดี ชั่ว พิจารณาดังนี้

6.1 พิจารณาจากเจตนาถ้าทำด้วยเจตนาดีจัดว่าเป็นการกระทำที่ดี

6.2 พิจารณาจากลักษณะของการกระทำถ้าการกระทำนั้นเป็นการเบียดเบียนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน จัดว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี

6.3 พิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นในภายหลัง การกระทำใดทำแล้วมีผลให้เกิดความเดือดร้อนในภายหลังการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ดี

7. เกณฑ์การตัดสินคุณธรรมและจริยธรรมของนักสังคมวิทยา เห็นว่าคุณค่าทางจริยธรรมจะมีคุณค่าจริง ๆ ก็ต่อเมื่อสังคมมนุษย์นำไปใช้ ดังนั้นการตัดสินทางจริยธรรมจึงต้องคำนึงถึงปทัสถาน (norms) ทางสังคม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

7.1 วิถีประชา (folkways) เป็นความประพฤติที่เหมาะสมดีงามปฏิบัติกันมานานจนเกิดความเคยชิน เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี แบบแผน

7.2 จารีตประเพณีหรือกฎศีลธรรม (mores) เป็นข้อห้ามของสังคมที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคม

7.3 กฎหมาย (laws) เป็นบทบัญญัติ เป็นลายลักษณ์อักษรและมีหน่วยงานบังคับเป็นแนวปฏิบัติที่กำหนดโดยรัฐ มีการลงโทษอย่างมีระเบียบแบบแผน ถ้าหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่วางไว้

ธีรรัตน์ กิจจักษ์ (2542, หน้า 20-28) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณธรรมไว้ดังนี้

1. คุณธรรมเป็นเครื่องธำรงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
คุณธรรม ทำให้เป็นที่เคารพยำเกรง ยกย่องนับถือของคนทั่วไป

2. คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ เช่น เสริมความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้คนสมบูรณ์ในความคิดจิตใจและการกระทำเพราะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่าง

ความคิด การกระทำและคำพูด การเสียสละ ทำให้คนสมบูรณ์ คือ รักษาสภาพความพอดี ปรับดูสภาพให้มีความพอดี

3. คุณธรรม เป็นเครื่องเสริมสัมพันธ์ภาพและมิตรภาพระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เช่น ความจริงใจทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น ยืนยาว

4. คุณธรรมทำให้คนเป็นสุขด้วยความสบายใจ เป็นเกราะป้องกันตัว เพราะความมีคุณธรรมจะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกที่ควร ไม่กระทำความผิด

5. คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จ และความมั่นคงปลอดภัย ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต เพราะคนที่มีคุณธรรมกำกับใจ มีคุณธรรมเป็นมัตถุเทศก์ ในการดำเนินชีวิตนั้น จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 146-157) ได้รวบรวมและปรับปรุงจากการวิจัยของกรมการฝึกหัดครู ได้สรุปองค์ประกอบคุณลักษณะของจริยธรรมไว้ ดังนี้ คือ

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อดตนเองและต่อผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญา ในการรู้จักไตร่ตรอง การประพฤติปฏิบัติ พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการะคุณ ของผู้อื่น กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูกตเวที จึงหมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะสมสมควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดไม่ยอมให้มีส่วนเกินมาก

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอุตสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

สุฐารี เปาวิมาน (2545, หน้า 51) กล่าวถึงคุณธรรมในหลักพระพุทธศาสนาไว้ 30 ประการ คือ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

1. การไม่โลภและไม่ขโมย
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
3. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
4. การรู้จักความพอดี
5. การไม่พูดปด
6. การมีสัจจะและความจริงใจ
7. การไม่ลองและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
8. ความเป็นผู้มีสติ
9. ความเป็นผู้มีเหตุผล
10. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว
11. ความขยันหมั่นเพียร
12. ความอดทนอดกลั้น
13. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
14. ความกตัญญูกตเวที
15. ความซื่อสัตย์สุจริต
16. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
17. ความไม่เห็นแก่ตัว
18. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

19. ความรับผิดชอบ

20. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง

21. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา

22. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง

23. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย

และสังคมต่างเพศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี
ความเสียสละ การให้อภัย

28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติทางจริยธรรมได้แก่

ศีลศีลธรรม ระเบียบกฎหมายและจารีตประเพณี

แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 – 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ก, หน้า 6) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยกำหนดคุณลักษณะของคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่เรียนรู้ ตลอดจนชีวิต รักประเทศรักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

จากนักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดี จะต้องมียุทธธรรมจริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้

1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่
2. มีความรัก ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น
3. มีความตั้งใจ และรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม และจารีตประเพณี
5. มีความยุติธรรม เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

6. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
7. ตรงต่อเวลา
8. มีใจสาธารณะในการรักษาสิ่งแวดล้อม
9. ไม่เสพสิ่งเสพติด และมีสุขุมรอบคอบ
10. มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
11. ประพฤติตนตามกฎหมายระเบียบของสังคม
12. มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

3.2 ด้านวิชาการ

3.2.1 ความหมายคุณลักษณะด้านวิชาการ

สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการสอน การร่วมกิจกรรมกับสมาคมวิชาชีพหรือความรอบรู้ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวคิดใหม่ๆทางการศึกษา มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ แตกต่างกันไป ดังนี้

ถวิล ธาราโกชน (2532, หน้า 119) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารต้องมีในฐานะผู้นำทางวิชาการว่าต้องเป็นผู้มีความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับงานซึ่งตนรับผิดชอบ สามารถรวบรวมความคิดรวบยอดของผู้ร่วมงานมาสรุป และสามารถแนะนำให้ผู้ร่วมงานทำงานได้อย่างกระตือรือร้น ร่วมมือ และมีความรู้สึกที่ทุกคนมีความสำคัญต่องาน

ฉันทนา จันทร์บรรจง (2542, หน้า 166) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารด้านวิชาการว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับงาน ซึ่งตนรับผิดชอบ สามารถรวบรวมความคิดของผู้ร่วมงานมาสรุป และสามารถแนะนำให้ผู้ร่วมงานทำงานได้อย่างกระตือรือร้น ร่วมมือ และมีความรู้สึกที่ทุกคนมีความสำคัญต่องาน

วินิจ เกตุขำ (2543, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการไว้ว่า การมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดีประสิทธิภาพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านวิชาการหมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาการของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ สามารถแสดงออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 ความสำคัญของคุณลักษณะด้านวิชาการ

สนอง เครือมาก, และวิศิษฐ์ วงศ์จิตรภาพร (2531, หน้า 53) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำในด้านวิชาการไว้ว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดนโยบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผนจัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของโรงเรียนให้ครูผลิตสื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน มีการวัดผลและประเมินผลมีการส่งเสริมและนำเทคนิควิธีการใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531, หน้า 18) ได้ให้ความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่สนับสนุนการดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ไพโรจน์ ชูช่วย (2532, หน้า 14) ได้ให้ความสำคัญของคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารเป็นงานสำคัญอันดับแรก และมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วิโรจน์ มังคละมณี (2539, หน้า 298-299) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำด้านวิชาการไว้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนในด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเพราะเป็นผู้กำหนดแนวทางแบบแผนในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ทั้งหมดเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

จากข้อความข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการโดยอาศัยคุณลักษณะที่มีในตัวด้านความรู้ ในการวางแผนการจัดองค์การ การอำนวยการ การควบคุมดูแลเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร อุปกรณ์ การสอน การวัดผลประเมินผล การปรับปรุงการเรียนการสอนและนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ และปรับปรุงการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534, หน้า 18 - 19) กล่าวว่าถึงแม้ในปัจจุบันสถานศึกษาจะมีศึกษานิเทศก์เข้ามาช่วยงานทางด้านวิชาการ แต่เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของโรงเรียน และผู้ใกล้ชิดกับครูในโรงเรียนยังมีความจำเป็นอยู่เหมือนเดิมว่าผู้บริหารสถานศึกษายังคงจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการภายในโรงเรียนดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้คุณลักษณะเพิ่มขึ้นกว่าเดิมคือ

1. เป็นผู้นำทางวิชาการในโรงเรียน
2. เป็นผู้ประสานงานและให้บริการที่ดี

3. เป็นผู้มีอิทธิพลเป็นที่ยอมรับเชื่อถือในหมู่ครูในการที่จะรักษาความสามัคคีกลมเกลียวของสมาชิกในโรงเรียน

4. เป็นผู้ควบคุมการบริหารงานตามนโยบายให้บรรลุจุดหมายทั้งของโรงเรียนและของสมาชิกในโรงเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2539, หน้า 85) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารด้านวิชาการไว้ดังนี้

1. มีความรู้ด้านหลักสูตร และการจัดการในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักการและหลักเกณฑ์การบริหารหลักสูตร

2. มีความรู้ด้านการสอน การบริหารการสอน การปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพบรรลุหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. มีความรู้ด้านกิจกรรมนักเรียน การบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. มีความรู้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน งานห้องสมุด เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนการสอนส่วนต่างๆ ตามหลักสูตร และช่วยให้ครูมีความรู้ที่ก้าวหน้าอย่างกว้างขวางทันสมัยอยู่เสมอ

5. มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษาของผู้เรียน การประเมินมาตรฐานหรือการประเมินผลสำเร็จของงานทางวิชาการของโรงเรียนโดยรวมทั้งโรงเรียน

6. มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพ สำหรับบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆของโรงเรียน

จันทรา พรหมานนท์ (2545, หน้า 33 - 36) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดที่สำคัญกล่าวคือ ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะและเทคนิคในด้านต่างๆพอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 มีความรู้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

1.2 มีความรู้เข้าใจในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรรวมทั้งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- 1.3 มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา และบูรณาการ
- 1.4 มีความรู้เชิงทฤษฎีในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้น
นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
- 1.5 มีความรู้ในเรื่องการวัดผล และประเมินผลจาก
- การปฏิบัติจริง
- 1.6 มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่
มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน
- 1.7 มีความรู้ด้านวัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ในการทำงาน เพื่อ
นักเรียน ประชาชน เป็นต้น
2. มีทักษะ ความชำนาญด้านต่างๆ เช่น
- 2.1 ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ
- 2.2 ทักษะการผลิตพัฒนา และการใช้สื่อ รวมทั้งนำภูมิปัญญา
ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2.3 ทักษะในการจัดทำและใช้แฟ้มผลงานนักเรียน
- 2.4 ทักษะในการประเมินระดับความรู้ และระดับการพัฒนาของ
- ผู้เรียน
- 2.5 ทักษะการใช้สื่อ และเทคโนโลยี
- 2.6 ทักษะในการให้คำปรึกษา
- 2.7 ทักษะมนุษยสัมพันธ์
- 2.8 ทักษะในการเป็นผู้นำแนวใหม่
3. มีเทคนิควิธี ที่สำคัญ เช่น
- 3.1 ด้านการสอนที่เหมาะสม โดยยึดหลักผู้เรียนทุกคนมี
ความสามารถและพัฒนาตนเองได้
- 3.2 ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการประชุม อบรม สัมมนา
หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และการศึกษาดูงานนอกสถานที่
4. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และการเรียนรู้
 อีกทั้งเป็นการสร้างระบบเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย
5. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด
ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
6. พัฒนาปรับปรุง สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้ทันสมัย พร้อมใช้
งานของครูและนักเรียน

7. ออกแบบจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่นห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้าไปใช้ประโยชน์
8. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ โดยยึดการกระจายอำนาจ (decentrazation) การมีส่วนร่วม (participation)และความรับผิดชอบ (accountability)
9. ระดมทรัพยากรในชุมชนร่วมจัดการศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

10. เตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพ โดยเตรียมระบบการควบคุมคุณภาพ กระบวนการตรวจสอบ และปรับปรุง รวมถึงกระบวนการและประเมินคุณภาพตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546,หน้า 112) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหา และหลักการบริหารงานวิชาการ อย่างลึกซึ้งในขอบข่ายงานวิชาการต่อไปนี้ คือ 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การนิเทศภายใน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติภารกิจในการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 10.การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
- 11.การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

และองค์กรอื่น

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 98 - 102) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติภารกิจของการบริหารงานวิชาการที่ต้องมีความรู้และนำไปปฏิบัติไว้ดังนี้

1. มีความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 นิเทศเพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา

1.4 ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

และรายงานผลให้เขตการศึกษาทราบ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่

2.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สารการเรียนรู้และผู้เรียน

2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

2.4 ใช้การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.5 ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.6 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ได้แก่

3.1 กำหนดระเบียบการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 จัดทำเอกสารการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลของสถานศึกษา

3.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์

3.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

3.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัด และประเมินผล

3.6 มีการเทียบโอนผลการเรียนโดยคณะกรรมการ

3.7 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่

4.1 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

4.2 สนับสนุนส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานในสถานศึกษา

4.3 กำกับ ติดตามตรวจสอบประเมินผล และรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

4.4 ปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่

5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

5.2 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับผู้สอน และผู้เรียนอย่างเพียงพอและหลากหลาย

6. พัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

6.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

6.2 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งใน และนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่

7.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

7.2 รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

8.1 ดำเนินการเสริมความรู้ และประสบการณ์ให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันทางสังคมอื่น

8.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรร ภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

8.3 สนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ และ ประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน ทางสังคมอื่น

ทริสตี (Trusty, 1986, pp. 116 -117) แห่งภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทนเนสซี สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการที่นำองค์การประสบความสำเร็จไว้ 17 ประการคือ

1. ส่งเสริมพัฒนาให้ครูได้พัฒนาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทาง วิชาการของโรงเรียนได้
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทางวิชาการของ โรงเรียนไปปฏิบัติ
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของโรงเรียน และของ ห้องเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
4. สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของโรงเรียนเป็นผล มาจากผลการวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา
5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ทาง วิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของนักเรียน
6. ส่งเสริมให้ครูได้นำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของ โรงเรียน
8. ติดต่อสื่อสารกับคณะครู และนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูง ในด้านมาตรฐานทางวิชาการ
9. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมของนักเรียน
10. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสติและปัญญา ของนักเรียน
11. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
12. ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการกำหนดระเบียบ เพื่อแก้ไข ปัญหาด้านวินัยของนักเรียน
13. ร่วมมือกับนักเรียนให้มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้าง ขึ้นมาในการแก้ปัญหาด้านวินัยนักเรียน

14. ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านวินัยนักเรียน

15. มีการประชุมนิเทศคณะครูเกี่ยวกับโครงการของโรงเรียน

16. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม

17. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาระบบงานเพื่อให้มีความก้าวหน้า

ทางวิชาชีพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ ด้านวิชาการ ประกอบด้วย การมีความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และนำองค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์

3.3.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

ชนิดา ศิริเขตต์ (ม.ป.ป., หน้า 8-9) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ของมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ ความนับถือ ความจงรักภักดี และความรู้สึกนึกคิด ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มอกเต็มใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

วินิจ เกตุขำ (2535, หน้า 128) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์คือ กระบวนการรวมพลังของบุคคลเพื่อจะทำงานและมีแรงจูงใจให้ความร่วมมือกันทำงานโดยมุ่งที่จะให้ได้ผลผลิตสูง และในขณะที่เดียวกันบุคคลก็ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและจิตวิทยา

ศิริวรรณ เสรีวัฒน์, และคนอื่นๆ (2538, หน้า 144) ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ว่า หลักแนวทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นการศึกษาถึงความสำคัญไปที่บทบาทของแต่ละบุคคล ตามทฤษฎีคลาสสิก (classic) ซึ่งเน้นการปรับปรุงผลลัพธ์ของ พฤติกรรมบุคคลและอิทธิพลการทำงานกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2543, หน้า 8 – 9) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายาม ที่จะสร้างสัมพันธ์กับบุคคลทุกคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม โดยมี หลักยึดว่า ความสัมพันธ์นั้นจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างผู้บริหารทุกคน นอกจากนี้ยังเป็นที่มาของความร่วมมือ ในการช่วยกันทำงานเพื่อส่วนรวมด้วย

กูด (Good, 1973, p.287) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ว่า มนุษยสัมพันธ์ เป็นปฏิกริยาทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล อิทธิพลที่บุคคลมีต่อกันและกัน เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลหรือปฏิกริยาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลเหล่านั้น

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการบริหารการครองใจคน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิสัมพันธ์ความรักใคร่ ความผูกพัน ความเข้าใจ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจกัน ในการอนุเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้การทำงานอย่างมีความสุข มีสวัสดิภาพในการทำงานสามารถตอบสนองตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้างโดยการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน ประสิทธิภาพสัมฤทธิ์ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 ประโยชน์ของการมีมนุษย์สัมพันธ์

ชนิดา ศิริเขตต์ (ม.ป.ป., หน้า 28 - 29) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม ดังนี้

1. เป็นประโยชน์ในการสื่อความคิดในการติดต่อ เพื่อเรียกร้องความเห็นชอบกับชี้แจงให้รู้ถึงการบริการต่าง ๆ ของหน่วยงานองค์กร
2. ทำให้ความพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้นกับการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด และวัตถุดิบของซึ่งกันและกัน จะนำไปสู่ความพอใจในชีวิต
3. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ อันเป็นผลให้การประกอบธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มนุษย์สัมพันธ์จึงมีผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการประกอบธุรกิจการงาน
4. ทำให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้น การมีมนุษย์สัมพันธ์และการมีมิตรภาพ มิตรภาพที่ดีจะทำให้เกิดความสดชื่น และส่งผลมายังครอบครัว ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความสุข มีความพอใจที่ได้ทำกิจกรรมและปฏิบัติร่วมกันด้วย
5. ทำให้เกิดการแบ่งแยกหน้าที่และภารกิจ ในการประกอบผลผลิต การกระจายการบริหารงาน
6. ทำให้เกิดความสมานฉันท์ในหมู่คณะ และส่งผลให้การประกอบธุรกิจการงานร่วมกันสำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้อย่างได้ผล
7. ทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติความต้องการ ความแตกต่างตลอดจนลักษณะของคนทำให้รู้วิธีที่จะเอาชนะคนให้เข้ามามีส่วนร่วมงานด้วยความพอใจ
8. สร้างทักษะให้ผู้บริหารหน่วยงาน ในการทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะใช้มนุษย์สัมพันธ์อันเป็นประโยชน์ในการบริหารงานเพื่อความสำเร็จ
9. ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีค่า การที่ถูกยอมรับจากผู้อื่นทำให้เกิดการภูมิใจในตนเองรู้สึกว่าตนมีคุณค่า
10. ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรี ทั้งในด้านผลผลิต การจำหน่าย การบริการ

11. ทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงผู้ได้บังคับบัญชา และประชาชนได้ทุกระดับชั้น

12. ทำให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน สามารถปฏิบัติภารกิจ
การทำงานได้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

13. ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมสามารถร่วมงานและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี ทำให้รู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

14. ทำให้เกิดการเผยแพร่ และถ่ายทอดความคิดเห็นในด้านการศึกษาศาสนา ทฤษฎี การทดลอง การปฏิบัติ

15. ทำให้เกิดความรักใคร่ ศรัทธา เชื่อถือซึ่งกันและกัน

16. ทำให้เกิดความต้องการที่จะได้เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การปฏิบัติงาน
ต่างๆ สำเร็จลุล่วง

17. เป็นสื่อในการติดต่อประสาสัมพันธ ์ ใ้บุคคลอื่นยอมรับ

18. ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

19. ทำให้เกิดพลังรวมและลดความขัดแย้งในกลุ่ม

20. เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์เพื่อป้องกัน

การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

21. ทำให้เกิดติดต่อสื่อสารถึงกันง่าย ก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงาน

22. ช่วยทำให้เกิดการเผยแพร่ ถ่ายทอดความคิดปรัชญา สิ่งประดิษฐ์
การบริการ และอุดมการณ์

23. ช่วยสร้างความรู้สึกลึกซึ้งให้เกิดความคุ้นเคยกัน ส่งผลทำให้เกิด
ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานในรูปของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

24. ช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นช่วยให้
การทำงานดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารคือมี
อารมณ์มั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใส ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา จริงใจ และ เต็มใจ
ช่วยเหลือผู้ร่วมงาน มีกิริยาจาสุภาพ ให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงาน รับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่น เปิดเผย เป็นกันเองและวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย

3.3.3 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

วิจิตร อวระกุล (2535, หน้า 60 – 61) กล่าวถึงคุณลักษณะด้าน
มนุษยสัมพันธ์ที่ดีดังนี้

1. มีสัมพันธภาพ และบุคลิกภาพที่ดี ได้แก่รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว
การเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง และการพูดปราศรัยที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบาน และสบายใจ
2. มีความเป็นเพื่อน มีน้ำใจเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายความคิด

หรือกำลังเงินในลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. การให้ความร่วมมือและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

4. มีความกรุณา เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยาก

5. ทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ ช่วยเหลือในกิจการงานแก่คนทั่วไปโดยมิได้หวังผลประโยชน์เป็นการตอบแทน

6. มีการสร้างสรรค์ มิใช่การทำลาย หรือทรมานเหยี่ยวความเจริญของผู้อื่น

7. มีอารมณ์ดี ควบคุมการใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม

8. มีความกระตือรือร้น ได้แก่ ความมีชีวิตชีวา จิตใจแจ่มใส

ไม่เชื่องซึม

9. มีความรับผิดชอบต่องาน คำพูดสัญญา รักษาเวลา ซื่อตรง

และสุจริต

10. มีความอดทนต่อความยากลำบาก ต่อภริยาทำทาง การกระทำ และคำพูดที่ไม่เหมาะสมจากบุคคลอื่น

11. มีความขยันขันแข็ง ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่เป็นคนเกียจคร้าน ที่จะทำให้ภาพพจน์และความนิยมที่เคยได้รับจากบุคคลอื่นเสื่อมถอยลง

12. มีปฏิภาณไหวพริบในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์กับผู้อื่น

13. มีความพยายามในอันที่จะฝึกฝนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์

อย่างไม่ทอดทิ้ง พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และเอาชนะใจคนและอุปสรรคต่างๆ

สมพงษ์ พุทธิเจริญ (ม.ป.ป., หน้า 73) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มี

มนุษยสัมพันธ์ที่ดีดังนี้

1. มีความสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้อื่น

2. เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น ไม่เหยียดหยามผู้อื่น

3. เข้าใจในความต้องการ และปัญหาของแต่ละคน

4. รู้จักประมาณตน ไม่ถือว่าตนมีความสำคัญกว่าผู้อื่น

5. ยกย่องความคิดของผู้อื่น

6. มีความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ

7. ให้เกียรติและชมเชยในผลงานที่ผู้อื่นทำ

8. มีอารมณ์ขัน และไม่มองคนในแง่ร้าย

9. ไม่นินทาว่าร้ายและไม่หวั่นไหวต่อการกล่าวโทษจากบุคคลอื่น

10. จำชื่อผู้อื่นได้มั่นคงและแม่นยำ

11. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และเป็นคนยุติธรรมเสมอ

12. ให้ความร่วมมือกับเพื่อนได้ทุกโอกาสที่อำนวยให้

รังสิมา บุญชัย (2544, หน้า 71) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มี

มนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังนี้

1. กิริยาท่าทางดี มีมารยาทเรียบร้อย
2. ความเป็นมิตร ความเป็นกันเอง สนิทสนม และเป็นเพื่อนได้ง่าย
3. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย
4. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
5. ให้ความร่วมมือ เต็มใจให้ความร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่เห็น

แก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

6. ความกรุณา มีความโอบอ้อมอารีช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก หรือคนทั่วไป
7. รู้จักที่จะอำนวยความสะดวกทั้งด้านความคิดกำลังกายและ

กำลังทรัพย์ โดยมีหวังผลตอบแทน

8. การสร้างสรรค์ หมายถึง มีความคิดและการกระทำในสิ่งสร้างสรรค์

เพื่อความเจริญก้าวหน้า

9. อารมณ์ดี รู้จักที่จะควบคุมและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
10. มีความกระตือรือร้น หมายถึง ความมีชีวิตและจิตใจเบิกบาน แจ่มใส
11. ความอดทน หมายถึง อดทนต่อความยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย

อดทนต่อกริยาท่าทาง และการกระทำของผู้อื่น

12. ความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน
13. มีความพยายามชนะใจผู้อื่นและอุปสรรคต่างๆ
14. มีปฏิภาณไหวพริบ หมายถึง ความเฉลียวฉลาดในการพูดคุย เสนอ

ความคิดเห็นในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ประกอบด้วย

1. มีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
4. สามารถทำงานเป็นทีมได้
5. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม
6. เป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
7. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขันยิ้มแย้มแจ่มใส
8. เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน
9. เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

10. เป็นผู้ที่เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน
11. จำชื่อผู้อื่นได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ
12. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
13. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อกริยาทำทางและ

การกระทำของผู้อื่น

14. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบ เฉลียวฉลาดในการพูดคุย เสนอความคิดเห็นในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

3.4 ด้านบุคลิกภาพ

3.4.1 ความหมายด้านบุคลิกภาพ

สุพจน์ คำเหลือง (2538, หน้า 17) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพของบุคคลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นใดย่อมแล้วแต่การที่บุคคลรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคลอย่างไร

สถิต วงศ์สวรรค์ (2540, หน้า 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะส่วนรวมของแต่ละบุคคลที่เป็นเอกภาพ ทั้งลักษณะภายนอก ภายใน และปัจจัยต่างๆ อันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น ประกอบไปด้วยลักษณะทางกาย และทางจิตใจ ระบบทางกายและจิตนี้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละคนมี แตกต่าง กัน

พิสิษฐ์ ศิริรักษ์ (2540, หน้า 73) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่ค่อนข้างมั่นคงถาวร สามารถช่วยในการอธิบายและคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนได้

ธีราพรรณ อิมโธษฐ์ (2543, หน้า 113) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะท่าทาง การวางตัว การแสดงความรู้สึกต่อบุคคลอื่น การแสดงออก เพื่อให้บุคคลอื่นนิยมชมชอบตนเอง

เจริญ เกษภูวาลัย (2543, หน้า 79) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางสรีระทุกส่วนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่รวมถึงการแสดงออกทางกาย วาจา กริยา ท่าทาง สติปัญญา อารมณ์ นิสัยใจคอ ความสามารถ และพฤติกรรมส่วนอื่นๆ ทุกอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

จากนักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล รวมทั้งลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กริยามารยาท ลักษณะนิสัย และทักษะด้านต่างๆ

3.4.2 คุณลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533, หน้า 17 – 18) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ต้องประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบในงาน คือ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเรียบร้อย
2. ความสามารถในการปรับตัว คือ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไป
3. ความละเอียดรอบคอบ คือ ความสุขุมรอบคอบ ตลอดจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน
4. ความรวดเร็วฉับพลันในการทำงาน คือ เวลาที่ใช้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายทำได้เสร็จก่อนหรือตรงเวลา
5. ความคิดริเริ่ม คือ มีจินตนาการข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงาน ริเริ่มงานด้วยตนเอง
6. มีพลังในตนเอง คือ อุทิศทุ่มเทให้กับงาน
7. ความทะเยอทะยานในอาชีพ คือ ปรรารถนาที่ก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ กระฉับกระเฉงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
8. ไหวพริบและดุลยพินิจ คือ ความเฉลียวฉลาดมีความรู้รอบตัว ในการตอบข้อคำถามเผชิญกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าและการใช้วิจารณญาณที่ถูกต้อง ที่สมเหตุสมผล
9. กล้าตัดสินใจ คือ พร้อมที่จะตัดสินใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไป และผูกพันตนเองกับการตัดสินใจนั้น
10. ความยืดหยุ่น คือ มีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ เพื่อจุดมุ่งหมายและความสำเร็จของงาน
11. ความเป็นผู้นำ คือ รวบรวม นำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน
12. แรงจูงใจในการทำงาน คือ ชอบทำงานอยากเห็นความสำเร็จของผลงาน และมีความสุขในการทำงาน
13. ความเข้มแข็งกำลังใจในการทำงาน คือ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกเรื่องราวให้แก่ผู้ร่วมงานทุกระดับอย่างถูกต้องและเข้าใจ
14. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร คือ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกเรื่องราว ให้แก่ผู้ร่วมงานทุกระดับอย่างถูกต้องและเข้าใจ

15. ทนต่อสภาวะกดดัน คือ มีความมั่นคง เข้มแข็งในการทำงาน
 แม้จะอยู่ในสภาวะกดดัน

16. ยืนหยัดไม่ท้อถอย คือ มีความอดทน อดทน อดทน เพียร
 พยายามทำงานจนสำเร็จโดยไม่ท้อถอยหรือเลิกกลางคัน

17. ละเอียดย่นต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น คือ รับรู้เร็วไวต่อ
 ความรู้สึกของผู้อื่น

สมพร สุทัศน์ (2541, หน้า 217 – 224) กล่าวถึงวิธีการปรับปรุง
 บุคลิกภาพทั้งบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน โดยสรุปดังนี้

1. การปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอกสามารถกระทำดังนี้

1.1 การปรับปรุงหน้าตาให้สะอาด ผ่องใส

1.2 การรักษาสภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ

1.3 การปรับปรุงการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย

1.4 การปรับปรุงกริยาท่าทางให้สุภาพอ่อนโยน

2. การปรับปรุงบุคลิกภาพภายในสามารถกระทำดังนี้

2.1 ฝึกให้รักตนเองตามสภาพที่เป็นอยู่

2.2 ฝึกการเอาชนะตนเอง

2.3 ฝึกความอดทน อดกลั้น และเข้าใจผู้อื่น

2.4 ฝึกการจัดการกับความโกรธ ความเกลียด และฝึกให้เป็น

คนมีจิตใจที่เบิกบาน

2.5 ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลา เป็นคนคล่องแคล่วว่องไว มี

ความมั่นใจในตนเอง

2.6 ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ธีราพรรณ อิมโอษฐ์ (2543, หน้า 144) กล่าวถึงการมีบุคลิกภาพ
 ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. สุขภาพดี คือ อนามัยดี ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์

2. ลักษณะท่าทางดี คือ มีสรีระที่สง่างาม ที่มีสง่า

มีความกระฉับกระเฉงคล่องแคล่วว่องไว

3. ยิ้มเป็น คือ มีลักษณะสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นนิ

4. อารมณ์ดี คือ เป็นคนมีอารมณ์ดี อารมณ์มั่นคง อารมณ์ขัน

จิตใจสะอาดดีงาม

- อ่อนโยน
- มีเหตุผล
- กล้าเผชิญความจริง
5. สุภาพเรียบร้อย คือ เป็นคนมีกิริยามารยาทดีงาม สุภาพ
 6. ความสุขุมรอบคอบ คือ เป็นคนละเอียด สุขุมรอบคอบ
 7. ความอดทนสูง คือ เป็นคนมีน้ำอดน้ำทน กำลังใจกล้าแข็ง สามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ หรือคู่แข่ง หรือศัตรูอย่างไม่หวั่นไหว
 8. ยึดได้เมื่อภัยมา คือ เป็นคนที่มีจิตใจกล้าหาญ แน่วแน่ มั่นคง
 9. ความเชื่อมั่นในตนเองสูง คือ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี
 10. มองโลกในแง่ดี คือ เป็นคนมีโลกทัศน์ในแง่ดีไม่ทำตนให้เป็นพิษเป็นภัยกับใคร
 11. รู้จักกาลเทศะ คือ เป็นคนที่จะรู้จักราวะไม่ว่าจะ รู้จักจังหวะ รู้จักเวลา สถานที่ว่าควรประพฤติ ปฏิบัติอย่างไรจึงเหมาะสม
 12. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น คือ เป็นคนที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและรู้จักช่วยเหลือคนที่ควรช่วยเหลือ
 13. ความมีประสบการณ์ คือ เป็นคนที่มีประสบการณ์หลากหลาย เข้าใจโลกเข้าใจชีวิต

จากนักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดีดังนี้

1. มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม
2. มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ถูกกาลเทศะ
3. ความสุภาพอ่อนโยน
4. มีวาจาไพเราะ
5. มีบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ
6. รู้จักแสดงบทบาทตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
7. มีสุขภาพจิตที่ดี
8. มีการแต่งกายที่เหมาะสม
9. มีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นด้วยดี
10. มีเจตคติที่ดีต่องาน
11. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของงานที่ทำ
12. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
13. กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

14. สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี

15. มีความอดทนสูง กล้าเผชิญกับอุปสรรคอย่างไม่หวั่นไหว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ไพบุลย์ ยอดยิ่ง (2530, หน้า 99 -104) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานอธิการและอาจารย์ต่อคุณลักษณะ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้างานอธิการวิทยาลัยครู กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าสำนักงานอธิการ และอาจารย์วิทยาลัยครูจากการศึกษาพบว่า

1. บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร หัวหน้างานสำนักงานอธิการและอาจารย์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะที่จำเป็นของหัวหน้า สำนักงานอธิการแต่ละด้านคือ

1.1 ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความเข้าใจในกฎหมายกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในภารกิจของวิทยาลัยครูอย่างชัดเจนมีความรู้ด้านงานธุรการ สารบรรณ และการพัสดุ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานมีสติปัญญา มีไหวพริบ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของวิทยาลัยครูของตน มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและหลักการบริหารทั่วไป มีความรู้ด้านการเงิน การบัญชี วิธีการงบประมาณ และการบริหารงานการเงิน มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล และกรมการฝึกหัดครูอย่างชัดเจน มีความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

1.2 ด้านทัศนคติ ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และมีความจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรมและวางตัวเป็นกลาง มีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวได้ดีมีวินัยในตนเอง เป็นผู้เสียสละและอุทิศเวลาให้แก่ราชการอย่างเต็มที่ มีความเพียรพยายามและกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมทั้งจะปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าตัดสินใจ มีใจคอหนักแน่น และอารมณ์มั่นคง และสุขภาพเรียบร้อย มีอัธยาศัยไมตรีดีงาม

1.3 ด้านจิตพิสัย ได้แก่ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในหน่วยงาน ต่างๆ ภายในวิทยาลัยครูเป็นอย่างดี ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอหน้ากัน มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานทุกคน มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว ยอมรับคำวิจารณ์และข้อคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานเพื่อปรับปรุงตัวเอง สามารถสั่งการและควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการประสานงาน และประสาน ความเข้าใจ

อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานได้และมอบหมายความรับผิดชอบให้ผู้ได้บังคับบัญชาเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของเขา

2. บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร หัวหน้างานและอาจารย์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคุณสมบัติที่จำเป็นของหัวหน้าสำนักงานอธิการ คือมีบุคลิกภาพดี (กิริยา ท่าทางการแต่งกาย การวางตัว การพูดจา ฯลฯ) มีสุขภาพแข็งแรง มีประสบการณ์ด้านการสอนในวิทยาลัยครูและเคยดำรงตำแหน่งบริหาร เช่น หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าแผนก ฯลฯ

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงานอธิการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านพุทธิพิสัยอยู่ในระดับจำนวนมากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตพิสัย และด้านทักษะพิสัยอยู่ในระดับจำเป็นอย่างยิ่ง ส่วนคุณสมบัติที่พึงประสงค์นั้นอยู่ในระดับจำเป็นมาก

อัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2530, หน้า 419 - 420) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านทักษะการบริหารงาน ตามทัศนะของคณบดี หัวหน้าภาควิชาและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า

1. คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์มีความต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาทั้ง 3 ด้านอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะด้านความเป็นผู้นำเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านทักษะในการบริหาร และด้านวิชาการตามลำดับ

2. สมรรถภาพที่สำคัญที่ควรฝึกอบรมให้แก่หัวหน้าภาควิชาได้แก่ความสามารถในการสร้างสรรค์ ความสามารถในการจูงใจเพื่อนร่วมงาน ความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถกำหนดระบบพิจารณาความดีความชอบ ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการ เป็นต้น

3. มีความต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาการของหัวหน้าภาควิชาในระดับมาก และความต้องการในด้านนี้มีความแตกต่างจากความต้องการของคณาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความต้องการด้านอื่นๆ และภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ถวิล สอนสนาม (2532, หน้า 85 - 86) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ในการพัฒนาทักษะการบริหาร 3 ด้าน คือด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิควิธีการตามทฤษฎีของแคทซ์ (Katz) ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการศูนย์และผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในทุกจังหวัดทั่วประเทศ พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านโดยมีความต้องการพัฒนา ด้านความรู้ความสามารถเป็นอันดับแรกรองลงมา ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิควิธีการ ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแคทซ์ (Katz)

สำเร็จ สมวงศ์ (2532, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานเป็นทีมที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจำนวน 528 คน พบว่า ครูส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมโดยการอภิปรายมากที่สุดและการมีส่วนร่วมในการอภิปรายมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาของครูที่แตกต่างกันนั้นไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานของโรงเรียน

ลัทธิ ยศปัญญา (2533, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามทัศนะของครูอาจารย์ในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการของครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเดียวกันอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการของครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเดียวกัน จัดลำดับความต้องการจากมากที่สุดตามลำดับคือ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านส่วนตัวและครอบครัว 3) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะ ที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเดียวกันพบว่า ครูอาจารย์ที่มีเพศต่างกันมี ความต้องการคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูอาจารย์ที่มีวัยวุฒิต่างกัน มีความต้องการต่อคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน ด้านคุณธรรมและด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โยธิน จารุกุมิ (2536, หน้า 108-133) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะเบื้องต้นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด 4 ประการ คือ 1) มีความยุติธรรม 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีเหตุผล 4) มีความรับผิดชอบสูงคุณสมบัติการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาก 4 ประการ คือ 1) ต้องมีความคิดริเริ่ม และส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย 2) ต้องกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและหาทางปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอ 3) ต้องรู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน 4) ต้องเป็นผู้สั่ง และผู้อำนวยการที่ดี

ประพนธ์ ไพรดำ (2537, หน้า 73 - 75) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยทำการศึกษาคูณลักษณะ 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ทั้งครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารมีความรับผิดชอบสูง ซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล สุขุมรอบคอบ มองการณ์ไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ด้านความรอบรู้กับงานในหน้าที่ ทั้งครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถบริหารบุคคล เป็นผู้รู้หลักการบริหาร มีประสบการณ์ในการบริหารงาน

3. ด้านบุคลิกภาพ ทั้งครู และกรรมการศึกษาของโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับสังคมและชุมชนได้ มีน้ำใจไมตรี และให้ความอบอุ่นกับผู้ใต้บังคับบัญชา และมีสุขภาพจิตดี

4. ด้านความสามารถในการบริหาร ทั้งครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาสูง มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านผู้นำมีความแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ และโดยส่วนรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริวรรณ จันทรพิมล (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานทางวิชาการแตกต่างกัน เขตการศึกษา 1 ซึ่งได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 380 คน ที่มีทั้งครู ครูใหญ่ หัวหน้าหมวดและผู้บริหาร โดยใช้แบบสอบถามเป็นหลัก พบว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ของทีมงานฝ่ายวิชาการที่มีผลการปฏิบัติงานดี จะมีความแตกต่างจากทีมงานของฝ่ายวิชาการที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านผู้นำทีม ด้านองค์ประกอบของสมาชิกและด้านกระบวนการการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่ไม่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านโครงสร้างการทำงานทีม

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

สแตนเลย์ (Stanley, 1964, unpage) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะของผู้บริหารในอนาคต โดยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารในอนาคตนั้นจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ มีการศึกษาดี เป็นคนที่มีความสามารถ มีลักษณะธรรมชาติของการเป็นผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ และเป็นคนที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีจินตนาการ มีความกล้าหาญ เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งและร่วมมือในโครงการต่างๆ ยอมรับ ริเริ่ม และกล้าที่จะทำการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อผลของการบรรลุแนวทางใหม่ของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

มาร์เลอร์ (Marler, 1973, p. 3194 -A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 13 โรงเรียนที่มีบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ได้พบว่า

ผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 6 ประการคือ 1) เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารโรงเรียนประสานงานให้การนิเทศ และวางโครงการการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีลักษณะความเป็นผู้นำทั้งทางด้านส่วนตัวและด้านวิชาชีพเพื่อที่จะทำให้งานของ โรงเรียนดำเนินไปด้วยดี 3) มีความเป็นกันเองกับนักเรียนและเข้าใจปัญหานักเรียน 4) ฝึกหัดให้นักเรียนมีระเบียบวินัย และใช้ระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงคราวจำเป็น 5) วางตัวเป็นกลางต่อการสร้างสัมพันธ์กับคนทั่วไป และ 6) มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับคณะครูและช่วยเหลือครูในโรงเรียน

สมิท (Smith, 1974, unpage) ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของครูใหญ่ที่ทำงานให้เกิดประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผล พบว่า พฤติกรรมของครูใหญ่ที่ทำงานให้เกิดประสิทธิผลนั้นมี 15 ประการ แต่ประการที่สำคัญในอันดับแรกๆ คือ การสร้างสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและคณะกรรมการโรงเรียน การวางแผนและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับคณะครูในโรงเรียน การสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนและการกระตุ้นให้ครู มีการพัฒนาด้านอาชีพและด้านส่วนตัว

เอกกานท์ (Eckhant, 1978, unpage) ได้ศึกษาเกณฑ์คัดเลือกผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมลรัฐโอไฮโอส์ พบว่า มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ามีความต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะดังนี้ คือ มีอารมณ์มั่นคง บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี สุขภาพแข็งแรง สถิติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสามารถในการสื่อสาร มีคุณธรรมและยุติธรรม และทำงานเป็นทีมได้ดี

ลู (Liu, 1985, p. 861-A) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของโรงเรียน ในส่วนที่การวิจัยนี้ไม่พบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน จำนวนปีของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร

โรสเนอร์ (Rosener, 1986, p. 2511 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติที่ต่างกันของผู้นำของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมผู้นำของอาจารย์ใหญ่ตามทัศนะของอาจารย์ใหญ่และทัศนะของครูแตกต่างกัน 2) อาจารย์ใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับตนเองว่าใช้สิ่งการน้อยแต่เข้าร่วมปฏิบัติมาก และ 3) ตามทัศนะของครูคิดว่า ขนาดของโรงเรียนไม่มีผลทำให้พฤติกรรมของอาจารย์ใหญ่แตกต่างกัน

แบนดี้ และฮอร์แมน (Bandy, & Horman, 1990, p. 1055 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของอาจารย์ใหญ่ในรัฐแคลิฟอร์เนีย จำแนกตามโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่ต้องการวัด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตั้งจุดมุ่งหมายใน

การทำงานด้านการติดต่อสื่อสารด้านการนิเทศ และการประเมินผลด้านการจัดบรรยากาศในโรงเรียนด้านการประสานงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร พฤติกรรมที่จัดว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนทุกระดับ คือ การประสานงาน และในทุกระดับไม่ปรากฏว่าพฤติกรรมใดมีความสำคัญเป็นพิเศษ

ไรซ์ (Rice, 1991, p. 378-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของอาจารย์ใหญ่และครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตแม่น้ำซาวานนาห์ ตอนกลางรัฐจอร์เจีย โดยทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของทัศนะของอาจารย์ใหญ่ และครูที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของอาจารย์ใหญ่ในเรื่องต่อไปนี้ 1) การเป็นแบบอย่าง 2) ความสามารถในการประนีประนอม 3) ความอดทนต่อความไม่แน่นอน 4) ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคน 5) การวางแผน 6) ความอดทนต่อการขาดระเบียบวินัย 7) การรู้จักบทบาทของตนเอง 8) การมีวิจรณ์ญาณ 9) การเน้นผลงาน 10) ความสามารถในการคาดการณ์ได้ถูกต้อง 11) ความสามารถในการบูรณาการ และ 12) มุ่งความเจริญก้าวหน้า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนในการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อนึ่งปัจจุบันเป็นยุคแห่งการบริหารงานแบบบูรณาการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่างๆ ใน ตัวเอง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ยุคปฏิรูปการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผู้บริหารจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณลักษณะด้านต่างๆ และเป็นที่พึงประสงค์ของบุคลากรใน โรงเรียนให้ถูกต้องและสอดคล้องกัน อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานก่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน ชุมชน และวงการศึกษาไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,305 คน จำแนกเป็นครูผู้สอนจำนวน 2,225 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 10,080 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 5)

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) ใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุริยศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อน

N = จำนวนของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่น 95 % และยอมให้เกิด ความคลาดเคลื่อน 5 % ($e = 0.05$) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 387 คน ในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน จำนวน 42 โรงเรียน จากครูและนักเรียน โรงเรียนละเท่าๆ กัน ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. ครูผู้สอน	2,225	84
2. นักเรียน	10,080	303
รวม	12,305	387

ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 6)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ประเภทคำถามปลายปิด (closed form) ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) มี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะครอบคลุมขอบข่ายคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) (สุวริย์ศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า 139-140) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาก
3	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อย
1	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์
2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ
3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้และยังได้รับการพิจารณาตรวจสอบขั้นต้นจาก คณะกรรมการประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. หาความเที่ยงตรง (validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สุริย ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 243 – 244) ค่าดัชนีที่ได้มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 มีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
3. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ทุกฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีเพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามที่ใส่รหัสกำกับแล้วส่งไปยังผู้กรอกแบบสอบถาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนโดยผู้วิจัยส่งด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 หาค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2542, หน้า 108)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

2.4 วิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง ใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.4.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการสอน ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F – test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้ฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference : L.S.D) ส่วนนวัตกรรมการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการทดสอบที (t – test)

2.4.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม

ระดับชั้น อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F – test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้ฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference : L.S.D)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา (อย่างน้อย 5 คน) ให้แต่ละคนพิจารณาองความเห็นและให้คะแนนดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร (สุริย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 243-244)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้องปรับปรุงใหม่

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3.3 ค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละ (percentage)} = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ f แทน ความถี่
 n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n}$$

k = จำนวนกลุ่มของคะแนนความเห็น

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$$\sum_{i=1}^k f_i x_i = \text{ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนตามคุณลักษณะ}$$

3.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum_{i=1}^k f_i x_i^2 - \left[\sum_{i=1}^k f_i x_i \right]^2}{n^2}}$$

เมื่อ i = 1, 2, , k

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

k = จำนวนกลุ่ม

f = ความถี่

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

$\bar{X}_i$ = คะแนน

$$\sum_{i=1}^k f_i x_i = \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด}$$

3.6 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ กรณีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) ด้วยการทดสอบเอฟ (F – test) สูตรที่ใช้คือ

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F หมายถึง การแจกแจงของ F
 MS_b หมายถึง ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม (Mean square between group)
 MS_w หมายถึง ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Mean square within group)

3.7 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference : L.S.D) (มณี ไชยธีรานวัณศิริ, 2529, หน้า 63)

$$L.S.D = \left(t_{\frac{\alpha}{2}, v} \right) \sqrt{MS_w \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]}$$

$$\left(t_{\frac{\alpha}{2}, v} \right) = \text{เป็นค่าจากตาราง } t \text{ โดย } v = N - k$$

MS_w = ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน

k = จำนวนกลุ่มที่สุ่มจากกลุ่มตัวอย่าง

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n_i, n_j = ค่าสัมประสิทธิ์ของการเปรียบเทียบ

3.8 สูตรทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (t – test) ชนิดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน โดยเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาใช้สูตร (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 277 - 299)

$$\text{การทดสอบโดยใช้ } F = \frac{S^2 \text{ มาก}}{S^2 \text{ น้อย}}, \quad df_1 = n_1 - 1, \quad df_2 = n_2 - 1$$

ถ้า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.8.1

ถ้า F มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.8.2

3.8.1 สำหรับความแปรปรวนประชากรเท่ากันแต่ไม่ทราบ ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}, \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

3.8.2 สำหรับความแปรปรวนประชากรไม่เท่ากันแต่ไม่ทราบ ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, \quad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ S^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง
 n = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 df = ชั้นแห่งความอิสระ
 $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายได้ กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
SS	แทน ผลรวมกำลังสอง
MS	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสอง
df	แทน ชั้นแห่งความอิสระ
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบเอฟ (F - test)
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบที (t - test)
$P^* \leq .05$	แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
$P^{**} \leq .01$	แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน สรุปเป็นรายด้านและภาพรวม คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม สถานภาพ อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน(n= 387)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 ครูผู้สอน	84	21.70
1.2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4	303	78.30
2. อายุ		
2.1 ครูผู้สอน		
2.1.1 ต่ำกว่า 25 ปี	9	10.70
2.1.2 25 – 30 ปี	18	21.40
2.1.3 31 – 36 ปี	36	42.90
2.1.4 มากกว่า 36 ปีขึ้นไป	21	25.00
2.2 นักเรียน		
2.2.1 ต่ำกว่า 15 ปี	124	40.90
2.2.2 15-17 ปี	119	39.30
2.2.3 มากกว่า 17 ปีขึ้นไป	60	19.80

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน(n= 387)	ร้อยละ
3. ประสบการณ์ในการสอน		
3.1 ต่ำกว่า 10 ปี	29	34.50
3.2 10 – 19 ปี	42	50.00
3.3 มากกว่า 19 ปีขึ้นไป	13	15.50
4. วุฒิการศึกษา		
4.1 ครูผู้สอน		
4.1.1 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	60	71.40
4.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี	24	28.60
4.2 นักเรียน		
4.2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	102	33.70
4.2.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	100	33.00
4.2.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	101	33.30
5. ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน		
5.1 มาก	195	64.40
5.2 ปานกลาง	94	31.00
5.3 น้อย	14	4.60

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 387 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.30 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีอายุ 31-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.90 นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.90 ประสบการณ์ในการสอนของครู 10 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 วุฒิการศึกษา ครูผู้สอนอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 71.40 นักเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 33.70 และ ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 64.40

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน และนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สรุปเป็นรายชื่อและรายด้าน เรียงตามลำดับ ดังตาราง 3 – 6 ส่วนตาราง 7 นำเสนอภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะผู้บริหาร
ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณธรรมจริยธรรม	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	4.06	0.56	มาก	4.07	0.55	มาก
2. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน	4.55	0.68	มากที่สุด	4.30	0.73	มาก
3. มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน	4.14	0.89	มาก	4.50	0.64	มากที่สุด
4. มีความรักและความปรารถนาดีต่อ ผู้อื่น	4.07	0.63	มาก	4.41	0.56	มาก
5. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ	4.50	0.66	มากที่สุด	4.52	0.60	มากที่สุด
6. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติดและมั่วสุม อบายมุข	4.20	0.77	มาก	4.51	0.64	มากที่สุด
7. เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและ จารีตประเพณี	4.33	0.78	มาก	4.43	0.55	มาก
8. เป็นผู้มีความยุติธรรม	4.32	0.79	มาก	4.29	0.72	มาก
9. เป็นผู้ประพฤติตามกฎระเบียบ และจรรยาบรรณในวิชาชีพครู	4.25	0.96	มาก	4.51	0.64	มากที่สุด
10. เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม	4.42	0.66	มาก	4.43	0.54	มาก
11. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่ คณะ	4.24	0.77	มาก	4.28	0.73	มาก
12. เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา	4.36	0.63	มาก	4.32	0.72	มาก
13. มีจิตใจสาธารณะในการรักษา สิ่งแวดล้อม	4.18	0.62	มาก	4.41	0.55	มาก
14. มีความยึดมั่นในการประกอบอาชีพ ที่สุจริต	4.27	0.85	มาก	4.28	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.35	มาก	4.37	0.32	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้อด้านคุณธรรมจริยธรรม ของคุณลักษณะผู้บริหาร
ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน รองลงมาคือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ และอันดับสามคือ เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ เป็นผู้ที่ไม่เสเพลเสพติดและมั่วสุมอบายมุข และอันดับสามคือ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านวิชาการ ตามคุณลักษณะผู้บริหาร
ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิชาการ	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่	4.45	0.68	มาก	4.41	0.55	มาก
2. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร สถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.27	0.79	มาก	4.53	0.59	มากที่สุด
3. มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	4.44	0.68	มาก	4.30	0.72	มาก
4. มีความรู้ ในเรื่องระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผล การเรียน	4.29	0.83	มาก	4.50	0.63	มากที่สุด
5. รู้และเข้าใจระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	4.29	0.70	มาก	4.42	0.55	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

วิชาการ	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
6. มีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อนักเรียนและประชาชน	4.32	0.79	มาก	4.34	0.67	มาก
7. มีความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.38	0.80	มาก	4.39	0.70	มาก
8. ทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ	4.15	0.81	มาก	3.53	0.94	มาก
9. มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.49	0.57	มาก	4.46	0.56	มาก
10. มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.31	0.74	มาก	3.47	0.91	ปานกลาง
11. มีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.46	0.66	มาก	4.20	0.57	มาก
12. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน	4.33	0.89	มาก	3.79	0.94	มาก
13. มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการศึกษา	4.52	0.59	มากที่สุด	4.44	0.70	มาก
14. มีความรู้ด้านการพัฒนาและออกแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.44	0.60	มาก	3.83	0.91	มาก
15. มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.39	0.86	มาก	4.48	0.62	มาก
16. มีทักษะในการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา	4.21	0.64	มาก	4.03	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.36	0.39	มาก	4.19	0.28	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้อด้านวิชาการของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และอันดับสาม คือมีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร สถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีความรู้ ในเรื่องระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และอันดับสามคือ มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มนุษยสัมพันธ์	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร	4.48	0.71	มาก	4.46	0.61	มาก
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร	4.23	0.62	มาก	4.55	0.68	มากที่สุด
3. ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน	3.26	0.62	ปานกลาง	3.25	0.60	ปานกลาง
4. สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.39	0.76	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด
5. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม	4.26	0.86	มาก	4.48	0.68	มาก
6. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ	4.49	0.73	มาก	4.28	0.57	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
7. เป็นผู้ที่มีการมั่นใจและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.30	0.94	มาก	4.47	0.80	มาก
8. เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร	4.37	0.78	มาก	4.49	0.65	มาก
9. เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา	4.07	1.07	มาก	4.22	0.89	มาก
10. เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน	4.46	0.71	มาก	4.55	0.59	มากที่สุด
11. สามารถจำชื่อบุคคลสำคัญและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ	4.26	0.56	มาก	4.32	0.50	มาก
12. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัว และวางอำนาจ	4.45	0.56	มาก	4.51	0.52	มากที่สุด
13. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อกริยาท่าทางและการกระทำของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	4.37	0.78	มาก	4.49	0.65	มาก
14. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.07	1.07	มาก	4.22	0.89	มาก
15. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร	4.46	0.71	มาก	4.54	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.26	0.40	มาก	4.35	0.31	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้อด้านมนุษย์สัมพันธ์ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ

พบว่า รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายในองค์กร และอันดับสุดท้าย พบว่ามี 2 รายชื่อ คือเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาพบว่ามี 2 รายชื่อ คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร และเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และอันดับสุดท้ายคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านบุคลิกภาพ ตามคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บุคลิกภาพ	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์	4.26	0.56	มาก	4.32	0.50	มาก
2. มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา	4.55	0.68	มากที่สุด	4.07	0.55	มาก
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน	4.50	0.66	มากที่สุด	4.52	0.61	มากที่สุด
4. มีกริยา วาจาและมารยาทอันดีงาม	4.14	0.89	มาก	4.27	0.74	มาก
5. มีลักษณะการเป็นผู้นำ	4.07	0.63	มาก	4.57	0.64	มากที่สุด
6. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ	4.06	0.56	มาก	4.06	0.57	มาก
7. กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม	4.20	0.77	มาก	4.32	0.66	มาก
8. สามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.33	0.78	มาก	4.41	0.65	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

บุคลิกภาพ	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
9. มีความสุขุม รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน	4.32	0.79	มาก	4.41	0.67	มาก
10. มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง	4.25	0.96	มาก	4.38	0.81	มาก
11. มีความขยันหมั่นเพียรใน การทำงาน	4.42	0.66	มาก	4.4	0.60	มาก
12. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนางานด้านการศึกษา	4.06	0.56	มาก	4.07	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.30	มาก	4.31	0.24	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้อด้านบุคลิกภาพ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษารองลงมา คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และอันดับสุดท้าย คือ มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่ามี 2 รายข้อ คือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ และมีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนางานด้านการศึกษา ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีลักษณะการเป็นผู้นำ รองลงมาคือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และอันดับสุดท้ายคือ มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ตามคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ครูผู้สอน (n=84)		แปลค่า	นักเรียน (n=303)		แปลค่า
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. คุณธรรมจริยธรรม	4.27	0.35	มาก	4.37	0.32	มาก
2. วิชาการ	4.36	0.39	มาก	4.19	0.28	มาก
3. มนุษยสัมพันธ์	4.26	0.40	มาก	4.35	0.31	มาก
4. บุคลิกภาพ	4.26	0.30	มาก	4.31	0.24	มาก
รวมเฉลี่ย	4.29	0.32	มาก	4.31	0.22	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านในภาพรวมทั้ง 4 ด้านของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านวิชาการ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และอันดับสุดท้ายพบว่า 2 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านวิชาการ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา

3.1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อายุ เป็น 4 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 25 ปี 25–30 ปี 31–36 ปี และมากกว่า 36 ปีขึ้นไป โดยใช้การทดสอบเอฟ (F – test) ในรายด้านและภาพรวม เสนอในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อจำแนกตามอายุ ในรายด้านและภาพรวม

คุณลักษณะที่พึง ประสงค์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.91	3	0.30	2.60	0.06
	ภายในกลุ่ม	9.40	80	0.11		
	รวม	10.31	83			
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.84	3	0.28	1.87	0.14
	ภายในกลุ่ม	11.95	80	0.14		
	รวม	12.79	83			
ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.53	3	0.17	1.10	0.35
	ภายในกลุ่ม	12.99	80	0.16		
	รวม	13.52	83			
ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.34	3	0.11	1.24	0.30
	ภายในกลุ่ม	7.40	80	0.09		
	รวม	7.74	83			
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	0.14	1.43	0.23
	ภายในกลุ่ม	8.21	80	0.10		
	รวม	8.65	83			

จากตาราง 8 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามอายุ ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

3.2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอน เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี 10 – 19 ปี และ มากกว่า 19 ปีขึ้นไป โดยใช้การทดสอบเอฟ (F – test) ในรายด้านและภาพรวม เสนอในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนในรายด้านและภาพรวม

การบริหารโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.67	2	0.33	2.83	0.06
	ภายในกลุ่ม	9.64	81	0.11		
	รวม	10.31	83			
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	0.06	2	0.03	0.20	0.81
	ภายในกลุ่ม	12.73	81	0.15		
	รวม	12.79	83			
ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.75	2	0.37	2.38	0.09
	ภายในกลุ่ม	12.78	81	0.15		
	รวม	13.53	83			
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.17	1.91	0.15
	ภายในกลุ่ม	7.39	81	0.09		
	รวม	7.74	83			
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.32	2	0.16	1.59	0.20
	ภายในกลุ่ม	8.33	81	0.10		
	รวม	8.65	83			

จากตาราง 9 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

3.3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ สูงกว่าปริญญา โดยการทดสอบที (t – test) เรียงตามรายชื่อและรายด้าน ดังตาราง 10–13 ส่วนตาราง 14 นำเสนอภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที ด้านคุณธรรมจริยธรรม
คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตาม
วุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม

คุณธรรมจริยธรรม	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	4.00	0.55	4.21	0.58	1.49	0.14
2. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน	4.62	0.61	4.21	0.72	2.44	0.01**
3. มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน	4.12	0.97	4.21	0.65	0.49	0.62
4. มีความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.08	0.61	4.04	0.69	0.25	0.79
5. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ	4.57	0.67	4.50	0.72	0.39	0.69
6. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติดและมั่วสุม อบายมุข	4.30 4.22	0.76 0.84	3.96 4.63	0.75 0.49	1.87 2.74	0.06 0.00**
7. เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี	4.45	0.67	4.00	0.97	2.06	0.04*
8. เป็นผู้มีความยุติธรรม	4.23	0.92	4.29	1.08	0.23	0.81
9. เป็นผู้ที่ประพฤติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู	4.40	0.69	4.46	0.59	0.38	0.69
10. เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	4.17	0.82	4.42	0.58	1.56	0.12
11. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	4.43	0.59	4.17	0.70	1.64	0.10
12. เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา	4.18	0.67	4.17	0.48	0.12	0.90
13. มีจิตใจสาธารณะในการรักษาสิ่งแวดล้อม	4.32	0.87	4.17	0.81	0.74	0.46
14. มีความยึดมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริต						
รวมเฉลี่ย	4.29	0.36	4.24	0.33	0.57	0.56

$P^* \leq .05$

$P^{**} \leq .01$

จากตาราง 10 พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายข้อ คือ 1) มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และ 2) เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือเป็นผู้มีความยุติธรรม

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที ด้านวิชาการ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม

วิชาการ	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่	4.40	0.74	4.58	0.50	1.30	0.19
2. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.32	0.72	4.17	0.96	0.68	0.49
3. มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	4.38	0.73	4.58	0.50	1.42	0.15
4. มีความรู้ในเรื่องระเบียบการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	4.30	0.83	4.25	0.84	0.24	0.80
5. รู้และเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.25	0.77	4.38	0.49	0.88	0.38
6. มีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อนักเรียนและประชาชน	4.42	0.69	4.08	0.97	1.52	0.13
7. มีความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.30	0.80	4.58	0.77	1.49	0.14
8. ทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ	4.17	0.74	4.13	0.99	0.18	0.85
9. มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.58	0.53	4.38	0.71	1.29	0.20

ตาราง 11 (ต่อ)

วิชาการ	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
10. มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.23	0.74	4.50	0.72	1.51	0.13
	4.50	0.65	4.38	0.71	0.74	0.46
11. มีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.37	0.80	4.25	1.11	0.46	0.64
12. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน	4.50	0.56	4.46	0.58	0.29	0.76
13. มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา	4.50	0.65	4.29	0.46	1.64	0.10
14. มีความรู้ด้านการพัฒนาและออกแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.53	0.74	4.04	1.04	2.10	0.04*
15. มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.18	0.67	4.29	0.55	0.76	0.45
16. มีทักษะในการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา						
รวมเฉลี่ย	4.37	0.34	4.33	0.50	0.33	0.73

$$P^* \leq .05$$

จากตาราง 11 พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือมีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที ด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะ
ผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา
เป็น 2 กลุ่ม

มนุษยสัมพันธ์	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายในองค์กร	4.42	0.72	4.63	0.71	1.20	0.23
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายในองค์กร	4.35	0.79	4.83	0.38	3.74	0.00**
3. ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพ ของผู้ร่วมงาน	3.37	0.68	3.00	0.29	3.41	0.00**
4. สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้ง ภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.43	0.78	4.29	0.69	0.81	0.41
5. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายใน องค์กรได้อย่าง เหมาะสม	4.20	0.91	4.42	0.71	1.15	0.25
6. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร กับผู้อื่นได้อย่างมีศิลปะและมีประสิทธิภาพ	4.33	0.65	3.96	0.46	2.95	0.00**
7. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขันและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ เสมอ	4.27	0.91	4.38	1.01	0.45	0.65
8. เป็นผู้ที่มีความจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายใน องค์กร	4.35	0.75	4.42	0.88	0.32	0.74
9. เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักใช้เหตุผล ในการแก้ไขปัญหา	4.27	0.89	3.58	1.31	2.33	0.02*
10. เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน	4.55	0.64	4.25	0.84	1.56	0.12
11. สามารถจำชื่อบุคคลสำคัญและบุคลากร ภายในองค์กรได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ	4.22	0.49	4.38	0.71	1.00	0.32
12. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ถือตัว และวางอำนาจ	4.52	0.59	4.29	0.46	1.84	0.07

ตาราง 12 (ต่อ)

มนุษยสัมพันธ์	ปริญญาดรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาดรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
13. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบาก ต่อกริยาทำทางและการกระทำของผู้อื่นได้ เป็นอย่างดี	4.35	0.75	4.42	0.88	0.32	0.74
14. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดใน การพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.27	0.89	3.58	1.31	2.33	0.02*
15. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้าง บรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร	4.55	0.64	4.25	0.84	1.56	0.12
รวมเฉลี่ย	4.29	0.36	4.17	0.47	1.08	0.28

$$P^* \leq .05 \quad P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 12 พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านมนุษยสัมพันธ์ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 3 รายข้อ คือ 1) ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร 2) ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน และ 3) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีศิลปะและมีประสิทธิภาพ และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายข้อ คือ 1) เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา และ 2) เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที ด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะ
ผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา
เป็น 2 กลุ่ม

บุคลิกภาพ	ปริญญาดรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาดรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์	4.22	0.49	4.38	0.71	1.00	0.32
2. มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัด การศึกษา	4.00	0.55	4.21	0.58	1.49	0.14
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน	4.62	0.61	4.21	0.72	2.44	0.01**
4. มีกิริยา วาจาและมารยาทอันดีงาม	4.12	0.97	4.21	0.65	0.49	0.62
5. มีลักษณะการเป็นผู้นำ	4.08	0.61	4.04	0.69	0.25	0.79
6. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับ กาลเทศะ	4.57	0.67	4.50	0.72	0.39	0.69
7. กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม	4.30	0.76	3.96	0.75	1.87	0.60
8. สามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.22	0.84	4.63	0.49	2.74	0.00**
9. มีความสุขุม รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนใน การทำงาน	4.45	0.67	4.00	0.97	2.06	0.04*
10. มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเรียนรู้เพื่อ พัฒนาตนเอง	4.23	0.92	4.29	1.08	0.23	0.81
11. มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน	4.40	0.69	4.46	0.58	0.38	0.69
12. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนา งานด้านการศึกษา	4.00	0.55	4.21	0.58	1.49	0.14
รวมเฉลี่ย	4.26	0.29	4.25	0.32	0.12	0.90

$$P^* \leq .05 \quad P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 13 พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะ
ของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านบุคลิกภาพ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายข้อ คือ 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และ 2) สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือ มีความสุขุมรอบคอบ ละเอียด ที่ถ้วนในการทำงาน

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ตามคุณลักษณะผู้บริหาร ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม

ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 60)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n = 24)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. คุณธรรมจริยธรรม	4.29	0.36	4.24	0.33	0.57	0.56
2. วิชาการ	4.37	0.34	4.33	0.50	0.33	0.73
3. มนุษยสัมพันธ์	4.29	0.36	4.17	0.47	1.08	0.28
4. บุคลิกภาพ	4.26	0.29	4.25	0.32	0.12	0.90
รวมเฉลี่ย	4.30	0.30	4.25	0.37	0.62	0.53

จากตาราง 14 พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

4.1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม

ตำแหน่ง เป็น 3 กลุ่ม คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การทดสอบเอฟ (F – test) ในรายด้านและภาพรวมเสนอในตาราง 15 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สำหรับรายด้านหรือภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติไว้ในตาราง 16 - 18

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ในรายด้านและภาพรวม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.21	2.07	0.12
	ภายในกลุ่ม	30.91	300	0.10		
	รวม	31.33	302			
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.78	2	0.39	4.94	0.00**
	ภายในกลุ่ม	23.76	300	0.07		
	รวม	24.54	302			
ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.69	2	0.34	3.56	0.02*
	ภายในกลุ่ม	29.13	300	0.09		
	รวม	29.82	302			
ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.23	2	0.11	1.94	0.14
	ภายในกลุ่ม	18.14	300	0.06		
	รวม	18.37	302			
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	4.78	0.00**
	ภายในกลุ่ม	14.67	300	0.04		
	รวม	15.13	302			

$$P^* \leq .05 \quad P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 15 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 ด้าน ส่วนด้านวิชาการและภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

ตาราง 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนคติของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตามระดับชั้น เป็น 3 กลุ่ม
โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ระดับชั้น		
		ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา
		ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
		4.12	4.24	4.20
1. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	4.12	-	0.12**	0.08
2. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.24		-	0.04
3. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	4.20			-

$$P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะ
ผู้บริหารที่พึงประสงค์ ด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1
รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนคติของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เป็น 3 กลุ่ม
โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ระดับชั้น		
		ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา
		ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
		4.29	4.38	4.40
1. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	4.29	-	0.09	0.11*
2. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.38		-	0.02
3. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	4.40			-

$$P^* \leq .05$$

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เมื่อจำแนกตามระดับชั้น เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ระดับชั้น		
		ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา
		ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
		4.25	4.33	4.34
1. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	4.25	-	0.08	0.09**
2. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.33		-	0.01
3. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	4.34			-

$P^{**} \leq .01$

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4.2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 15 ปี 15–17 ปี และมากกว่า 17 ปีขึ้นไป โดยใช้การทดสอบเอฟ (F – test) ในรายด้านและภาพรวม เสนอในตาราง 19 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สำหรับรายด้าน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติไว้ในตาราง 20

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทักษะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามอายุ ในรายด้านและภาพรวม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.22	2	0.11	1.06	0.34
	ภายในกลุ่ม	31.11	300	0.10		
	รวม	31.33	3.02			
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.59	2	0.29	3.70	0.02*
	ภายในกลุ่ม	23.95	300	0.08		
	รวม	24.54	3.02			
ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.21	2.14	0.11
	ภายในกลุ่ม	29.41	300	0.09		
	รวม	29.83	3.02			
ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.03	0.62	0.53
	ภายในกลุ่ม	18.30	300	0.06		
	รวม	18.37	3.02			
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	0.08	1.65	0.19
	ภายในกลุ่ม	14.98	300	0.05		
	รวม	15.14	3.02			

$P^* \leq .05$

จากตาราง 19 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทักษะของนักเรียน
ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนก
ตามอายุ พบว่า ด้านวิชาการ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เพียง 1 ด้าน ส่วนภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

ตาราง 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
 ทักษะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตามอายุ เป็น 3 กลุ่ม
 โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference test)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า 15 ปี	15 – 17 ปี	มากกว่า 17 ปีขึ้นไป
		4.24	4.15	4.16
1. ต่ำกว่า 15 ปี	4.24	-	0.09*	0.08
2. 15 – 17 ปี	4.15		-	0.01
3. มากกว่า 17 ปีขึ้นไป	4.16			-

$P \leq .05$

จากตาราง 20 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะ
 ผู้บริหารที่พึงประสงค์ ด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1
 รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี กับกลุ่มนักเรียนที่มีอายุมากกว่า 17 ปีขึ้นไป

4.3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทักษะของนักเรียน
 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม
 ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับ
 มาก ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย โดยใช้
 การทดสอบเอฟ (F – test) ในรายด้านและภาพรวม เสนอในตาราง 21 และเปรียบเทียบ
 ค่าเฉลี่ยรายคู่สำหรับรายด้านหรือภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติไว้ในตาราง 22 - 24

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
 ทักษะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน
 ในรายด้านและภาพรวม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.52	2	0.26	2.55	0.08
	ภายในกลุ่ม	30.81	300	0.10		
	รวม	31.33	302			

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	1.02	2	0.51	6.51	0.00**
	ภายในกลุ่ม	23.52	300	0.07		
	รวม	24.54	302			
ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.86	2	0.43	4.48	0.01**
	ภายในกลุ่ม	28.96	300	0.09		
	รวม	29.82	302			
ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.02	0.39	0.67
	ภายในกลุ่ม	18.33	300	0.06		
	รวม	18.37	302			
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.49	2	0.24	5.05	0.00**
	ภายในกลุ่ม	14.65	300	0.04		
	รวม	15.14	302			

$$P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 21 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน พบว่า ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนคติของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศ
ของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Least
Significant Difference test)

ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศ ของโรงเรียน	$\bar{X}$	ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน		
		ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ มาก	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ น้อย
		4.22	4.11	4.33
1. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับมาก	4.22	-	0.11	0.11
2. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับปานกลาง	4.11		-	0.22**
3. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับน้อย	4.33			-

$P^{**} \leq .01$

จากตาราง 22 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะ
ผู้บริหารที่พึงประสงค์ ด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1
รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มนักเรียนที่ได้รับความ
ความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจาก
บรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์
(Fisher's Least Significant Difference test)

ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศ ของโรงเรียน	$\bar{X}$	ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน		
		ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ มาก	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ น้อย
		4.38	4.28	4.47
1. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับมาก	4.38	-	0.10	0.09
2. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับปานกลาง	4.28		-	0.19**
3. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับน้อย	4.47			-

$P^{**} \leq .01$

จากตาราง 23 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะ
ผู้บริหารที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
เพียง 1 รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มนักเรียน
ที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตาม
 ทักษะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เมื่อจำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจาก
 บรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์
 (Fisher's Least Significant Difference test)

ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศ ของโรงเรียน	$\bar{X}$	ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน		
		ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ มาก	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง	ได้รับความรู้สึก ที่ดีอยู่ในระดับ น้อย
		4.33	4.25	4.37
1. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับมาก	4.33	-	0.08	0.04
2. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับปานกลาง	4.25		-	0.12**
3. ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ใน ระดับน้อย	4.37			-

$P^{**} \leq .01$

จากตาราง 24 พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความเห็นต่อคุณลักษณะ
 ผู้บริหารที่พึงประสงค์ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 เพียง 1 รายคู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มนักเรียน
 ที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

สมมติฐานในการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา
2. คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับชั้น อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,305 คน จำแนกเป็นครูผู้สอนจำนวน 2,225 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 10,080 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 5)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามจำนวน 387 ฉบับ ที่ให้กับครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 387 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามได้คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมดทุกฉบับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบเอฟ (F - test) และการทดสอบที (t - test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 387 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.30 โดยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 33.66 ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุ 31-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.90 นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.90 ประสบการณ์ในการสอนของครู 10 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 วุฒิการศึกษา ครูผู้สอนอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 71.40 นักเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 33.70 และ ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 64.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน รองลงมา คือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ และอันดับสุดท้ายคือ เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ เป็นผู้ที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์และมัวสุมอบายมุข และอันดับสุดท้ายคือ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2.2 ด้านวิชาการ พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรู้ด้านการจัดการกิจกรรมนันทนาการศึกษา รองลงมาคือ มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และอันดับสุดท้าย คือมีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีความรู้ในเรื่องระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และอันดับสุดท้ายคือ มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รองลงมาคือ มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร และอันดับสุดท้าย พบว่ามี 2 รายชื่อ คือเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาพบว่ามี 2 รายชื่อ คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร และเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และอันดับสุดท้ายคือ เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงาน

2.4 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา รองลงมา คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และอันดับสุดท้าย คือ มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่ามี 2 รายชื่อ คือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ และมีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนางานด้านการศึกษา ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ มีลักษณะการเป็นผู้นำ รองลงมาคือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และอันดับสุดท้ายคือ มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ

2.5 ผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือด้านวิชาการ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และอันดับสุดท้ายพบว่ามี 2 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านคุณธรรม

จริยธรรม รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านวิชาการ

3. ผลการเปรียบเทียบ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา ใน 4 ด้าน โดยนำเสนอดังนี้

3.1 จำแนกตามอายุ เป็น 4 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 25 ปี 25 – 30 ปี 31 – 36 ปี และมากกว่า 36 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

3.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี 10 – 19 ปี และ มากกว่า 19 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

3.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ สูงกว่าปริญญา ใน 4 ด้าน โดยนำเสนอดังนี้

3.3.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายข้อ คือ 1) มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และ 2) เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือเป็นผู้มีความยุติธรรม

3.3.2 ด้านวิชาการ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือมีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3.3.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 3 รายข้อ คือ 1) ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรภายในองค์กร 2) ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ร่วมงานและ 3) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายข้อ คือ

1) เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา และ 2) เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.3.4 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายข้อ คือ 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และ 2) สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือ มีความสุขุม รอบคอบ ละเอียด ถี่ถ้วนในการทำงาน

3.3.5 ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

4. ผลการเปรียบเทียบ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง อายุ และความรู้ที่รับรู้จากบรรยากาศของโรงเรียน ใน 4 ด้าน โดยนำเสนอ ดังนี้

4.1 จำแนกตามตำแหน่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนด้านวิชาการและภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านวิชาการ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายข้อ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายข้อ คือ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2 จำแนกตามอายุ เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 15 ปี 15 – 17 ปี และมากกว่า 17 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 รายข้อ คือ กลุ่มนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี กับกลุ่มนักเรียนที่มีอายุมากกว่า 17 ปีขึ้นไป ส่วนภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็น

คุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

4.3 จำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับมาก ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทั้งในด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายคู่ เหมือนกัน คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มนักเรียนที่ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 ด้าน นำเสนอ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน งานวิชาการถือว่าเป็นงานหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นงานหลักทั้งในมุมมองของการบริหารและการปฏิบัติการของครูถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 16) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการในโรงเรียน ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นมาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษามักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องให้ความสนใจด้านงานวิชาการเป็นพิเศษ โดยวางแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับปัญหา แก้วกีเยอร์ (2545, หน้า 17) กล่าวว่างานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร

และการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหารงานทั่วไปนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานทั่วไปเป็นการบริหารงานที่หลากหลายต้องอาศัยความชำนาญการและความสามารถเฉพาะตน ทั้งนี้โดยเฉพาะผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถรอบด้านและที่สำคัญต้องเข้ากับชุมชนได้เป็นอย่างดี

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นว่า คุณธรรมจริยธรรมถือได้ว่าเป็นกรอบหรือหลักปฏิบัติที่ทำให้คนเป็นคนดี และได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ อันมีความหมายว่าเป็นผู้มีจิตใจสูง ซึ่งจากความเจริญก้าวหน้าในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม กระทั่งการแข่งขันเพื่อการอยู่รอดของแต่ละคนทำให้สังคมเกิดปัญหามากมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตทางวินัย ทางคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนให้มีวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (บัญชา อึ้งสกุล, 2545, หน้า 22) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 42)

1.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงาน ถ้าผู้บริหารมีความรับผิดชอบในงานที่ตนทำหรือดำเนินการอยู่ งานที่ทำหรือดำเนินการอยู่ก็จะสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย ดังเช่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538, หน้า 30) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีความรับผิดชอบสูงต่องานที่ตนทำ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545ก, หน้า 30) ที่กล่าวว่าคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมีคือ มีความรับผิดชอบต่อภาระงานที่ตนได้รับมอบหมายรวมถึงบุคลากรในหน่วยงานองค์กรของตน เช่นเดียวกับปริญญา อินทการุณเวช (2545, หน้า 1-5) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พึงมีคือคุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการมีวินัยในการทำงาน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา และ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ เป็นคุณธรรมจริยธรรมสำคัญที่ทุกคนพึงมี เพราะคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลมีความเจริญทั้งในชีวิตครอบครัว และการทำงาน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการมีคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยให้สังคม และประเทศชาติมีความสงบสุขร่มเย็น (พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ), 2529, หน้า 90) ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้โลกไร้พรมแดนจนทำให้เกิดปัญหามากมายตามมา โดยเฉพาะปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของคนในการดำเนินชีวิต เป็นเหตุให้มีกระแสผลักดันในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทำให้นำไปสู่การวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งเชิงรุกและเชิงรับที่สำคัญ คือ การมองวิสัยทัศน์ของคนไทยและสังคมไทยจากฐานของการศึกษา วิเคราะห์กระแสโลกาภิวัตน์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะมิปฏิสัมพันธ์กับการศึกษา ทั้งในแง่ของตัวเหตุและผลกระทบที่ได้รับ ควบคู่ไปกับการพิจารณาแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ข้อต่างๆ เพื่อคาดหวังให้มีการจัดทำโครงการเข้ากับแผนงานหลักและนโยบายของแผนฯ ตลอดจนการนำโครงการไปดำเนินการให้เกิดผล และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา (บัญชา อึ้งสกุล, 2545, หน้า 22)

1.2 ด้านวิชาการ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีการพัฒนางานในหน้าที่ ที่ตนเองได้รับผิดชอบ เพราะการนิเทศการศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน การวางแผน การกำหนดวิธีการประเมินและการประเมินผล ในการประเมินจะต้องประเมินในสาระสำคัญของตัวบ่งชี้ (indicator) ที่อธิบายถึงประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรวัตถุประสงค์ของการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีการประเมินทั้งในเรื่องตัวหลักสูตร หรือประเมินแผนประเมินการดำเนินงานตามหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งสามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, หน้า 201)

ในการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษานั้น จะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษาดังไว้ ช่วยพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพจนส่งผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 5) การนิเทศการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผล และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบรู้เรื่องการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลการศึกษาเป็นอย่างดี (วิชัย ดิสสระ, 2535, หน้า 116)

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หลักสูตรถือได้ว่าเป็นหัวใจของงานวิชาการ และเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมาย และนโยบายทางการศึกษาของชาติ ไปสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ จะดีหรือไม่สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนทางเสื่อคอยกำหนดทิศทางให้ การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (ใจทิพย์ เข็มรัตน์พงษ์, 2539, หน้า 11) สอดคล้องกับสันต์ ธรรมบำรุง (2547, หน้า 119) ที่กล่าวว่า ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องยึดหลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานสาระการเรียนรู้เป็นหลักและปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนทฤษฎีการนำไปใช้เหมือนภาคปฏิบัติในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานศึกษาและชุมชนนั้น สถานศึกษาและชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน เช่นเดียวกับ สุวิทย์ มูลคำ (2543, หน้า 17-18) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโรงเรียนและชุมชนต่างก็มีบทบาทและความสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาซึ่งกันและกัน

1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าในสังคมและทำหน้าที่ต่างๆ ของตนในสังคมนั้นๆ การอยู่รวมกัน ทำงานร่วมกัน การติดต่อกันเป็นสิ่งจำเป็น มีการสื่อสาร เพื่อตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยอาศัยศาสตร์และศิลปะในการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความสำเร็จของงาน การสื่อสารที่ไม่ดีย่อมเกิดความเสียหาย ทั้งด้านชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงานเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจอันดีในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ (สำนักงานพัฒนาฝึกหัดครู, ม.ป.ป., หน้า 141) สอดคล้องกับเฉลิม รัชชนะกุล (2524, หน้า 120-121) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ ในเขตการศึกษา 11 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่ต้องการมากเป็นอันดับแรกคือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารเข้ากับชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522, หน้า 112-113) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของการสื่อสารเป็นอันดับแรกคือเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการแก้ปัญหาการติดต่อ สื่อสารจะช่วยแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็นเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ผู้นำจะต้องหาวิธีสร้างระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ รู้จักแหล่งข้อมูล และประหยัดเวลาในการให้ข้อมูล สอดคล้องกับเชอร์เมอร์ฮอร์น (Schermerhorn, 1996, p. 329) กล่าวว่า ผู้บริหารคือผู้ให้บริการอยู่ ณ จุดศูนย์กลางของระบบต้องทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และเพื่อแสวงหาโอกาสให้องค์กร

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การทำงานเป็นทีมจะแสดงถึงความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจในการทำงานซึ่งจะทำให้งานที่ทำอยู่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ การทำงานร่วมกันเป็นทีมทำให้มีการระดมความคิดที่หลากหลาย ตามโบราณที่กล่าวว่า “หลายหัวดีกว่าหัวเดียว” และทำให้ทุกคนเกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจในการทำงานและการแก้ปัญหา และหากทุกคนในทีมร่วมมือกันก็จะเกิดพลังมากขึ้นเหมือนกับการเพิ่มบุคลากรให้กับองค์กร นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมยังตอบสนองความต้องการอยากมีสังคมกับเพื่อนมนุษย์ และเป็นการสร้างความผูกพันกับผู้ร่วมงานในองค์กรอีกด้วย(เสนอศรีสุวรรณ, 2533, หน้า 89) สอดคล้องกับวิมาพร มาพบสุข (2543, หน้า 314) ที่กล่าวว่า

การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญต่อบุคคลและองค์กร ดังนี้ 1) เกิดความสามัคคีและความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกในทีมงาน และช่วยเหลือกันทำงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน อีกทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีด้วย 2) ทีมงานจะเป็นผู้ก่อการดำเนินงานเล็กๆ ไปสู่งานใหญ่ และงานใหญ่จะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน 3) สมาชิกทุกคนมีโอกาสปริกษาหารือกัน เพื่อสร้างมาตรฐานของงาน ในขณะที่เดียวกันสามารถพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าของทีมงาน 4) มาตรฐานการทำงานที่ดีของทีมงานทีมหนึ่งในองค์กรจะมีผลดีต่อการกำหนดมาตรฐานงานแก่ทีมงานในหน่วยงานอื่นๆ ขององค์กรเดียวกัน ซึ่งทำให้มาตรฐานการทำงานของภาพรวมทั้งองค์กรดีไปด้วย และ 5) ทำให้องค์กรมีการเจริญเติบโต มีมาตรฐานงานที่ดี มีบรรยากาศในการทำงานดี สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สมาชิกรักใคร่ชอบพอกันและไม่มีความขัดแย้งกันในการทำงาน สมาชิกของทีมงานมักจะเห็นด้วยกับผู้บริหารระดับสูงมากกว่าคิดถึงผลประโยชน์เฉพาะตน และสมาชิกทุกคนรับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งองค์กร

1.4 ด้านบุคลิกภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การจัดการศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีคุณภาพ หมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสอดคล้องกับความนิยมของคนไทย คนเก่ง คือมีความรู้ และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร และมีความสุข คือมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี กระทรวงศึกษาธิการ (2546 หน้า 1-2) สอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 5-12) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของคน ช่วยให้คนมีความรู้ ความสามารถในการสิ่งที่ตนได้ศึกษา ในทุกๆ ด้าน รวมถึงพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ได้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไขเพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้วเช่นเดียวกับยุวดี กังสดาล (2545, หน้า 67) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจาก

การจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ มีลักษณะการเป็นผู้นำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ดูแลและบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา รวมถึงการนำนโยบายของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งติดตามประเมินผลการทำงาน การปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สอดคล้องกับศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543, หน้า 215 – 217) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อองค์กร โดยเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงาน รวมถึงติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้องค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่นและเกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษา เช่นเดียวกับสมยศ นาวีการ (2539, หน้า 145 – 146) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ชี้ขาดเมื่อมีปัญหาหรือความขัดแย้งเกิดขึ้น เป็นผู้กระตุ้นให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และขณะเดียวกันก็สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2530, หน้า 419 - 420) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านทักษะการบริหารงาน ตามทัศนะของคณบดี หัวหน้าภาควิชาและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์มีความต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาทั้ง 3 ด้านอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะด้านความเป็นผู้นำเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านทักษะในการบริหาร และด้านวิชาการตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา

2.1 จำแนกตามอายุ เป็น 4 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 25 ปี 25–30 ปี 31–36 ปี และมากกว่า 36 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนเห็นว่า ระดับช่วงอายุ ไม่มีผลต่อระดับด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ หมายความว่า ทุกคนในสถานศึกษามีความเห็นในลักษณะเหมือนๆ กัน คือผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับสำเนา สมวงศ์ (2532, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานเป็นทีมที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า อายุ อายุราชการของครูที่แตกต่างกัน ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างกันในความคิดเห็น และในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานของโรงเรียน ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา จะต้องสร้างความร่วมมือในการทำงานให้เกิดขึ้นให้ได้ นั่น หมายความว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ มีความเป็นผู้นำหรือ ภาวะผู้นำ เพราะบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่ม ซึ่งมีระดับอายุที่แตกต่างกันให้เป็นหัวหน้า เป็นศูนย์กลาง เป็นผู้กำหนดเป้าหมายต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับบทบาท หน้าที่และในขณะเดียวกัน ต้องสามารถทำให้สมาชิกภายในกลุ่มหรือภายในองค์กรปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสามัคคีกัน จนทำให้งานที่ทำบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายร่วมกัน (สำนักงานพัฒนาการฝึกหัดครู, ม.ป.ป., หน้า 104-105)

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี 10 - 19 ปี และ มากกว่า 19 ปีขึ้นไป เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี 10 - 19 ปี และ มากกว่า 19 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามมีมุมมองในลักษณะที่คล้ายๆ กัน โดยเฉพาะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารการจัดการศึกษา คือ เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน เป็นผู้ปกครอง เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครู และลูกจ้างภายในสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบ การเรียน การสอน ตลอดจนการอบรม การสร้างสรรค์พฤติกรรมอันดีงามที่พึงประสงค์และการเลือกอาชีพในอนาคตของเยาวชนในโรงเรียน (ประกอบ กุลเกื้อ, และสิทธิพร ลิ้มบริบูรณ์, 2545, หน้า 22-23) สอดคล้องกับลัทธิติ ยศปัญญา (2533, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามทฤษฎีของครู อาจารย์ ในจังหวัดพังงา พบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าถึงแม้ครูในสถานศึกษาจะมีประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังมีความเห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ สูงกว่าปริญญา พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในรายด้าน และภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนเห็นว่า คุณลักษณะผู้บริหารเป็นคุณลักษณะที่พบเห็นได้ยากในตัวบุคคลโดยทั่วไป และต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอในทุกด้าน ซึ่งโรสสันบาค, และคนอื่นๆ (Rosonbach, et al., 1989, pp.54 – 55) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีและสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้นั้นต้องประกอบด้วยคุณลักษณะของบุคคลที่ได้รับการเคารพยำเกรงจากคนที่อยู่แวดล้อม เปรียบเสมือนเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศสำหรับการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ แก่บุคคลเหล่านั้นได้ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์ มุ่งมั่นที่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย มีความสามารถในการสื่อสาร ฉลาดหลักแหลมและมีวิจากรณญาณเข้าใจในธรรมชาติของอำนาจ และหน้าที่ เช่นเดียวกับศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ (2543, หน้า 195) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารว่า ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือรอบรู้งานในหน้าที่และสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการ จูงใจให้คนอื่นๆ คล้อยตาม ทำตาม และร่วมมือกันอย่างศรัทธา นับถือตามแนวทางที่ให้กระทำด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กัน จนงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสำเริง สมวงศ์ (2532, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานเป็นทีมที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจำนวน 528 คน พบว่า วุฒิการศึกษาของครูผู้สอนที่แตกต่างกันนั้นไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานของโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามตำแหน่ง อายุ และความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

3.1 จำแนกตามแห่ง เป็น 3 กลุ่ม คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 ด้าน ส่วนด้านวิชาการและภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การเป็นผู้บริหารที่ดีนั้น เป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้แก่ผู้ร่วมงาน

และบุคคลทั่วไป และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะนำองค์การหรือหน่วยงานนั้นๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในหลายๆ ด้านเพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทาง สอดคล้องกับเบนนิส,และนาฮัส (Bennis,& Nanus, 1985, p. 2-3) ที่กล่าวว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของขององค์การเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ที่ทำให้้องค์การมีชีวิตชีวา และสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังช่วยพัฒนาองค์การให้ไปในทิศทางใหม่ๆ ที่้องค์การต้องการ ในการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ด้านคือด้านผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับโรสสันบาค, และคนอื่นๆ (Rosonbach, et al., 1989, pp. 54 - 55) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีต้องประกอบด้วย คุณลักษณะของความเป็นผู้นำและคุณลักษณะของการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประพนธ์ ไพรดำ (2537, หน้า 73 - 75) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 จำแนกตามอายุ เป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 15 ปี 15 - 17 ปี และมากกว่า 17 ปีขึ้นไป พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ยกเว้นด้านวิชาการ เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 1 ด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุด งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา หน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ แต่การที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ด้านนี้อย่างสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ และเข้าใจขอบเขตการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่สำคัญยิ่งมีดังนี้ งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน งานด้านปรับปรุงการเรียนการสอน และงานด้านการวัดผลและประเมินผล (นิพนธ์ กินาวงศ์, 2526, หน้า 68-69) สอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุนทรโรจน์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นเครื่องวัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร และ บุญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 17) กล่าวว่า งานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้

เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วยการศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ดังนั้นนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ที่มีระดับอายุต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านวิชาการที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2530, หน้า 419-420) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านทักษะการบริหารงาน ตามทัศนะของคณบดี หัวหน้าภาควิชาและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์มีความต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาการ ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ภาพรวมเป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 จำแนกตามความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับมาก ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และภาพรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า บรรยากาศของโรงเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และอยากที่จะเข้ามาเรียน ดังนั้นการจะพัฒนาให้โรงเรียนเป็นสถานที่เหมาะแก่การเรียนรู้ และมีบรรยากาศของการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษา และร่วมกับบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน ในการที่จะหาแนวทางเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับรอสส์นาค, และคนอื่นๆ (Rosonbach, et al., 1989, pp.54 – 55) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีและสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เช่นเดียวกับ สแตนเลย์ (Stanley, 1964, abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะของผู้บริหารในอนาคต โดยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารในอนาคตนั้นจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ มีการศึกษาดี เป็นคนที่มีความสามารถ มีลักษณะธรรมชาติของการเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และเป็นคนที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีจินตนาการในการสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา มีความกล้าหาญ เมื่อเข้าดำรงตำแหน่ง และร่วมมือในโครงการต่างๆ ยอมรับ ริเริ่ม และกล้าที่จะทำการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อผลของการบรรลุแนวทางใหม่ของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานในส่วนกลางและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านวิชาการ เป็นด้านที่พบว่ามี ค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นด้านที่พบว่ามี ค่าเฉลี่ยสูงสุด หน่วยงานในส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียน ควรนำผลการวิจัยในการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปวางแผน หรือใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์การคัดเลือก การแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนในสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรนำผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านวิชาการ เป็นด้านที่พบว่ามี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ 1) มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน 2) มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ และ 3) เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับ และคุณลักษณะผู้บริหารตามทัศนะของนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นด้านที่พบว่ามี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ 1) มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ 2) เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติดและมั่วสุมอบายมุข และ 3) มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ โดยมาจัดทำแผนงาน หรือหลักเกณฑ์การคัดเลือกการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะด้านวิชาการและคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่ครูผู้สอนและนักเรียนในสถานศึกษาพึงประสงค์ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 จากผลการวิจัย คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กองการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. (2544). สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2544.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

การประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์, สำนักงาน. (2546). คู่มือบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. นครสวรรค์:

ริมปีงการพิมพ์.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2531). ศูนย์วิชาการกับการพัฒนาคุณภาพ

ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.

_____. (2534). ชุดสื่อและเครื่องมือเทคโนโลยีภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงเรียนครูสภา
ลาดพร้าว.

_____. (2536). การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.

_____. (2546). คู่มือบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). รายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2549.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). ประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษา.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: พริกหวาน
กราฟฟิค.

_____. (2545 ก). แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ

(พ.ศ. 2545 – 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2546). การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. และองค์การกองทุนเพื่อ

เด็กแห่งสหประชาชาติ. เด็กในภาวะยากลำบาก. (2544). รายงานการประชุม

ปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชน
แห่งชาติ.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2543). จิตวิทยาในการบริหารและการทำงานเป็นทีม. ใน กลุ่มงาน
ด้านส่งเสริมคุณภาพการศึกษา กองการมัธยมศึกษา เอกสารประกอบการบรรยาย
การอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน โครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สามัญศึกษา ตามหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาไปสู่เกณฑ์มาตรฐาน
ผู้บริหารสถานศึกษา (หน้า 46). กรุงเทพฯ: กลุ่มงานด้านส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
กองการมัธยมศึกษา.
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2543). คู่มือเลขานุการ. กรุงเทพฯ: พอดี.
- จันทร์หา พรหมานนท์. (2545, มกราคม). ปฏิรูปการศึกษา การเตรียมความพร้อมของครูและ
ผู้บริหารมืออาชีพ. วารสารข้าราชการครู, 6 (14), 34-48.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2541). หลักการครองตน. กรุงเทพฯ: สนุกอ่าน.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ: อลิ้นแพรส.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2542). จิตวิทยาการบริหาร. พิษณุโลก: ภาควิชาบริหารและ
พัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เฉลิม รัชชนะกุล. (2524). ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของ
ผู้บริหาร และอาจารย์ในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชนิตา ศิริเขตต์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนมนุษยสัมพันธ์. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยพงษ์ รักงาม. (2544, สิงหาคม – กันยายน). การจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นโรงเรียนเป็น
ศูนย์กลาง. วารสารวิชาการ, 20(11), 120-122.
- ดนัย เทียนพุฒ. (2536). มุมมองที่ทำทนายนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิล ชาราโกชน์. (2532). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ถวิล สอนสนาม. (2532). ความต้องการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์. (2542). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
เพชรบุรี.
- ธีราพรรณ อัมโษษฐ์. (2543). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานโรงแรม. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- นิพนธ์ กินาวงษ์. (2526). หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศ
การศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรนพิชญ์ จำปาทองเทศ. (2544, กรกฎาคม). ผู้บริหารกับการบริหารและปฏิรูปการศึกษา. **วารสารวิชาการ, 4 (22)**. 54-62.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2533). **เทคนิคในการวางแผนชีวิตและอาชีพ**. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชียงใหม่: กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัญชา อึ้งสกุล. (2545, มีนาคม). **ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา**. **วารสารวิชาการ, 5(3)**, 22.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2532, กุมภาพันธ์). แนวความคิดปรับปรุงหลักสูตรเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์เพื่อการทำงาน. **วารสารมิตรครู, 4(5)**, 22.
- ปัญญา แก้วกียูร. (2545). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ เรื่อง หลักการจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประกอบ กุลเกื้อ, และสิทธิพร ลิ้มบริบูรณ์. (2545). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระการบริหารโดยองค์คณะบุคคล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ประคอง กรรณเสถ. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่3)**. กรุงเทพฯ: ด้านสหวิทยาการพิมพ์.
- ปริญญา อินทรการณเวช. (2545). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. (อัดสำเนา).
- ประพนธ์ ไพระดำ. (2537). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประเสริฐ จุฑา. (2544). **สภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสของบุคลากรสาธารณสุขที่ได้รับและไม่ได้รับการอบรมสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา แก้วกียูร. (2545). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ เรื่อง หลักการจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). **ชุดฝึกอบรมครู:ประมวลสาระ เรื่อง หลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- ปราณี วิฑูรวานิชย์. (2542). *จริยธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปรียาพร วงศ์อนันต์โรจน์. (2543). *การบริหารวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พนัส หันนาคินทร์. (2536). *การบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543, เมษายน). อะไรคือเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา. *ข้าราชการครู*, 20 (15), 25 – 34.
- พระเทพวิสุทธิเมธี. (พุทธทาสภิกขุ). (2529). *บรมธรรมกับชีวิตนักศึกษา*. สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ.
- พระราชวิสุทธิโมลี. (2530). *การประยุกต์พุทธธรรมมาใช้ในการดำรงตนของข้าราชการ*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2539). (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. (2540). *ผู้บริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- พิสิษฐ์ ศิริรักษ์. (2540). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาวิชาการ.
- พัฒนาข้าราชการพลเรือน, สถาบัน. (2542). *คุณธรรมจริยธรรม สำหรับผู้บริหาร*. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. (อัดสำเนา).
- ไพบูลย์ ยอดยิ่ง. (2530). *การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารหัวหน้าสำนักงาน อธิการและคณาจารย์ต่อคุณลักษณะ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงาน อธิการวิทยาลัยครู, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ไพโรจน์ ชูช่วย. (2532). *การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณี ไชยธีรานุวัตรศิริ. (2529). *การทดสอบสมมติฐานทางสถิติ*. กรุงเทพฯ: เอเชียเพรส.
- ยุวดี กังสดาล. (2545, มิถุนายน). *วัฒนธรรมสถานศึกษากับการพัฒนาผู้เรียน*. *วารสารวิชาการ*, 5(6), 67.
- โยธิน จารภูมิ. (2536). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.

- รุ่งเรือง สุขาภิรมย์. (2544, กุมภาพันธ์). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย
การปฏิรูปการศึกษาไปปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ประสพการณ์จากนานา
ต่างประเทศ. วารสารวิชาการ, 4 (2), 9 – 10.
- รังสิมา บุญชัย. (2544). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ลัทธิต ยศปัญญา. (2533). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาตามทรรศนะของครูอาจารย์ในจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัสสัมชัญ).
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลและการเรียนรู้
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วศิน อินทสระ. (2541). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองกวาว.
- วิจิตร อาวะกุล. (2535). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- วิชาการ, กรม. (2543). กองวิจัยทางการศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบหรือแนว
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับ
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน.
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วินิจ เกตุขำ. (2535). มนุษย์สัมพันธ์กับผู้บริหารยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.
พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- . (2543). เอกสารประกอบการสอนบริหารงานวิชาการ. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ. (อัสสัมชัญ)
- วิมาพร มาพบสุข. (2543). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิศิษฐ์ พิพัฒน์บุญไพฑูริย์. (2535, ตุลาคม - ธันวาคม). นักบริหาร. กรุงเทพฯ. (อัสสัมชัญ).
- วิโรจน์ มังคลมณี. (2539). 39 ยุทธศาสตร์การบริหารการใช้หลักสูตรในโรงเรียน. กรุงเทพฯ:
ประสานมิตร.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2537, กันยายน - ตุลาคม). ว่าด้วยผู้นำ. วารสารข้าราชการครู, 3
(7), 10 -15.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและครุภัณฑ์.

ศิริวรรณ เสรีวัฒน์, และคนอื่นๆ. (2538). ศัพท์การศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

สมใจ เขียวสด. (2534). คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.

เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี. (อัดสำเนา).

สมพงษ์ พุทธิเจริญ. (ม.ป.ป.). ธุรกิจ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือเกียกไกร.

สมพร สุทัศน์ย์. (2541). มนุษย์สัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมยศ นาวิการ. (2539). การบริหาร. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2543, สิงหาคม – กันยายน). คุณคุณภาพคือคุณภาพการศึกษา. วารสารข้าราชการครู, 20 (8).

สถิต วงศ์สวรรค์. (2540). การพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

สนอง เครือมาก, และวิศิษฐ์ วงศ์จิตรพร. (2531). คู่มือสอบผอ.ปจ., ผช.ผอ.ปจ., พน.ปจ./ก, ผช.พน. ปจ./ก, อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ปฏิบัติ สนอ./ก, โรงเรียนนครสวรรค์. นครสวรรค์: วิสุทธิการพิมพ์.

ศิริวรรณ จันทรมิล. (2540). พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผล การปฏิบัติงานทางวิชาการแตกต่างกัน ในเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุธารี เปาวิมาน. (2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจตามทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สุนัย บุญทิม. (2542). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539 – 2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพจน์ คำเหลือง. (2538). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิศวกรไฟฟ้า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2543). ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สุวิทย์ มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: ที. พี. พริน.

- สันต์ ชรรมบำรุง. (2547). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2532). **การศึกษาภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสน่ห์ ศรีสุวรรณ. (2533, ตุลาคม-ธันวาคม). การสร้างทีมงาน. **วารสารบริหารธุรกิจ**, 14 (56), 88-96.
- สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.) **หลักเทคนิคการบริหารและการวางแผน**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำเริง สมวงศ์. (2532). **การบริหารงานเป็นทีมที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2544). **ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ. (อัดสำเนา).
- อัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล. (2530). **ความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัมรา เล็กเรณสินธ์. (2542). **คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2539). **การวางแผนการจัดระบบแผนงานโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสดีเพรส.
- อำนาจ วีรวรรณ. (2535). **บัญญัติเจ็ดประการในการสร้างตนให้กลายเป็นบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- Bennis, W., & Nanus, B. (1985). **Leaders: The strategies for taking charge**. New York: Harper and Row.
- Bandy, Sandra J., & Sheila Horman. (1990, October). A Comparison of Leadership Behaviors of Principals in California Distinguished Elementary Middle and Secondary School. **Dissertation Abstracts International**, 51(4), 1055 – A.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing** (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Clark, John R. (1979). **Executive power : How to use it effectively**. New Jersey: Prentice – Hall.

- Kohlberg, Lawrence. (1964). **Development of moral character and moral ideology in moral reasoning**. Review of child development research. Hartford: Connecticut Printers.
- Eckhant, Edward Emil. (1978). Selection Criteria Practices and Procedures of Elementary and Secondary School Principals. **Dissertation Abstracts International**, 39(2), 562 - A.
- Good, Cater V. (1973). **Dictionary of education**. New York: McGraw – Hill.
- Hodgetts, Richard M. (1999). **Modern human relation at work** (7th ed.). New York: Dryden Press, Harcourt Brace College.
- Hoy, Wayne K., & Miskel, Cecil G.. (1996). **Educational administration : Theory, research and practice** (3rd ed.). New York: Random House.
- Jones James J., et al. (1969). **Secondary school administrator**. New York: McGraw- Hill.
- Kenneth, Laudon,C, & Jane, Laudon,P. (2000). **Manangement and information systems organization and technology in the networked enterprise** (6th ed.). New York: Prentice - Hall.
- Liu, Ching-Jen. (1985). An Identification of Pricipal Instructional Leadership Behaviors in Effective High Schools,. **Dissertation Abstracts International**, 46 (04), 861 – A.
- Longman Dictionary of Centemporary English**. (1984). Burnt Mill: Pitman.
- Marler, Haslen R. (1973, January). The High School Principals as Percieved by a Group of student from 13 schools in Utah. **Dissertation Abstracts International**, 23(7), 3194 – A.
- Nolte, Chester M. (1966). **An introduction to school adminisration : Selected readings**. New York: McMillan.
- Rosener, Calvin Arthur. (1986, March). Diferential Perceptions of Secondary School Principals : Leadership Behaviors. **Dissertation Abstracts International**, 46(9), 2511 – A.
- Rosonbach, William., et al. (1989). **Contemporary issues in leadership**. Colorado: Westview.

- Rice, Wilson L. (1991, August). Leadership Behavior of Elementary School Principals and Teachers in Five Central Savannah River Area School Districts in Georgia. **Dissertation Abstracts International**, 52 (2), 378 – A.
- Schermerhorn, J.R., Hunt J.R. & Osborn, R.N. (1996). **Management organizational behavior** (2th ed.). New York: John Wiley & Son.
- Shana, Harold G. (1957). **Creative school administration**. New York: Henry Holt.
- Smith, Harold B. (1974, October). Dissertation of Effective and Ineffective Behavior of School Principals. **Dissertation Abstracts International**, 48, 1935-A.
- Stanley, William. (1964). **Educational administration in the elementary school**. New York: The Free Press.
- Stogdill, Ralph M. (1974). **Handbook of leadership. A survey of theory and research**. New York: The Free Press.
- Trusty, Francis M. (1986). **Administrator/supervisor career leader orientation Manual**. Nashville, Tennessee: Tennessee Department of Education.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สำหรับครูผู้สอน

เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน
ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ คำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 57 ข้อ

3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงหรือตามความเห็นของท่านลงในช่องว่างที่กำหนด ความเห็นของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อผลของการวิจัยครั้งนี้จะได้มีคุณค่าต่อการศึกษาต่อไป

4. ผู้วิจัยจะใช้คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามนี้เพื่อการวิจัยเรื่องนี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่แต่ประการใด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นายมงคล มีทอง

นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

[]

ครูผู้สอน

2. อายุ

[]

ต่ำกว่า 25 ปี

[]

25 – 30 ปี

[]

31 – 36 ปี

[]

มากกว่า 36 ปีขึ้นไป

3. ประสบการณ์ในการสอน

[]

ต่ำกว่า 10 ปี

[]

10 – 19 ปี

[]

มากกว่า 19 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

[]

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

[]

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องของตัวเลขที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเห็นของท่านเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูผู้สอน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

5	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
1. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	√				

คำอธิบาย

ข้อ 1 ท่านเขียนเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเห็น เลข 5 แสดงว่าท่านมีความเห็นว่า รายข้อมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ที่ท่านต้องการในระดับมากที่สุด

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านคุณธรรมจริยธรรม					
1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น					
2. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน					
3. มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน					
4. มีความรัก และความปรารถนาดีต่อผู้อื่น					
5. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ					
6. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติดและมั่วสุมอบายมุข					
7. เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี					
8. เป็นผู้มีความยุติธรรม					
9. เป็นผู้ประพฤติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู					
10. เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
11. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
12. เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา					
13. มีจิตใจสาธารณะในการรักษาสิ่งแวดล้อม					
14. มีความยึดมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริต					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านวิชาการ					
15. มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่					
16. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
17. มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่					
18. มีความรู้ ในเรื่องระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน					
19. รู้และเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
20. มีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อนักเรียนและประชาชน					
21. มีความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
22. มีทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ					
23. มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
24. มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
25. มีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
26. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน					
27. มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา					
28. มีความรู้ด้านการพัฒนาและออกแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน					
29. มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ					
30. มีทักษะในการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา					
ด้านมนุษยสัมพันธ์					
31. มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านมนุษยสัมพันธ์ (ต่อ)					
32. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					
33. ให้เกียรติและเคารพในสิทธิ และเสรีภาพของผู้ร่วมงาน					
34. สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
35. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม					
36. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีศิลปะและมีประสิทธิภาพ					
37. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ					
38. เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					
39. เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ ละรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา					
40. เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน					
41. สามารถจำชื่อบุคคลสำคัญและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ					
42. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัว และวางอำนาจ					
43. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อกริยาท่าทาง และการกระทำของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี					
44. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม					
45. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร					
ด้านบุคลิกภาพ					
46. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์					
47. มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา					
48. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน					
49. มีกริยา วาจา และมารยาทอันดีงาม					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านบุคลิกภาพ (ต่อ)					
50. มีลักษณะการเป็นผู้นำ					
51. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ					
52. กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม					
53. สามารถควบคุมอารมณ์ได้					
54. มีความสุขุม รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน					
55. มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง					
56. มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน					
57. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนางานด้าน การศึกษา					

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สำหรับนักเรียน

เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียน
ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ คำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 57 ข้อ

3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงหรือตามความเห็นของท่านลงในช่องว่างที่กำหนด ความเห็นของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อผลของการวิจัยครั้งนี้จะได้มีคุณค่าต่อการศึกษาต่อไป

4. ผู้วิจัยจะใช้คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามนี้เพื่อการวิจัยเรื่องนี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียนแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นายมงคล มีทอง

นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ระดับชั้น

- [] ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
[] ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
[] ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. อายุ

- [] ต่ำกว่า 15 ปี
[] 15 – 17 ปี
[] มากกว่า 17 ปีขึ้นไป

3. ความรู้สึกที่ได้รับจากบรรยากาศของโรงเรียน

- [] ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับมาก
[] ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง
[] ได้รับความรู้สึกที่ดีอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องของตัวเลขที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเห็นของท่านเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

5 หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
1. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	√				

คำอธิบาย

ข้อ 1 ท่านเขียนเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเห็น เลข 5 แสดงว่าท่านมีความเห็นว่า รายข้อมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ที่ท่านต้องการในระดับมากที่สุด

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านคุณธรรมจริยธรรม					
1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น					
2. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน					
3. มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน					
4. มีความรัก และความปรารถนาดีต่อผู้อื่น					
5. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นๆ					
6. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติดและมั่วสุมอบายมุข					
7. เป็นผู้ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมและจารีตประเพณี					
8. เป็นผู้มีคุณมยุดิธรรม					
9. เป็นผู้ที่ประพฤติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู					
10. เป็นผู้มีคามเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
11. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
12. เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา					
13. มีจิตใจสาธารณะในการรักษาสิ่งแวดล้อม					
14. มีความยึดมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริต					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านวิชาการ					
15. มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่					
16. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
17. มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่					
18. มีความรู้ในเรื่องระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน					
19. รู้และเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
20. มีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อนักเรียนและประชาชน					
21. มีความสามารถในการใช้วัดกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
22. มีทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ					
23. มีทักษะในการผลิต พัฒนาสื่อ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
24. มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
25. มีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
26. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน					
27. มีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา					
28. มีความรู้ด้านการพัฒนาและออกแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน					
29. มีความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ					
30. มีทักษะในการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา					
ด้านมนุษยสัมพันธ์					
31. มีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านมนุษยสัมพันธ์ (ต่อ)					
32. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					
33. ให้เกียรติและเคารพในสิทธิ และเสรีภาพของผู้ร่วมงาน					
34. สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
35. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม					
36. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีศิลปะและมีประสิทธิภาพ					
37. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ					
38. เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรภายในองค์กร					
39. เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ ละรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา					
40. เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน					
41. สามารถจำชื่อบุคคลสำคัญและบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ					
42. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัว และวางอำนาจ					
43. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อกริยาท่าทาง และการกระทำของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี					
44. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม					
45. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร					
ด้านบุคลิกภาพ					
46. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์					
47. มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา					
48. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน					
49. มีกริยา วาจา และมารยาทอันดีงาม					

คุณลักษณะผู้บริหาร	ระดับที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1
ด้านบุคลิกภาพ (ต่อ)					
50. มีลักษณะการเป็นผู้นำ					
51. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ					
52. กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม					
53. สามารถควบคุมอารมณ์ได้					
54. มีความสุขุม รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน					
55. มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง					
56. มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน					
57. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของการพัฒนางานด้าน การศึกษา					

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๘๘๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นางสาวชिरพันธ์ แดงทิพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายมงคล มีทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ผศ.พิทักษ์
ทวีสุข เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วีรชัย โชคไพบุลย์ เป็นกรรมการผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนไสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๓๓๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : rajabhat@thepsatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๘๗๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายบรรจบ อินทร์จำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายมงคล มีทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ผศ.พิทักษ์
ทวีสุข เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วีรชัย โชคไพบุลย์ เป็นกรรมการผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๒-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : rajabhat@theptsatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๘๗๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนราชนาวีมหาสาร
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายสายันต์ พันธิ์ไม้

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายมงคล มีทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ผศ.พิทักษ์
ทวิสุข เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วิรัช โชคไพบุลย์ เป็นกรรมการผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส่ว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : rajabhat@theptsatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๘๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายบัญชา จันทรรดา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายมงคล มีทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ผศ.พิทักษ์
ทวีสุข เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วีรชัย โชคไพบุลย์ เป็นกรรมการผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ ย่อนไสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : rajabhat@theptsatri.rits.ac.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๒๑/๔๓

วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.ดร.เสนห์ สุขเคหา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายมงคล มีทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนและนักเรียนใน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ผศ.พิทักษ์
ทวีสุข เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วีรชัย โชคไพบุลย์ เป็นกรรมการ
ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้
เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ สุขเคหา รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Ph. D. (Education administration)
2. นายบัญชา จันทร์ดา ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี หัวหน้าโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ 2 จังหวัดลพบุรี
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. นายสายนต์ พันธุ์ไม้ พนักงานราชการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี
รองหัวหน้าโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ 2 จังหวัดลพบุรี
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. นายบรรจบ อินทร์จำ ครู โรงเรียนวัดบ้านใหม่ จังหวัดนครสวรรค์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. นางสาวชิราพันธ์ แดงทิพย์ ครู คศ. 2 โรงเรียนวัดหนองไผ่ไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นายมงคล มีทอง
วัน เดือน ปีเกิด	13 มกราคม พ.ศ. 2499
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุทธิประสาธวิทย์ อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ช่างก่อสร้าง) โรงเรียนการช่างชัยภูมิ
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) เอกสังคม วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2533	ครุศาสตรบัณฑิต(ค.บ.) เอกอุตสาหกรรมศึกษา แขนงช่างก่อสร้าง วิทยาลัยครูพระนคร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2550	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2520	ครูผู้สอน โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2534	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท จังหวัดชัยนาท
พ.ศ. 2536	อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท จังหวัดชัยนาท
พ.ศ. 2541	อาจารย์ 1 ระดับ 6 ⁽⁵⁾ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท จังหวัดชัยนาท
พ.ศ. 2543	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ ระดับ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ชัยนาท จังหวัดชัยนาท
พ.ศ. 2550	รองผู้อำนวยการ ชำนาญการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท จังหวัดชัยนาท